

številka 6

junij 2008

Tema

Seks je sveta vladar

Miha, Jasna, Nina, Tadej

Deset let
Legebitre

Andrew Sullivan

Kdo bi rad bil
normalen?

Report

Združena trans Evropa
Avstralija: na glavo
obrnjen svet

narobe .
revija,
kjer je
vse prav.

Za Narobe ni potrebno plačati.

Fotografijo na naslovnici je posnel Darwin Bell na sejmu Folsom Street Fair 2006 v San Franciscu, ki od leta 1984 poteka v okviru – rečeno prosto po Prešernu – tedna usnjenega ponosa (Leather Pride Week). Folsom Street Fair je največji sejem SM kulture na svetu.

Jasna Magič, koordinatorka Žive knjižnice, in predsednik Türk; foto: Bobo

Zadnje ...

Predsednik države Danilo Türk in ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman sta podelila nagrade naj prostovoljka, naj prostovoljec in naj prostovoljni projekt 2007. Med 111 prostovoljci in 43 projekti, ki so se potegovali za nagrado, je društvo Legebitra dobilo nagrado za projekt *Živa knjižnica* (več o projektu na strani 29). »Dela, ki ga opravite, se ne da meriti z običajnimi merili. Gre za plemenitost, ki je nekaterim bolj razumljiva in sprejemljiva kot drugim,« je dejal Türk. Predsednik ma nas rad!

Pretepeni Viki Kern

21. junija se je zgodila osma parada ponosa. S simpatično predelavo slogana slovenskega predsedovanja EU / *feel Slovenia* (glej zadnjo stran *Narobe*) je opozorila na diskriminacijo, tišino, homofobijo, nasilje, strah, transfobijo, bifobijo in neenakost. Žal je slogan ob koncu večer izzvenel nadvse ironično: vsaj štirje fantje – verjetno pa več – so namreč Slovenijo čutili na zelo boleč način: neznanci so prva dva na dveh različnih koncih Ljubljane pretepli že takoj po paradi – sredi belega dne. Oba sta končala na urgenci: eden z modrim očesom, saj so ga napadalcı udarili neposredno v oko, drugi je dobil opornico okrog vratu – pred udarci si je namreč zakril glavo in brce so padale po njegovem vratu. Obema so napadalcı tudi s telesa strgli uradno majico parade. Zraven so letele znane zmerljivke: »Prekleti pedri!« Druga dva fanta sta bila napadena pred K4 – zbili so ju na tla, spet so padali udarci, iz nosu je tekla kri, vpili so 'prekleti pedri', potem so zbežali. Ob teh napadih so se besede župana, ki je na paradi zatrdil, da je Ljubljana strpno mesto, spet sesule v prah. To je bila že tretja parada zapored, ki se je končala s fizičnimi napadi ...

Phyllis Lyon in Del Martin

... medtem pa si poljube za kos papirja vestno podeljujejo kalifornijski gejevski in lezbični pari. Ameriško vrhovno sodišče je namreč sredi junija prepoved istospolnih porok v Kaliforniji razglasilo za neustavno. Šlo je za las: za istospolne poroke so glasovali štirje sodniki, proti trije. A kljub vsemu v veljavi ostaja Bushev podpis pod zakonom o zaščiti družine (*Family Protection Act*), ki ne dovoljuje, da bi bile istospolne poroke, sklenjene v eni od ameriških zveznih držav, veljavne tudi v vseh drugih ameriških zveznih državah. Phyllis Lyon (83) in Del Martin (87) sta bili prvi istospolni par, ki sta se po odločitvi vrhovnega sodišča poročili v San Franciscu.

Narobe. Revija, kjer je vse prav.
Letnik II, številka 6
Junij 2008

ISSN 1854-8474

Urednik: Roman Kuhar

Sodelovali so: Anamarija Šporčič – Janis, Andrej Zavrl, Dominik Maher, Doris Orel, Dušan Rutar, Gea Češnovar, Jasna Magič, Katarina Majerhold, Luka Pieri, Mate Čosić, Miran Šolinc, Mitja Blažič, Polona Jaunik, Sabina Hribar, Suzana Tratnik, Tea Hvala, Zala Hriberšek

Lektorica: Zala Hriberšek

Urednica fotografije: Nada Žgank
Fotografija na naslovnici: Darwin Bell

Oblikovanje: Irena Woelle

Izdaja: Društvo informacijski center Legebitra

Vodja projekta: Simon Maljevac

Tisk: Tiskarna Pleško

Naklada: 800 izvodov

Revija je izšla ob finančni pomoči ŠOU (Študentska organizacija Univerze v Ljubljani), Urada RS za mladino in Urada za mladino MOL.

Revija *Narobe* je objavljena pod licenco Creative Commons [priznanje avtorstva + nekomercialno]. Licenca je dostopna na www.creativecommons.si

Za *Narobe* ni potrebno plačati.

Premikanje kolesc v glavi

»AAAA! Ste vidl začetek eurosonga? Kaaaj??? M«, mi je sporočil telefon, ki je komajda lovil dovolj signala v eni od koč na Veliki pladini. V dobro najini psički sva se tisto soboto namreč odpovedala gledanju Eurosonga (on pravi, da ni šlo za nikakršno žrtvovanje!) in se skupaj s pasjimi frendi podala med v zraku prežeče kravje mukanje in slutnje kravjih drekov, ki bodo kmalu prekrili pašnike.

V koči sem resda lahko prižgal hreščeč tranzistor, a več kot to, da Marija Šerifović poje neko grozljivo tehno različico svoje *Molitve*, nisem uspel razbrati ob glasnih laježih in čebljanju človeških glasov. Zato nisem razumel Mitjevega SMS-a in njegovega očitnega navdušenja. Dokler nisem naslednji dan gledal ponovitve: Mariji Šerifović, oblečeni v črni moški suknjič, se na odru pridruži v nevesto oblečena plesalka, se z njo spogleduje in ji pošilja poljubčke, nato pa sleče obleko in pod njo se skriva črn moški suknjič. Ko tudi tega potegne s sebe, se razkrije pol moška in pol ženska obleka, v katero so oblečene tudi vse preostale soplesalke. Po lanskoletnem Marijinem sporočilu, ko se ob združitvi dveh ženskih rok izriše srce, je bilo tudi letošnje brez-kompromisno jasno. Tako kot tudi komentar voditelja Andreja Hoferja: »Marija Šerifović je na zelo promicljivo in drzen način skušala Evropi in svetu povedati, da istospolna usmerjenost ni modni trend, da se za tako potezo v življenju ne odločiš, kot se odločiš za oblačilo v trgovini, ampak da gre za pravico in svobodo bivanja, čutenja, vse v stilu razmišljanja: vsi drugačni, vsi enakopravni. Te lekcije Slovenci še nismo vzeli povsem, zato konservativci dobro razmislite o poanti povedanega in zapetega ter premaknite kako kolesce med sivimi celicami v 21. stoletje. OK?«

Ko sem to slišal, mi je postalo jasno, čemu so bili namenjeni tisti štirje A-ji iz začetka Mitjevega sporočila. Še preveč razžaloščen je namreč spomin na Evrovizijo izpred dveh let, ko je nizozemski voditelj Paul de Leeuw sporočal nacionalne glasove in se iz grških voditeljev Marie in Sakisa pohecal, češ da zgledata kot Will in Grace. Komentatorja Mojca Mavec in Anžej Dežan sta se ob tem zasmejela in slovenskim gledalcem sporočila, da »vsega pač ne bova prevedla«. Paul je nato voditelja vprašal, ali naj mu kar takoj posreduje svojo telefonsko številko ali raje na koncu. Mojca in Anžej pa sta se še kar naprej nasmihala ... in vsega tega nista prevedla. Tovrstne tišine so prepogoste in preveč sistematične, da bi jih lahko odpravili z blagohotnimi opravičili, češ da je šlo le za zdrs. Tišina na tišino na tišino ... pa dobite slovenski vsakdan: kričeč, ko gre za *normalne*, in tih ali hihitajoč, ko gre za *pedre*.

Andreju Hoferju je tako končno uspelo preseči sistematično tišino v zabavnem programu nacionalne televizije, ki je do sedaj niso presekali ne Marii ne Mojce ne Anžej. A kar je zaskrbljujoče, je novica iz dobro obveščanih krogov: Andrej je bil zaradi svojega komentiranja poklican na pogovor z direktorjem na štiri oči. Pa ne zato, da bi ga pohvalil.

Ena lastovka še ne prinese pomladi.

Roman Kuhar, urednik (roman.kuhar@gmail.com)

Kazalo

-
- 2 **Novice od tu**
  - 4 **Novice od tam**
  - Intervju**
  - 6 Miha, Jasna, Tadej, Nina: Ustvarjanje vmesnega socialnega prostora
  - Tema**
  - 10 Seks je sveta vladar
  - 11 Dr. Slavko Zihel: Pretvoriti spolno energijo v neko drugo energijo je larifari
  - 14 Dr. Aleksandar Štulhofer: Tiha revolucija monogamije
  - Kolumna**
  - 16 Mitja Blažič: Prazno-vanje
  - 17 Suzana Tratnik: Dragi pedrski lobi!
  - Družina**
  - 18 Ljubezen nima meja. Ima šengen.
  - Pravljica**
  - 19 Drugačne pravljice
  - Te(r)orija**
  - 22 Homo poroke: ukinitev politike
  - Komentar**
  - 23 Dušan Rutar: Končno vem, kako živeti
  - Report**
  - 24 Eclectic Tech Carnival 2008
  - Priloga**
  - 25 Povej naprej!
  - Report**
  - 29 Živa knjižnica (za žive bralce)
  - Knjiga**
  - 30 Ciril Bergles: Nihče nikoli ne ve in vsi smo zmedeni
  - 31 Andrew Sullivan: Kdo bi rad bil normalen?
  - 34 **Plošča**
  - 36 **Film**
  - 38 Izzivi in dileme lezbičnega filma
  - 40 Kakšne queer filme in serije (lahko) gledamo?
  - Mediašit**
  - 41 Draga teta. Sem gej.
  - Intervju**
  - 42 Stephen Whittle: Zmagali smo!
  - Trans**
  - 44 Združena trans Evropa
  - Portret**
  - 46 Timothy Kennedy:
Newyorška policija – vljudna, profesionalna in spoštljiva ... NOT!
  - Aids**
  - 48 Naš cilj je ustaviti epidemijo
  - Avstralija**
  - 49 Na glavo obrnjen svet

Mladi proti homofobiji

Maja se je petindvajset mladih zbralo na seminarju o LGBT pravicah v Bovcu v organizaciji Mladega Foruma in ob pomoči DIH in Legebitre. V izjavi za javnost so med drugim izrazili zaskrbljenost nad diskriminacijo LGBT oseb v slovenski zakonodaji in s pravnimi težavami (dedovanje, posvojitve, zavarovanje, pokojnine), s katerimi se istospolno usmerjeni posamezniki in posameznice srečujejo vsak dan. Opozorili so še na neurejenost zakonodaje, ki bi preprečevala diskriminacijo na osnovi spolnega izraza in spolne identitete. Menijo tudi, da je raven homofobije višja zaradi pomanjkanja informacij o problematiki LGBT oseb, še posebej pa so izpostavili problem diskriminacije in nasilja v šolah. Sklenili so, da se bodo aktivno zavzemali za spremembo besedila *Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*, uvedbo oddaj z družbeno odgovorno vsebino na RTVS, sofinanciranje družbeno odgovornih projektov (brezplačna pravna pomoč za LGBT), izrecno vključitev transeksualnosti v antidiskriminacijsko zakonodajo, vključitev LGBT tematike v učne načrte na vseh stopnjah izobraževanja in vzgoje ter odpravo vseh oblik homofobne vsebine v knjigah in učbenikih, namenjenih vzgoji in izobraževanju.

Če bi vzkliko vsaj eno seme

V aprilu je v Škofji Loki potekal tabor Amnesty International »Ljubezen je ljubezen«, ki se ga je udeležilo petnajst udeleženk in udeležencev. Glavno sporočilo tabora je bilo, da homofobija ni kul. K tovrstnemu razmišljanju so poskušali spodbuditi tudi dijake in dijakinje srednješolskega centra v Škofji Loki. Njihovi odzivi so bili različni, pogosto vse prej kot pozitivni. Pavla, ena od udeleženk tabora, ki je za dijake pripravljala delavnice, pojasnjuje: »Splošni odzivi dijakov in dijakinj so bili zelo homofobno nastrojeni, prevladovala so resnično homofobna stališča, protirargumentov skoraj ni bilo, razen tistih z moje strani seveda.« »Če bo šlo tako naprej, bo homoseksualcev vedno več, mi bomo izginili,« je bil eden od komentarjev dijakov na delavnici. »Ne predstavljam si,« je rekel drugi, »da bi oče oz. moški razlagal svoji hčerki o menstruaciji, to sploh ne more biti, to ne gre! Moški ne more otroku razlagati o menstruaciji.« Poleg delavnic so udeležinke in udeleženci pripravili tudi spremljevalne dejavnosti, kot je bila na primer akcija proti homofobiji na trgu v škofjeloškem mestnem jedru, projekcija filma, zabava, pogovor z nagrajenko Prešernovega sklada Suzano Tratnik in podobno. Izkazalo se je, da so tabo-

Goran kot Freddie Mercury

ri, kot je bil »Ljubezen je ljubezen«, še kako potrebni. Ali kot pravi udeleženka Pavla: »Mogoče se je zdelo, da je bilo na škofjeloškem Podnu vse skupaj le vedro vode v suho in razpokano zemljo, pri čemer pa vseeno upam, da bo vzkliko vsaj eno seme.«

Triptih

Ob mednarodnem dnevu boja proti homofobiji, dnevu spomina na žrtve aidsa in dnevu boja proti hepatitisu B in C, se je v klubu *Tiffany* odvijal dobrodelni dogodek v počastitev vseh treh svetovnih dnevov. Udeleženci smo najprej prižgali vsak svojo svečko v spomin na prijatelje, znance in ljudi po vsem svetu, ki jih je prizadel aids, kljub trudu zdravnikov še vedno neozdravljiva bolezen. Nato sta dramska igralca Neda R. Bric in Ivan Peternelj brala odlom-

ke iz del slovenskih lezbičnih pisateljic in iz igre *Nor na Vincenta* Herveja Guiberta. Za vrhunec večera je poskrbel Goran, ki je tokrat nastopil kot Freddie Mercury in se z nami še pozno v noč vrtel na plesišču.

Spletno oko vas gleda

Prva slovenska prijavna točka otroške pornografije in sovražnega govora na internetu Spletno oko je pripravila drugo polletno poročilo projekta za obdobje od septembra 2007 do marca 2008. V tem obdobju so na www.spletno-oko.si prejeli 310 prijav domnevno nezakonite vsebine, od tega 112 prijav domnevno sovražnega govora in 115 prijav domnevne otroške pornografije. Ostalih 83 prijav se je nanašalo na druge vse-

bine. Strokovnjaki so pregledali strani in policiji posredovali 59 prijav domnevne otroške pornografije ter 7 prijav, ki so se nanašale na domnevni sovražni govor. Sodelavci Spletnega očesa ugotavljajo, da povprečno število prijav domnevno sovražnega govora upada, povprečno število prijav, ki se nanašajo na otroško pornografijo, pa narašča. To kaže na povečanje nadzora nad vsebino in načinom komuniciranja na spletnih forumih in medijih in izboljšanje kulture komuniciranja. Homofobi tako tudi na internetu niso več varni.

Slovenska Putin in Medvedjev?

Andrej Habjan

Že konec marca je DIH dobil novega predsednika. Po petih letih je stolček zapustil Mitja Blažič, na njem pa zdaj predseduje Andrej Habjan. Zlobni jeziki pravijo, da gre za zamenjavo *ala* Putin-Medvedjev, Blažič pa pojasnjuje, da po petih letih *turbo* aktivizma potrebuje čas zase in za nove radosti v življenju. Dih se je aktivno pridružila tudi Salome, saj je po obisku trans konference v Berlinu ugotovila, da za »T« iz GLBT pogosto ni poskrbljeno. Zato bo v Dih delovala kot trans aktivistka. Vsem trem želimo vse dobro na novih pozicijah.

Beri mi, beri

Konec maja 2008 je bil v Škucu že peti tradicionalni večer lezbične in gejevske proze in poezije, ki ju pišejo slovenski avtorji in avtorice. Večer je bil spet navdušujoč, še posebej ko so brali Marjana Harcet, Kristina Hočevar, Gašper Malej, Boris Pintar, Urška Sterle, Nataša Sukič in Suzana Tratnik. Na koncu je nastopila še kantavtorica Ksenija Jus in spet smo si lahko zaželeli še več takih dogodkov. Prvi med njimi se je zgodil slab mesec pozneje. Sredi junija je namreč že petnajstič zapored potekal festival Živa književnost. Tudi letos so večere pred in v Galeriji Škuc zapolnili udeleženci mednarodne prevajalske delavnice gejevske poezije (o tem več v *Narobe* 7): Andras Gerevich (Madžarska), Christopher Whyte (Škotska), Dimitrij Kuzmin in Valerij Lednjov (Rusija), Lawrence Schimel (Španija) in Gašper Malej (Slovenija). Drugi tematski večer je bil posvečen turški poeziji. V času festivala smo lahko poslušali še Vizibilijino avtorico Urško Sterle, Lambdinega prozaista Borisa Pintarja, Gorana Vojnoviča, Veroniko Dintinjano, Barbaro Pogačnik in Adama Wiedemana.

»Brišem sledi, ki jih pustil je poraz ...«

Rebeka Dremelj, naš ne-ravnoveliki evrovizijski up, je vrag pričakovano vzel že v predfinalnem izboru, je pa zato pred odhodom izrazila željo, da bi postala gejevska ikona. »Imam veliko prijateljev, ki so geji in so po mojem mnenju najboljši ljudje. Če mi kakšen homoseksualec kaj reče, potem vem, da je to iskreno. Obožujem jih. Še več. Močno si želim, da bi postala gejikona. Želela bi dobiti glasove gejev v Srbiji,« je povedala za nacionalno televizijo. Zdaj moramo njeno ljubezen do gejev seveda čim prej izkoristiti, preden se Rebeki posveti ... (zloba press).

Gremo na kolena

foto: Ganzza

foto: Anja Mohorko

Neznanci so po hitrem postopku popravili žaljivi grafit v Kranju, o katerem smo poročali v prejšnjem *Narobe*. Popravljeni grafit zdaj služi kot reklama za lezbični S/M ter slogan v podporo svetovni lezbični nadvladi. Pohvalno.

Salome za volanom

Salome v teh dneh intenzivno dela vozniški izpit. Uspešno je opravila *prvo pomoč* – soudeleženci so bili navdušeni, ko so opazili, da je pri umetnem dihanju Ančki na ustih pustila obrise svoje šminke – čaka pa jo še CPP test in praktična vožnja. »Ampak ja nisam glupa,« pravi Salome – zato ni dvoma, da jo bomo kmalu videli za volanom. Srečno vožnjo!

Lost and found

Se še spomnite prve naslovnice *Narobe*? Na poti do Avstralije smo jo opazili tudi na letališču v Cairnsu. A ne kot reklamo za *Narobe*, pač pa za potovalno zavarovanje. Vam plačajo, če vam na letališču zamenjajo kovčke. Čeprav: a ni fino brskati po tujih stvareh?

Novice od tu ureja Anamarija Šporič – Janis. Pisali so Polona Jaunik, Suzana Tratnik, Andrej Zavrl, Roman Kuhar in Janis.

Posvojitve po evropsko

Odbor ministrov Sveta Evrope je v Strasbourgu sprejel novo konvencijo o posvojitvi otrok. V luči ekonomskega in socialnega razvoja zadnjih štiridesetih let so se končno odločili zamenjati staro konvencijo iz leta 1967. Poudarek je tokrat na izboljšanju pogojev za posvojitve v matični državi in tudi v tujini, za nas najbolj zanimiv pa je »blagoslov« za istospolne pare kot posvojitelje, čeprav se mora vsaka država sama odločiti, ali bo takšne posvojitve dopuščala. Pa smo spet tam. Poleg tega bo po novem privolitev očeta obvezna tudi v primeru, ko z materjo otroka ni poročen, prav tako pa bo v primeru starejših otrok potrebna njihova privolitev. Od zdaj naprej bodo lahko posvajali tudi neporočeni pari in samski ljudje, kar je velik korak naprej, starostna razlika med posvojiteljem in posvojenecem pa naj bi bila po priporočilu najmanj 16 let. Konvencija v ospredje seveda še vedno postavlja dobrobit otroka in poudarja njegove pravice.

Mavrični policisti

Če je vaš fetiš policijska uniforma ali pa ste dejansko gej ali lezbijka in zaposleni na policiji, ste se lahko med drugim in četrtim julijem v Španiji udeležili že četrtega srečanja GLBT policistov in policistk. Na konferenci, ki poteka vsako drugo leto, se običajno zbere nekaj sto mož in žena postave, ki si nato izmenjujejo izkušnje in znanje na področju boja proti diskriminaciji in drugih področjih delovanja policije. Letos so tako največ pozornosti namenili homofobiji v šolah in njenemu omejeva-

nju. Več informacij lahko najdete na <http://www.gaylespol.org/euro08>.

Pingvini zopet sporni

Na vrh seznama najbolj spornih knjig, ki so na voljo v ameriških knjižnicah, se je že drugič zapored povzpela otroška slikanica *And Tango Makes Three*, ki govori o pingvinji družinici z dvema očeta. Pritožbe staršev letijo na knjižico predvsem zaradi strahu, da le-ta otrokom predstavlja homoseksualnost kot »družbeno sprejemljiv življenjski stil«, zaradi česar so v lanskem letu vložili nekaj sto pisnih pritožb in pozivov k umiku knjige s knjižničnih polic, kar se je v nekaterih primerih tudi zgodilo. Dokaj jasen profil teh staršev pa dobimo, če pogledamo še preostale knjige na seznamu najbolj spornih: za Pulitzerjevo nagrado nominirani spomini Maye Angelou (zaradi opisa posilstva), *Ljubljena* Nobelove nagrajenke Toni Morrison (zaradi opisov rasizma, nasilja in seksa), ameriška klasika

Prigode Huckleberryja Finna (zaradi rasizma) ter *Zlati kompas* Phillipa Pullmana, v katerem bivša nuna izjavi, da je »krščanstvo zelo mogočna in prepričljiva napaka«. O teh stvareh pa otroci res nikoli ne bi smeli brati, mar ne?

Kdo so prave lezbijke?

Sapho

Dimitris Lambrou, prebivalec otoka Lezbos, je začel kampanjo, s katero želi doseči sodno prepoved uporabe besede lezbijka, kadar so mišljene lezbijke. Beseda bi namreč lahko označevala samo prebivalke Lezbosa, ki so zdaj tako nedopustno stigmatizirane. Ni pa povsem jasno, kaj se bo zgodilo s poimenovanjem lezbijk, če mu bo uspelo oznako zaščititi izključno za prebivalke otoka. Za naslednji korak bo treba počakati odločitev sodišča v Atenah. No, Slovenke so najbrž lahko mirne, saj naš jezik prebivalke Lezbosa imenuje Lezbošanke.

Proti turški morali

Sodišče v Istanbulu je odločilo, da je delovanje turške LGBT organizacije Lambda Istanbul v nasprotju s turško zakonodajo in javno

moralo. Zaradi tega naj bi to organizacijo, ki deluje od leta

1993, od leta 2006 pa je tudi uradno registrirana, zaprli. Primer gane na vrhovno sodišče. Upamo na manj moralistično sodbo.

Vita Edwardi

Secundi

Edvard II, foto: Sacred Destinations

V neki opatiji na angleškem podeželju so našli posmrtno ostanke Sira Hugh Despenserja ml., enega izmed usmrčenih ljubimcev kralja Edvarda II. Okostje so sicer našli že pred tridesetimi leti, vendar so njegovo slabo stanje pripisovali premikanju krste, in ne temu, da so ubožcu leta 1326 odsekali roke in genitalije, mu po vsej verjetnosti odstranili črevesje ter ga poleg tega obesili in razčrterili, nekje vmes pa še obglavili. Znanstveniki poročajo tudi, da je bil kralj Edvard sicer poročen, vendar sta si oba z ženo omislila kar nekaj ljubimcev. Edvardovi so večinoma končali podobno kot Despenser, saj so se jih plemiči zaradi prevelikega vpliva na kralja pogosto znebili s kakšno lažno obtožbo. Po padcu s prestola je podobna usoda doletela tudi Edvarda, saj so ga v zaporu usmrtili s razbeljeno kovinsko palico, ki so mu jo porinili v anus. Zgodovina, kot je v šoli niste slišali.

Jezikovna zmešnjava

Britanska vlada je v zadnjih mesecih sprožila razgreto debato o primernosti različnih izrazov za spolne manjšine. Po posvetovanju z GLBT skupnostjo so se odločili, da v uradnih dokumentih ne bodo več uporabljali besede *homosexual* (tako v vlogi samostalnika kot tudi pridevnika), ki so jo pred desetletji pričeli uporabljati predvsem zato, da bi s tem zajezili uporabo besede *pederast* in *queer*. Ironično je, da je slednja danes med LGBT skupnostjo vedno bolj priljubljena. *Homosexual* bo menda nadomeščen z *OTPOSS* (*orientation towards people of the same sex*), LGBT pa bo v zakonodaji služil za opis skupin, ki so potencialne žrtve homofobičnega nasilja, čeprav bo ločeno definiral tudi trans osebe, ki so lahko žrtve transfobije. *Lesbian* in *gay* bosta še vedno del uradnega besednjaka, čeprav pisatelj Philip Hensher trdi, da mladina izraz *gay* danes uporablja kot sopomenko za »bedno« in predlaga vrnitev besede *sodomite*. Med predlogi javnosti pa so se znašli še *homophile*, *homosocial* in *homogeneous*. Zakaj bi bilo enostavno, če je pa lahko zapleteno?

Umetna oploditev za norveške lezbijke

Laburisti so v norveški parlament poslali osnutek zakona, ki naj bi homoseksualnim parom podelil iste pravice glede otrok, kot jih imajo heteroseksualni pari. Lezbijke bodo tako upravičene tudi do umetne oploditve. Darovalec sperme bo moral biti znan, spočeti otrok pa bo po 18. letu starosti

Parada v Sao Paulu, foto: gaylor

foto: shoehorn99

imel pravico izvedeti, kdo je njegov biološki oče. Glede na to, da je Norveška zakon o registriranem partnerstvu sprejela leta 1993 – 13 let pred nami – v Sloveniji lahko pričakujemo izenačenje homo in hetero parov glede otrok tam okrog leta 2020. Bedno.

Korak naprej

Evropska komisija je zaradi pritiskov Nemčije skorajda opustila svoje načrte, da na ravni EU pred diskriminacijo zaščiti istospolno usmerjene. Prepoved vseh vrst

diskriminacije, ki bi temeljila na 13. členu amsterdamske pogodbe, je Evropska komisija napovedovala v delovnem programu za leto 2008, potem pa se je iz previdnosti umaknila in zdel se je, da bo nova anti-diskriminacijska direktiva pokrivala le področje invalidnosti. Nekatere države članice so namreč jasno nakazale, da splošne anti-diskriminacijske direktive ne bi podprle. Potem pa je 16. junija podpredsednik Evropske komisije Jacques Barrot na presenečenje marsikoga napovedal, da bo nova direktiva prepovedovala diskriminacijo na osnovi vseh osebnih okoliščin – tudi spolne usmerjenosti. »Vse oblike diskriminacije so resna stvar in prav je, da se proti njim borimo z enako odločnostjo,« je dejal Barrot. Aleluja!

Luknja v zakonu

V Grčiji naj bi istospolni par konec junija navkljub nasprotovanju pravoslavne cerkve sklenil zakonsko zvezo. Župan otoka Tilos Anastasios Aliferis je namreč sprejel prošnjo nekega istospolnega para, pri sklenitvi zakonske zveze

Anastasios Aliferis

pa si bo pomagal z luknjo v zakonu. Zakon iz leta 1982, ki omogoča sklenitev zakonske zveze pred matičarjem, namreč govori o poroki med »dvema človekoma« in ne »med moškim in žensko«.

Največja parada ponosa

foto: gaylor

V Sao Paulu so spet podirali rekorde. Letošnje parade ponosa z naslovom »Homofobija ubija« se je udeležilo okoli pet milijonov ljudi. Parada tako velja za največjo tovrstno parado na svetu. V zafrustrirane slovenske oči pade podatek, da je parado letos sponzoriralo državno naftno podjetje Petrobras z okoli 300.000 €. Kdo si upa potrpati na vrata Petrola?

Novice od tam ureja Anamarja Šporčič – Janis. Pisali so Andrej Zavrl, Roman Kuhar in Janis.

foto: Nada Žgank/Memento

Suzana Tratnik
suzana.tratnik@amis.net

Deset let Legebitre

Intervju z Mihom, Jasno, Tadejem
in Nino, ustanovitelji Legebitre

Ustvarjanje vmesnega socialnega prostora

Miha Lobnik, Jasna Magič, Tadej Reissner in Nina so se soočali s svojo spolno usmerjenostjo v drugi polovici devetdesetih, ko je LGBT scena že obstajala. Ker so sami pogrešali nekaj med političnim delovanjem in nočnim življenjem, so maja 1998 ustanovili mladinsko skupino. Z njenim nastankom se je nepovratno pokazala tudi politična, socialna in ideološka heterogenost same scene. Z gonilnimi silami tedanje neformalne skupine v okviru ŠOU, ki se je leta 2001 registrirala kot Društvo prijateljev Legebitre in prerasla v današnje Društvo informacijski center Legebitra, smo se ob deseti obletnici ustanovitve skupine Legebitra pogovarjali o njihovih spominih na socialni aktivizem in delo z mladimi lezbijkami, geji, biseksualci in transspolnimi.

Kako ste se prvič srečali z LGBT sceno in spoznavali sebi podobne?

Jasna: Najprej sem spoznavala druge preko spletnih klepetalnic in preko Tadeja, ki ga poznam že od prej. Tako sem prišla v K4, na Metelkovo in v ŠKUC-LL.

Miha: Najprej sem šel na Festival lezbičnega in gejevskega filma, potem v Štirko, na Metelkovo, v Roza klub in na aktivistične konference IGLYO v tujini.

Tadej: V Štirko sem šel skupaj z Jasno, mislim, da še preden sva se outirala drug pred drugim.

Nina: Prvič sem šla v nedeljski K4 s svojim prijateljem iz otroštva, za katerega se je izkazalo, da je gej. Takrat sva rekla, da greva »samo pogledat«. Hodila sem tudi na Metelkovo.

Ali ste se poskusili vključiti v takratne skupine in kakšne so bile vaše izkušnje?

Jasna: Nekaj mesecev sem hodila na sestanke ŠKUC-LL na Kersnikovi. Potem sem ugotovila, da bi rada počela še kakšne stvari, morda ne ravno v tej skupini, katere dejavnosti takrat še niso bile povsem zame.

Miha: Hodil sem na sestanke Roza kluba, nekaj tudi pisal za *Kekec* in *Revolver*.

Tadej: Vedel sem, da obstaja Galfon, a se mi je zdelo, da je to namenjeno za pogovore. Sam pa sem hotel hoditi ven. Nekaj sem delal za *Kekca*, a nisem našel družabnosti, ki bi me pritegnila. Morda so bile posredi tudi generacijske razlike.

Nina: Nekajkrat sem šla na ŠKUC-LL. Spomnim se nesoglasij med LL in Magnusom, sama sem si želela početi kaj bolj nevtralnega.

Jasna: Zaradi tistih nesoglasij oziroma ločenosti med geji in lezbijkami se sama nisem več znašla v LL.

Ste mladinsko skupino ustanovili po zahodnem vzoru ali iz lastnih potreb?

Miha: Zdi se mi, da je bilo oboje. Sam sem se s konceptom zahodnih mladinskih skupin seznanil pri IGLYO. Sceno smo poznali kot žur in ustvarjanje revije, ni pa bilo nekega vmesnega socialnega prostora. V pogovoru s Tadejem sem spoznal, da nam manjka ravno to.

Kaj pomeni ime Legebitra?

Tadej: Nekako smo prišli do teh sestavljanek, torej lezbijke, geji, biseksualci, transgender. Veseli smo bili, da se je končalo pri –tra, ker nismo vedeli, kaj bi rekli naprej. (Smeh.)

Miha: Zelo me je presenetila moč tega imena. Da si nekaj izmisliš in to drugi vzamejo kot dejstvo. Kar naenkrat smo poslušali, češ, vi, legebitraši.

Kaj pa vaša ciljna populacija – so to bili mladi, študenti, dijaki? Kako ste jih privabili?

Nina: To so bili mladi do 26. leta. Privabljali smo jih z letaki, zloženkami ...

Jasna: Potem ko nam je pisal štirinajstletni fant, smo neuradno postavili spodnjo mejo 16 let.

Tadej: Prvi je bil letak, ki smo ga potem uporabili za vsako srečanje. Počasi so se iz teh materialov razvila tudi *Legebitrina Oznanila*.

Jasna: Ta prvi plakat smo sami lepili po fakultetah.

Miha: Plakat in letaki so nastali maja 1998. Potem smo odprli poštni predal, kakor so nas naučili v Belgiji. Vsem, ki so nam pisali, smo pošiljali vabila.

Je bila Legebitra na začetku socializacijska skupina?

Tadej: Socializacijska komponenta je prevladovala, kajti tega nam je manjkalo in to smo hoteli ponuditi drugim, ki so bili v podobni fazi. Tedenska srečanja so bila tematska, vsak je pripravil temo. Imeli smo tudi zunanje aktivnosti, recimo lepljenje plakatov. Enkrat na leto smo imeli posebno aktivnost s starši.

Miha: Nismo se hoteli samo dobivati na pijači in jamrati niti predavati, ampak spodbuditi interakcijo na neko temo.

Tadej: Pogovori niso bili mišljeni terapevtsko, čeprav so najbrž imeli tudi tak učinek. Imeli pa smo strukturirane debate o varni spolnosti, coming outu, šoli ...

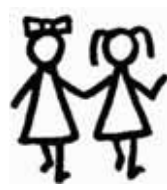
Jasna: Ta vrstniška metoda se je dobro prijela. Izhajali smo iz svojih lastnih potreb, takrat nismo delali nikakršne družbene analize. Nismo pripeljali strokovnjakov, ki bi govorili, kaj je za nas mlade dobro, ampak smo o tem govorili sami. Imeli smo tudi gostujoče, ki so nam predstavljali že obstoječe aktivistične strukture. To je bil tudi izobraževalni element našega delovanja.

Je na podlagi tematskih pogovorov zrasla ideja o Legebitrinih taborih?

Jasna: Prvi tabor je bil že januarja 1999. Hoteli smo demistificirati skupino in jo predstaviti tako, da bi bila zanimiva za aktivno vključevanje novih.

Tadej: Hoteli smo aktivirati članstvo. Vedeli smo, da bodo potem, ko bomo mi presegli starostno mejo 26, za nami morali priti drugi in da je treba skupino postaviti na noge tako, da se bo lahko sama vzdrževala naprej.

Miha: Belgijski model, po katerem smo se delno ravnali, je predvideval tudi tabor kot daljšo aktivnost. Je pa to bil tudi eksperiment. Hoteli smo sporočiti, da Legebitra nismo samo mi, ampak vsi, ki hodijo na skupino in jo tudi soustvarjajo.

Glede na starostno omejitve se je moralo zamenjati veliko število članic in članov.

Tadej: To je težko oceniti. Imeli smo več kot sto ljudi na mailing listi, nekateri so prišli samo enkrat, drugi so hodili redno.

Miha: Ko so mesečne aktivnosti prerasle v tedenske, se je iz napovednika dogodkov razvil bilten, s katerim smo hoteli doseči večji krog ljudi, pa tudi ohraniti zapis svojih dejavnosti. Po moji oceni je skozi samo skupino v vseh teh letih šlo med tristo do petsto ljudi.

Tadej: Z *Oznanili* smo hoteli ljudem predstaviti aktivnosti, hkrati pa je bilo to početje zabavno.

Jasna: Pa tudi naporno, saj smo prve številke sami fotokopirali, z Nino sva jih potem zlagali, kuvertirali in razpošljali.

Kako pa ste distribuili Oznanila?

Nina: Ponujali smo jih večinoma srednjim šolam. Sprejem je bil odvisen od tolerance zaposlenih v knjižnici.

Tadej: Nekateri so se izgovarjali na dovoljenje nekih izmišljenih inštantc.

Jasna: Ali pa, da jih nimajo kam dati. (Smeh.)

Miha: Pa da na njihovi šoli ni »takih«. *Oznanila* so izhajala v času, ko je ugasnil *Revolver* in na sceni skoraj ni bilo medija, razen *Lesba*, ki je izhajal redkeje. Čeprav *Oznanila* niso bila mišljena tako, so postala v nekem obdobju glavni medij, ker so le redno izhajala. Izšlo je šestdeset številki.

Jasna: Prva je izšla oktobra 2000, zadnja decembra 2006. V naslednjem letu je začel izhajati *Narobe*.

Na neki skupni predstavitvi LGBT skupin na kamniški gimnaziji sem slišala Tadeja reči, da Legebitre politika ne zanima. Toda – ali ni načrtno, zavestno odpiranje tovrstnih tem med mladimi že politično vprašanje?

Tadej: Res je. To je sama po sebi politična dejavnost v širšem smislu, ampak na *grassroots* ravni. Nismo pa imeli izjav za javnost in političnih nastopov. Tedanji članice in člani so se političnega bali ko hudič križa, zato smo hoteli jasno sporočiti, da to ni naša preokupacija in da se ne bodo pojavili na Pop TV-ju.

Miha: Delo Legebitre je bil poskus ustvarjanja skupnosti v obstoječih razmerah, kjer večina živi v klozetu in niso aktivisti. Po mojem občutku sta takrat vladala prepad in nerazumevanje med aktivizmom in širšo skupnostjo. Mogoče smo hoteli ustvariti tudi neki vmesni pro-

Ekipi Oznanil in prva uspešna izkušnja, predvsem pa veliko število ljudi.
Missa Danude

stor, kjer se da pogovarjati, kar pa ima dolgoročno absolutno politično posledico. Naš aktivizem je bil socialni.

Tadej: To je bil *empowerment*. Udeleženi so se v pogovorih s sebi podobnimi znebili veliko strahov. Zato so lahko nastopili samozavestno tudi zunaj Legebitre in laže so se soočili z diskriminacijo. Na začetni stopnji pa so potrebovali zagotovilo, da to delovanje ni politično.

Jasna: Zdi se mi, da se nam je posrečilo ujeti ravnovesje med *hard core* političnim ali družbenim aktivizmom in aktivizmom, ki človeka javno ne izpostavi. Omogočali smo anonimnost tistim, ki so jo potrebovali, in hkrati dva ali tri korake naprej vsem, ki so to hoteli.

Nina: Pomagali smo tudi mnogim mladim, ki so iskali način, kako navezati stike z ostalimi geji in lezbijkami, pa si niso upali takoj priti v K4 ali se pridružiti obstoječim aktivističnim skupinam, ampak so prej potrebovali družabno srečanje v tolerantnem okolju, kjer lahko izmenjujejo svoje izkušnje in mnenja.

Ukvarjanje s homo aktivizmom slej ko prej postavi tudi vprašanje coming outa. Kako ste se spoprijemali s tem kot skupina in kot posamezniki, posameznice?

Nina: Ohranjali smo nevtralnost. Sama sem se najbolj izpostavila, ko sva s Tadejem imela prezentacijo v Dijaškem domu Bežigrad. To je bila pozitivna izkušnja. Če bi me dandanes neznanec vprašal o moji usmerjenosti, bi najprej presodila, kaj naj odgovorim. Verjetno pa bi kar povedala. Najbrž me pred outhingom z imenom in priimkom zadržuje tudi to, da moj oče ne ve, da sem lezbijka. Mogoče sem zdaj malo v vati, obkrožena z naklonjenimi ljudmi, in se niti ne zavedam, koliko homofobije je okoli nas. Najbrž tega tudi nočem zares vedeti in mi je tako laže. Na javno izpostavljanje moram biti pripravljen, ker če nisi, si lahko narediš več škode kakor koristi.

Jasna: Sama sem se prepustila toku dogodkov, na začetku nisem točno vedela, v kaj se spuščamo. Vem, da sem sama zrasla z našo idejo. Najbrž sem v nekem trenutku sprejela odloči-

tev, da se tudi javno outiram in s tem soočim sebe, pa tudi prijatelje, družino itn.

Miha: Zavezali smo se k spoštovanju naših siceršnjih različnih pozicij. Sam sem zelo hitro sprejel vlogo tistega, ki skupino predstavlja javno. Začetno nastopanje v medijih je bilo utilitarno, namenjeno temu, da se več ljudi seznanj s skupino. Toda hkrati s tem sem dobil ogromno drugih vprašanj, na katera naj bi kot »tak« tudi odgovoril.

Tadej: Nikoli se nisem zares odločil, ali mi ustreza, da v javnosti nastopam z imenom in priimkom. Ni me motilo govoriti o tem, če pa me je gledala še kamera, me pač je. Ni se mi zgodilo še nič hudega. Mogoče je bila moja pot takšna tudi zato, ker sem s svojim osebnim coming outom opravil že pred vstopom v skupino.

Miha: Naj še dodam, da javni coming out skupine ali posameznikov ni bil naš cilj. Na srečanja smo vabili vse, ki so ali mislijo, da so istospolno ali biseksualno usmerjeni, vse, ki bi radi izvedeli kaj več ... Hoteli smo pritegniti tudi tiste, ki se ne vidijo v konkretni kategoriji, ampak jih ta vprašanja vseeno zanimajo, ker bi utegnili biti tako usmerjeni. Ta pozicija je zelo naporna, ker se je od nas kot predstavnikov skupine pričakovalo, da se outiramo. Ustvarjali smo varen in odprt prostor, kjer se je dalo govoriti o razlikah glede na razkritje, spol, spolno usmerjenost ali identitetne kategorije. To se mi je zdelo pomembno, ker se vedno pojavljajo težnje k poenostavljanju stvari, ki so tudi hitro izključevalne.

Kot skupina ste navzven delovali zelo harmonično, celo homogenizirano. V Legebitri ni bilo slišati o takih ideoloških sporih, ki so nastajali v drugih skupinah. Ali je taka harmonija tudi posledica tega, da se puščajo ob strani različnosti glede na spol, odtenke spolne usmerjenosti, razredne razlike in podobno?

Tadej: Definitivno. Če stvar zastaviš lahko, je trenj manj. Omejeni smo bili samo glede na starost, druga stvar pa je, da je bilo osemdeset odstotkov naše dejavnosti pogovarjanje o razlikah. Mogoče smo zato izpadli tako harmonično.

Nina: Zelo pomembno se mi zdi, da smo stvar v celoti zastavili tako, da ni bilo dobička, ampak je bilo vse zasnovano prostovoljno. Pa seveda spoštovanje razlik.

Miha: Zame je bila travmatična izkušnja, ker sem najprej šel v Roza klub, kjer so bili že dolgotrajni spori, pa tudi razkol med Magnusom in LL, česar sam nisem razumel. Želel sem si, da bi bili pri svoji dejavnosti tega razbremenjeni. Mogoče zato, ker smo postavili starostno mejo kot edini izključujoči dejavnik – in zato tudi slišali svoje –, nismo imeli več nobene alibija za toleriranje drugih izključeval-

nih mehanizmov. Poleg rednih skupinskih srečanj smo imeli tudi sestanke iniciacijskega odbora nas štirih, na katerih smo predebatirali čisto vse.

Kam so šli tisti, ki so presegli starostno mejo 26 let? Oziroma – ali je DIH res vaš »podmladek«?

Tadej: Ustanovitelja DIH-a sta se najbrž res zgledovala po sami ideji Legebitre, iz katere sta prišla. Zdi se mi, da je Mitja tako rekel.

Miha: Saj nismo imeli passport kontrole, kar se tiče starostne meje. V bistvu smo vse sprejeli. Ko pa je bilo že veliko starejših, smo res predlagali ustanovitev podobne skupine zanje.

Jasna: Tudi starejše partnerje ali partnerke naših članov in članic smo vedno sprejeli. Sicer pa ne bi rekla, da je DIH podmladek Legebitre, kajti še pred njimi je nastala skupina *Out in Slovenija* za športne aktivnosti. Resda so se spoznali na Legebitri, ampak sama nimam »mate-rinskega« čuta do teh skupin.

Tadej: Nočemo izpasti pokroviteljsko.

Miha: Tudi sami smo ob ustanovitvi Legebitre poudarili, da nismo podmladek od nikogar. Pozneje pa sem osebno večkrat spoznal in to povedal tudi na otvoritvi prostorov Društva Legebitra na Trubarjevi, da v resnici stojimo na ramenih aktivistk in aktivistov, ki so bili pred nami. Ko si mlad in zagnan, se ti pač zdi, da si vse začel sam iz sebe. Sčasoma pa vidiš, koliko gozda je že prej moralo biti izsekanega, da si si ti lahko tam postavil svoj vrt. Tako da če smo koga navdušili, me to samo veseli.

Jasna: Pri nas je iskala nasvete tudi mariborska skupina Lingsium.

Tadej: Delo pa so seveda morali sami opraviti.

Če primerjate Legebitro nekoč in danes, kakšne so njene značilnosti zdaj? Ste dosegli tudi stvari, ki jih v začetku niste imeli na agendi?

Jasna: Legebitra je danes mali segment mladinskega programa Društva informacijskega centra Legebitra, kar je popolnoma neprimerljivo s situacijo pred desetimi leti. Aktivnosti potekajo drugače, starostno mejo smo zvišali. Tabori so se razvili v samostojen del mladinskega programa.

Miha: Legebitro smo ustanovili kot neformalno skupino, čez leta smo vsi počeli druge stvari, nekatere dejavnosti so preživele, a nobena v isti obliki. Mislim, da so se spremenile tudi potrebe same starostne skupine, svoje je naredil tudi internet.

Ali kdaj občutite nostalgijo po poznih devetdesetih, ko ste ustanovili skupino?

Jasna: Čutim nostalgijo točno po tem, o čemer danes debatiramo: ponotranjenem, poglobljenem delovanju. Kar počnem danes, je vse konstanta, na začetku je bilo vse pristno.

Tadej: Če pomislim, kaj smo takrat počeli, ni variante, da bi danes pri tem sodeloval. Morda zato, ker sem starejši in imam manj časa, pa tudi časi so se spremenili.

Jasna: Ne gre samo za intenzivnost, ampak za predanost. Danes imamo veliko sestankov, ki pa so manj učinkoviti, bolj instantni, in vse se vrti okoli tega, kdo bo kaj naredil, potem pa se razidemo. V preteklosti pa ni bilo težav z delitvijo dela, ker smo ga vsi ponotranjili. Mogoče tudi zato ni bilo trenj.

Miha: Verjeli smo, da s svojim delom spremenjamo sebe in svoje okolje. Tega nismo počeli fanatično ampak tako ...

Tadej: Z zanosom!

Miha: In z odgovornostjo, ki nam je ni nihče naložil. Naš cilj je bil predrugačenje sveta in nenazadnje tudi svojega življenja. Sam sem ostal povezan z aktivizmom in počasi spoznaval, da nekaterih stvari ne moreš spremeniti ...

Jasna: Pogrešam zlasti medsebojno motivacijo.

Kaj počnete danes?

Nina: Živim čisto povprečno življenje, hodim v službo in si sploh ne predstavljam, da bi bila tako aktivna kakor nekoč. A pred leti je bilo tako malo informacij. Spomnim se oglasa v *Anteni*, v katerem je gej iskal lezbijko za druženje. Takrat je bilo res fino narediti nekaj za družabnost.

Tadej: Jaz sem se iz aktivizma izvlekel. (Smeh.) Zdaj energijo vlagam v svoje podjetje, saj moram poskrbeti za preživetje. Ker je Nina ravno omenila ta oglas, sem pomislil, da bi ga sam danes razumel drugače; mislil bi, da ta fant hoče spoznati lezbijko in se samo dela, da je gej. Pred leti pa bi takoj pomislil, da mora priti v Legebitro. Pogrešam malo te naivnosti.

Nina: Sama ne čutim nostalgije, imam pa lep spomin na tiste čase.

Miha: To je bila zelo naporna izkušnja, saj si bil kakor človek-Legebitra, ampak nam je zelo veliko dala. Zdaj se ukvarjam s socialno politiko, sem pa še v upravnem odboru Društva.

Jasna: Sem še v aktivizmu, delam pa drugačne stvari, kar je zame tudi izziv, da vztrajam. Glede na to, da me zanima veliko stvari, je možno, da bom nekoč šla na čisto drugo področje.

Mitja Blažič
mitja.blazic@gmail.com

Seks je sveta vladar

Ko govorimo o spolnosti se zdi, da je prav seks eden od motorjev, ki poganja svet. Seks zanima (skoraj) vse, v adolescenci si ga neizmerno želimo čimprej doživeti, pogosto je tema (neresnih) pogovorov mladih in odraslih, vicev in šal z eksplicitno seksualno vsebino ali pa takih, ki vsaj namigujejo nanjo, je ogromno, oglaševalski stroj je uravnan na spolnost, od seksa živi pornografska industrija, zanj smo pripravljene plačati, zaradi njega zardevamo, ubijamo, lažemo, varamo. Se napihujemo, repenčimo, molčimo. In smo čisto nebolgljeni. Zadane nas v jedro, v

intimo. V bit. V seksu se rojevamo in umiramo. Seks je tabu. Še posebej, če ga skušamo povezati z »nedolžnostjo« otroštva ali »seksualno ugaslostjo« starosti. Ne? Ste si že kdaj predstavljali stare starše med seksom? Ste zalotili starše med strastjo? So zalotili vas z grimaso strasnega fuka na obrazu? Ali pa sredi orgazmičnega krča? Spolnost je osnovna biološka potreba. Je reprodukcija. Nadaljevanje vrste. Biologija. Razvoj. Ugodje. In kje se konča seks in začno čustva, identitete, odnosi, partnerstva, družba in kultura? Zgodovina, seksualna revolucija, aids in viagra? Kje se konča nagon in začne človek? Kot je v veliki raziskavi v štiridesetih in petdesetih letih prejšnjega stoletja ugotovil že zameniti Alfred Kinsey, je, ko govorimo o seksu, med družbeno, kulturno, moralno normo in resničnim življenjem nepremostljiv prepad. Vmes pa prostor za vso zlaganost tega sveta. Dvoličnost, licemerstvo, hinavščino in nasilje. Homoseksualci pa tako ali tako ne razmišljamo o ničemer

drugem kot o seksu. V tem hiperseksualiziranem svetu je torej razmislek o vsaj nekaterih vidikih te življenjske sile prerasel v potrebo. Nujnost. Posvečamo ji osrednjo temo šeste izdaje revije *Narobe*.

Osebnost o seksu

Jasno je, da gre za početje, ko je dvema lepo. V življenju sem bil kar nekajkrat prepričan, da se lahko tudi brez tega živi, a sem si kot ortodokсни škorpion samemu sebi metal pesek v oči. Najbolj mi je všeč tisti (seks), ki se odvija počasi, nežno, čuteče. Lahko je sestavljen samo iz dotikov, dveh rok, ki tipata telesi. Takrat se ponavadi kocine naježijo, po žilah je največ

foto (celotna tema): andrevanb, fanboy30, fredarmitage, feastoffolls, tawny kate-aen, whodisan215, brian9000, franco folini, josephp.

Pogovor s psihiatrom,
dr. Slavkom Zihlerlom

Pretvoriti spolno energijo v neko drugo energijo je larifari

Naključje je hotelo, da je nebo, ravno ko sem se odpravljal na pogovor z enim izjemno

redkih psihiatrov, ki se pri nas intenzivno ukvarja s spolnostjo, neusmiljeno scalo. Med čakanjem v čajni kuhinji sem strastno vlekli cigareto, srebal črno osladkano kavo in si z radovednostjo ogledoval dva koledarja, ki sta ohlapno visela s stene. Na prvem je poželjivo gladko mišičasto golo moško telo zvrčalo glavo nazaj, v tisto orgazmično pozo, zaradi katere vselej nabreknem. Na drugi je mlado žensko telo bujnih nabreklih prsi nagajivo potiskalo dolge negovane prste v mednožje. Ni me pustilo ravnodušnega. Na srečo so me kmalu poklicali na intervju s seksologom in strokovnim direktorjem Psihiatrične klinike Ljubljana, doc. dr. Slavkom Zihlerlom.

Spolnost je osnovna biološka potreba, ena njenih temeljnih funkcij je reprodukcija. In vendar je veliko več.

Absolutno. Že samo to, kako je pri človeku biološka potreba nadgrajena s čustvenimi potrebami, kaže na to. Mislim, da ima vsak človek izkušnjo, kako je spolnost lahko bistveno večji užitek, bistveno večje ugodje, bistveno ve-

čje zadovoljstvo, če jo spremljajo pozitivna čustva. Ljubezem. Gre za veliko nadgradnjo v primerjavi z živalskimi vrstami, ki to počnejo bolj instinktivno, biološko.

Biološko gledano se seksualni razvoj konča s spolno zrelostjo v puberteti. Se v psihičnem smislu kdaj sploh konča?

Razvoj, zrelost – spet odvisno od vsakega človeka posebej – doseže vrhunec z oploditvijo. Težko bi sicer rekel, kdaj je tisti pravi vrhunec, ko začne spolnost v biološkem smislu upadati. Pogosto se govori, da človek telesno zraste do 18 leta, potem se že začne staranje in počasen upad. Tega pri spolnosti pri ženskah ni opaziti do menopavze, ko začnejo usihati hormoni in menstruacija pojenjuje, izgine. Pri moškem govorimo o andropavzi. Ne gre samo za, kot so včasih rekli, krizo srednjih let, ko se človek psihično spremeni, ampak dejansko tudi pri moškem

začne testosteron upadati. Če bi vzeli naključni vzorec stotih šestdesetletnikov, bi pri osemdesetih našli že kar primeren upad hormonov, pri kakih desetih pa ne bi zaznali nikakršnega upada.

Ko smo se pri Narobe v osrednji temi želeli lotiti seksa, smo ugotovili, da je diskurz težko osredotočiti samo na spolnost, saj je z njo tesno povezana vrsta drugih elementov, kot so, denimo, identitete, čustva, odnosi, partnerstva, kulture ...

Ja, težko je govoriti o eni sami plasti spolnosti. Poleg biologije je veliko odvisno tudi od vzgoje, od odnosa staršev do spolnosti: ali se v družini govori o spolnosti, se spolnost tiho, dogovorno dojemata kot nekaj umazanega, se o njej ne govori, se jo tabuizira ali nasprotno se jo zelo favorizira, se celo hiperseksualizira odnos do spolnosti. Potem je seveda še okolje, v katerem živimo, vera ... vse to oblikuje naš odnos. Med odraščanja

adrenalina, v zraku največ erotike, čustva norijo zaprta pod spodnjicami. Seks ni nujno samo vstop pri zadnjih vratih, čeprav bi me nekateri radi prepričali v nasprotno. Ne strinjam se. Lahko je tudi poljub, ki traja. Objem, ki prevzame. Prijem, ki požene kri po žilah. Res, da pišem o uverturah, ki lahko štiričrkovno besedo kasneje samo še nadgradijo. Za take trenutke, oblike, podvige je vredno živeti. Še posebej takrat, ko ugotoviš, spoznaš, da si jih srkal z

osebo, ki je tega vredna. In ki je vredna ponovnega »greha« v dvoje. Če grešiš, svet dobiva nove barvne odtenke. Vedno znova. Tako o seksu, s seksom, za seksom, med seksom, brez seksa, seksistično vse dobro in vse naj. Tebi in sebi. Zmeraj. Jaz ga doživljam z glavo. Tisto na ramenih. Vesel sem, ker mi za nobenega do danes ni bilo žal. Morda je za to delno kriv provokativni duh, ki ga med rjuhami nikoli nisem skrival, ali pa težnja po nenehnem odkrivanju.

Zdaj sem odkril skoraj vse. V pričakovanju novih lekcij, ker se ljudje učimo vse življenje, pa vas vse lepo pozdravljam in privoščim pravo lego, pravo držo in trden ponos, ko ga boste potrebovali!

Andrej Hofer

Zadnjič sem, med poganjanjem kolesa, na mp3 poslušala zanimivo predavanje o teoriji strun in moram priznati, da mi je ideja Kozmosa, sestavljenega iz vibriranja drobcenih delcev energije zelo

blizu, saj to vibriranje dojemam kot primarni Eros, ki tvori mozaik vsega življenja okoli nas. Seksualna energija je v nas in okoli nas, vse naše morebitne težave z njo pa izvirajo iz dejstva, da jo je nekdo začel krotiti in stigmatizirati kot nekaj, kar je v nas slabega. To je postalo kulturni vzorec, a »iz represije so lahko zrasle samo perverzije raznih sort«, kot je povedala Laetitia Sadier. Sama se vsekar trudim, da bi zaživela svojo ženskost kot polno orgazmično

njem in v pubertetnem, mladostniškem času je zelo pomembna spolna identiteta. Takrat se oblikuje naš odnos do samega sebe kot spolnega bitja. Kako se počutim, zelo moški, zelo ženska? Kako sem usmerjen, k istemu spolu, izključno k drugemu spolu ali k obema? To je povezano z identiteto. In seveda potem vse to nadgradimo še z našim intelektom, s svojimi čustvenimi sposobnostmi, s čustveno inteligentnostjo in na koncu dobimo sebe kot spolno bitje. Takšne, kakršni smo.

Je moč, ko govorimo o seksu, postaviti mejo, kaj je normalno in kaj ne? Kaj je običajno in kaj deviacija?

Na vprašanje, kaj je normalno v seksu, navadno odgovorim – ker me navadno to sprašujejo pari – da je normalno tisto, kar bosta vidva določila, da je za vaju normalno. Če se dva odrasla, zrela človeka dogovorita, da bosta imela takšno spolno življenje, kakršno jima godi, potem je to zame normalno. Ne priznavam nobenega zunanega arbitra, če gre za dogovorno spolnost med dvema človekoma, ki sta takega dogovora sposobna. To samo po sebi izključuje

spolnost med odraslim človekom in otrokom, ker otrok, četudi privoli v takšno spolnost, privolitve ni sposoben dati, ker dogajanja ne razume na odrasel način. Enako velja za posilstvo. To je spolna deviacija, nenormalna spolnost, ker ni dogovorna. V naši klasifikaciji duševnih in vedenjskih motenj sodi med odklonske spolnosti tudi sadizem. Ampak sadizem je deviacija takrat, ko je nedogovoren. Poznam ljudi, ki so nagnjeni k sadizmu in so si dobili partnerja, ki je nagnjen k mazohizmu, k trpljenju. Če sta se tako dogovorila in jima je to velik užitek, je to popolnoma normalno vse do trenutka, ko se poškodujeta, čeprav se nočeta. To pomeni, da sta izgubila nadzor nad spolnim dejanjem. In to je seveda izrazita in zelo hudo škodljiva deviacija.

Postavljajo pa družba, država in cerkev jasne meje, kaj je zaželeno in kaj je zaželeno odpraviti na rob, v molk. Te meje ne sovpadajo z mejami, ki jih postavlja vaš dogovor.

Odnos do spolnosti lahko religija, kulturno in družbeno okolje zelo preoblikujejo. Če vzamem npr. homoseksualnot, je bila v psihia-

triji še ne dolgo tega uvrščena med deviacije. Tega zdaj že skoraj štirideset let ni več in tudi družba se je deklarirala za tolerantno do te drugačnosti. Vendar družbo sestavljamo posamezniki in nižje kot gremo po lestvici do posameznika, bolj se srečujemo z ugotovitvijo, da ljudje niso ravno tolerantni. Sam zagovarjam tezo: če s svojim vedenjem nikomur ne škodujem, potem imam pravico do takega vedenja. Moja pravica do svobodnega vedenja je zamejena samo s pravicami drugega. Takšno razumevanje prinaša človeku neko nadgradnjo, ki je daleč od dogmatskih stališč, in spodbuja razvoj človeka v svobodomislenost. In edino tukaj je razvoj možen. Če namreč ostanemo na tako hudih dogmah, kot jih npr. goji šeritsko pravo, potem je družba obsojena na stagnacijo, če ne celo na nazadovanje.

Zakaj je seks še vedno tabu? Zakaj o njem govorimo predvsem skozi šale in je resnih pogovorov o spolnosti tako malo?

Dve stvari je treba poudariti, čeprav je seveda bolj zapleteno. Po eni strani ima spolnost v naših

življenjih izreden pomen, to pa s sabo prinaša veliko možnost negotovosti v lastno spolnost. In ker je spolna mehanika izjemno občutljiv mehanizem, ki je zelo pod vplivom duševnosti, se nam zelo hitro kaj zalomi, zelo hitro pride do težav v spolnosti, in to še povečuje negotovost. Ker smo negotovi, ne govorimo o spolnosti. Zato je to tabu, ki se ga navadno zavije v papir: 'to pa je nekaj tako mojega, tako osebnega, da o tem ne bom govoril'. Eden tistih, ki v naši kulturi podpira ta tabu, je katoliška cerkev. Tudi cerkev, tudi duhovniki so negotovi v svojo spolnost. Kako naj torej duhovnik govori o spolnosti ali pa odprto svetuje ljudem, če pa je sam v sebi negotov. Vedno, kadar se srečujemo z negotovostjo, pridemo do tabuiziranja. To lahko opazujete pri starših: sami imajo težke probleme z govorjenjem o spolnosti in to potem prenašajo na otroke. Moram pa jasno poudariti, da je tega bistveno manj, kot je bilo še pred tridesetimi leti.

Ali lahko zatiranje seksualnosti vodi v težave s psihičnim zdravjem?

bitje, kakršnega je opisal Wilhelm Reich; seks imam zelo rada, a po drugi strani s lahkoto shajam brez njega, kajti pomembno mi je kanalizirati Eros v vse svoje početje in odnose – tako do ljudi, kot do narave, v katere objem se redno podajam – točno to pa je tisto, kar me izpolnjuje in definira. V perspektivi zdaj vidim, da je bilo najtežje obdobje mojega življenja ravno tisto, ko sem skušala odnose temeljiti na seksualni privlačnosti, ne da bi ob tem ostajala orgazmična v najširšem smislu – začela sem

izgubljati tla pod nogami. Btw, sem sredi priprav projekta, ki ga doživljam kot polnokrvni seks :) – več o njem pa enkrat poleti.

Katarina Višnar

Kolikor se spomnim, so me seksualne zadeve začele zanimati zelo zgodaj – in to predvsem fantovska mednozja. Kasneje sem seks prav obsedeno raziskoval, ne toliko kvantitativno, pač pa bolj kvalitativno. In moram priznati, da nisem bil nikoli zares zadovoljen. Celo nagibam se k ugotovitvi, da v sek-

su nikoli nisi v resnici povsem zadovoljen. V heteroseksualnem odnosu me je blazno motila razporeditev vlog in igranje vlog. Ta problem se je pojavljal tudi z geji in me seveda zato ni nič manj motil. Največkrat pa se je vse vrtelo okoli številnih frustracij, ki so zavirale seksualno sproščenost. Verjetno jih imam tudi sam nekaj, zato sem toliko bolj iskal tipe, ki jih ne bi imeli. A žal so bili tipi tako obremenjeni z vprašanji aktivno-pasiven, z velikostjo svojega tiča, z njegovo prepogosto meh-

kostjo, s samosprejemanjem, ali pa osredotočeni na lastno praznjenje, da sem le redko ali le za krajši čas užival seksualne radosti. Tipi, ki so imeli za sabo na desetine ali na stotine partnerjev, sploh niso bili garant za kvaliteto, prej naspro-

Menim, da je izgovor, ki ga slišite od cerkvenih ideologov, kadar se pogovarjamo o celibatu, da človek lahko sublimira, pretvori spolno energijo v neko drugo energijo, larifari. Tukaj sploh ne gre za energijo, ki jo bomo preprosto prelili iz enega lonca v drugega. Gre za potrebo po spolnem družjenju, za čustva, ki nas vežejo ... Seveda se da te vzgibe potlačiti nekam v podzavest, ampak tam to še vedno deluje, samo ne zavedamo se, kako. Da bi pa jaz, zato ker bom zavrl in zatrl svojo spolno energijo, postal bolj ustvarjalen v umetnosti, v duhovniškem poklicu, v katerem koli poklicu, to je zame preprosto larifari.

Kako skrivanje identitete, denimo homoseksualne, vpliva na naše zdravje in razvoj?

Na duševni razvoj ima lahko to kar nekaj razdiralnih posledic, ne glede na to, katere nagibe skriva-

mo. Posameznik je nezadovoljen sam s seboj in nesproščen – predvsem v situacijah, ki so provokativne za posameznikovo usmerjenost. Iz takšne situacije pride spet nezadovoljen in ta problem se znova vrača z njegovo identiteto. Čeprav vem, da imajo tudi odprti homoseksualno usmerjeni nekaj problemov v družbi, to še zdaleč niso tako hudi problemi, kot jih ima tisti, ki skriva. Tisti ima dvojen problem: predvideva negativni vpliv družbe, zato skriva, zaradi tega pa začne tudi sam slabo misliti o sebi. In se zaplete v začarani krog: ker sam o sebi slabo misli, potem še bolj prikriva, še bolj predvideva negativni vpliv in potem ga začnejo tudi drugi jemati negativno, ker je nesproščen. Skatka, ta človek trpi. In to je lahko hudo trpljenje.

Kaj torej priporočate istospolno usmerjenim, ki jih družba še vedno v osnovi obravnava kot manj zaželeno?

Če ugotovite, da ste homoseksualno usmerjeni, potem vam ne kaže drugega, kot da se odkrito, doma la ponosno postavite v to svojo kožo in se pokažete ljudem taki, kakršni ste.

Katero so po vašem temeljne značilnosti zdravega spolnega življenja? Kakšni so kazalci?

Najbolj temeljna značilnost zdravega spolnega življenja je predvsem sporazumevanje, komunikacija. Pogovarjati se s svojim dragim/drago o tem, kaj čutim, kaj si želim v spolnosti, kaj bi rad počel, kaj bi rad videl, da drugi z menoj počne ... K temu spada tudi pogovor o občutkih, o čustvih. V bistvu je to pristna intimnost. To ni tista intimnost, o kateri ljudje govorijo, ko hočejo reči spolnost. Spolnost je lahko tudi zelo neintimna, zelo mimobežna, zelo tehnična. O intimnosti govorimo šele takrat, kadar bližnjemu, s katerim imam spolni odnos, zaupamo svoje intimne notranje občutke.

Kakšen naj bo naš odnos do seksualnosti? Naj jo vse življenje odkrivamo in razvijamo, ne glede na družbene norme? Denimo, ko govorimo o spolnosti, vedno govorimo o dveh, so pa tudi drugačne oblike, recimo skupinske spolnosti.

Ko smo ravno pri skupinskih spolnostih: ali je svingerstvo v redu ali ne? Seveda je v redu. Če se dva dogovorita in se zasvingata, je to v redu. Čeprav sam tega ne bi tvegala, ker ne vem, kaj se lahko zgodi, če mi je kaj do partnerja. Skozi življenje mislim, da je fino, če smo skupaj s partnerjem radovedni. Če skupaj uporabljamo tudi kakšno pornografijo, kot začimbo, skratka če poskušamo pri sebi in pri svojem partnerju odkrivati veliko stvari. To moramo početi skupaj v zadovoljstvo obeh.

Tisto, kar determinira, kaj bomo počeli in česa ne, je torej dogovor.

Ja.

Tudi če je to zlati dež, sadomazohizem, svingerstvo, promiskuiteta, fisting ...

Dokler je to dogovorno. Čeprav nekatere od teh omenjenih praks lahko že poškodujejo človeka. Takrat noben dogovor ne velja. Ker v nekem strastnem trenutku,

tno. Mislim, da sem se še najbolje počutil s takimi, ki so seksualnost šele odkrivali, ki so bili še neobremenjeni in dovtetni. Morda tudi s takimi iz drugih, bolj temperamentnih kultur.

Brane Mozetič

Seks. Ena beseda, milijon možnosti za užitek, bolečino in kontraverznost. Predigra, položaji, spol, lubrikanti, igračke, oralno, spodnje perilo, fantazije ... Zame je vse to, in še več, le delček velike kategorije lezbičnega seksa. In o

vseh se je treba pogovarjati brez tabujev in predsodkov. Seks med dvema ženskama ni nekaj, kar lahko daš v predalček in rečeš: »To je lezbični seks«. Je veliko več kot le in zgolj to.

Goreči poljubi, magičnost gibov, senzualna ekstatičnost in odpiranje čaker ... Sranje! Zame je seks drgnjenje, lizanje, sesanje, fisting, tribadizem, kunilingus, dildoti, igranje z bradavičkami, BDSM, strap-on ... edina meja je domišljja. Ko pomislim na seks je moja asociacija ... mokra, mehka, vro-

ča. Res je, da se lahko popolnoma nedolžno poljubljanje sprevrže v divjii, perverzen seks... Ni mi pa všeč, da je seks kot en počasni posnetek. Božanje in dolga predigra me včasih bolj uspava kot pa vzburi. Sicer ne vedno, se pa zgodi. Zelo uživam, ko zadovoljujem svojo partnerko. Občutek, ko ji prihaja in se njene mišice stisnejo okoli mojih prstov in me povlečejo globlje, v samo jedro ... nepopisno. Vedno znova pa me presune občutek, užitek, ki ga občutim ob drgnjenju telesa, različnih delov

telesa med sabo. Ko sem odkrivala čare ženske seksualnosti, si nisem mogla predstavljati, da lahko ženski druga drugo do orgazma pripeljeta s preprostim drgnjenjem... klitoris, boki, med njenimi nogami... Enega prvih orgazmov s puncno sem, bolj ali manj oblečena, doživela le z božanjem in pritiskom njenih bokov na moj klitoris. In odprlo se mi je blazno zadovoljstvo. Da sem ženska, da sem lezbijka.

Ni treba, da je seks nekaj čustvenega. Nek pameten stric je, dolgo

ko se nam zavest že malo zamegli, dogovor ni več nujno zavestna odločitev. Če pa je vnaprej zavestna, recimo pri fistingu ali pri sadističnem seksu, in če se dva pri tem zadovoljita in zadovoljuje ta, pa da ni kakšnih poškodb, zaradi katerih mora intervenirati celo zdravstvena služba, potem se mi to zdi čisto v redu.

Aseksualnost?

Asesksualnost je pojem, za katerega ni preverjeno, ali v resnici obstaja. Tukaj gre lahko bolj za spolno zavrtost, za spolnost, ki ne pride do izraza, ali pa za na podlagi slabih izkušenj v preteklosti potlačeno spolnost. Prava aseksualnost bi bila čisto biološka zadeva. Človek sploh ne bi imel nobene potrebe po spolnosti. Možno je, da gre tudi za čisto biološko pomanjkljiv razvoj spolnih organov, da ni dovolj hormonov, da ni dovolj oživčenja in zato tak posameznik od nekda ne čuti nobenih impulzov.

Ali je seksa kdaj lahko preveč?

Poznamo motnjo, ki je sicer v govnem jeziku preveč potencirana, in se ji reče nimfomanija pri žen-

skah in satirizira pri moškem. Gre za pretirano iskanje spolnih situacij, pretirano spolno zadovoljevanje. Tudi za tega človeka drži, da seksa ni nikoli preveč. Preveč ga je kvečjemu za njegovega partnerja, če ga to začne motiti. Ob tem sta tako nimfomanija kot satirizira lahko čisto biološki motnji, ko gre za hiperprodukcijo hormonov ali celo za tumor v spolovilih ali možganih. Načeloma je to motnja, ki izvira iz duševnih problemov. Gre za pretirano iskanje in potrjevanje identitete tega človeka v spolnosti. Načeloma bi moral torej reči: za samega človeka, za enega, seksa ni nikoli preveč. Toliko ga je, kolikor si ga želi in zmore. Je pa lahko seksa zelo hitro preveč v nekem odnosu, kjer gre vedno za iskanje ravnotežja. Ampak tukaj imamo, če se imamo radi, druge mehanizme. Recimo: če reče eden, jaz rabim več seksa, kot mi ga ti nudiš, je to že signal, da morata to s partnerjem uskladiti. Načeloma pa seksa ni nikoli preveč.

Roman Kuhar
roman.kuhar@gmail.com

Intervju z
dr. Aleksandrom
Štulhoferjem

Tiha revolucija monogamije

Hrvaški sociolog Aleksandar Štulhofer je vodilni akter študij seksualnosti v naši regiji. Med drugim je skupaj s Theom Sandfortom uredil zbornik *Sexuality and Gender in Post-communist Eastern Europe and Russia*, sodeluje pa tudi z znamenitim Kinseyjevim inštitutom iz ZDA. Za *Narobe* pojasnjuje spremembe seksualnosti v sodobnosti in odnos do nje.

Britanski sociolog Anthony Giddens govori o pojavu plastične seksualnosti v postmoderni. To med drugim pomeni, da je seksualnost vse bolj »osvobojena« ene same funkcije – reprodukcije. Zakaj v postmoderni pride do teh sprememb?

Mislím, da je nastanek plastične seksualnosti tesno povezan z razvojem kulture individualnosti. Vsak od nas ima nekakšno postmoderno poslanstvo, da iz sebe naredi individuuma, ki bo edinstven. Edinstvenost je kriterij uspešnosti, seksualnost pa je zgolj eden od instrumentov za doseganje te edinstvenosti. Seksualnost je del posameznikovega projekta samouresničitve, zato ima eksperimentiranje v seksualnosti veliko vrednost.

V kolikšni meri vidnost gejevske in lezbične skupnosti, ki na glavo postavlja heteronormativno matrico seksualnosti, prispeva k spremembah v seksualnosti v sodobnosti?

Gejevsko in lezbično gibanje je odigralo pomembno vlogo pri nastanku plastične seksualnosti zato, ker je prispevalo k detradicionalizaciji, k večji moralni permisivnosti na področju seksualnosti. Gibanje je torej rušilo tabuje. Po

nazaj, rekel »*Včasih je cigara samo cigara*«. Dejstvo je, da je seks nekaj biološkega. Pa ne mislim v smislu potrebe. Seks ne potrebujem, ne glede na to, da si ljudje to radi dopovedujemo. Seksam, ker je fino seksati, ker tako hočem. Vsi si želimo užitka, ne?

NN

Seks se je pri meni, kot verjetno pri večini ljudi, začel z masturbacijo. Morda je prav zato to še vedno moja najljubša oblika seksa. Prehod na manj narcisoidne obli-

ke je bil pogojen predvsem s pritiskom okolice, zato sem želela z izgubo nedolžnosti čim prej opravičiti, da se mi s tem v prihodnosti ne bi bilo treba več ukvarjati. Mojim najstniškim možganom se je zdelo nekako samoumevno, da sem kar na internetu poiskala nekega fanta. Imela sem več sreče kot pameti, saj se je moj »seks na slepo« izkazal kot zelo prijeten in takrat sem na svoje veliko preseñenje odkrila, da je tudi seks z drugimi lahko najbolj fantastična stvar na svetu. Poleg čokolade.

Kot biseksualka sem najprej raziskovala heteroseksualno spolnost, čeprav sem se že zgodaj zavedala, da me privlačijo tudi ženske. Moški so bili nekako bolj dostopni, medtem ko sem se pri ženskah morala najprej naučiti »zaznavati« lezbijke, preden sem se opogumila in jih začela odkrito osvajati. Prav razlike med seksom z enim ali drugim spolom ponavadi najbolj zanimajo ljudi, jaz pa jim vedno znova odgovarjam, da je razlika v vsem in v ničemer. Po tehnični plati je razlik seveda precej, po

čustveni pa jih tako rekoč ni in tudi moji občutki med samim seksom so povsem primerljivi. Imam to srečo, da se mi s spolom partnerja ni potrebno obremenjevati, pomembno je le, da mi je oseba všeč. Popolnoma vseeno je, ali je to ženska, moški ali kdo vmes, saj je tudi seks z isto osebo zame vsakič drugačno, edinstveno in nepovnljivo doživetje.

NN

drugi strani je gibanje postavilo seksualnost v polje politike; seksualnost je postala eden od instrumentov političnega boja. Zaradi tega se mediji začno zanimati za seksualnost, o seksualnosti se več pogovarjamo v vsakdanjem življenju in tako naprej. Eksperimentiranje v seksualnosti je zato tudi za heteroseksualno populacijo postalo nekaj, po čemer se meri posameznikova uspešnost. Seksualnost je postala pravica in posamezniki jo želijo koristiti.

Zakaj se zdi, da je seksualnost med dvema moškima veliko bolj ogrožajoča kot seksualnost med dvema ženskama?

Za to je več razlogov. Najpogosteje se omenja razlaga, da pornografija normalizira lezbično seksualnosti. Ampak meni se to ne zdi ključen odgovor na to vprašanje. Mislim, da se razlog skriva v tem, da je identiteta heteroseksualnega moškega na več načinov ogrožena s predstavo seksualnega stika med dvema moškima. Del te ogroženosti je povezan z dihotomijo aktiven – pasiven; razume se, da mora biti moški aktiven – to se kaže tudi v sami koreografiji heteroseksualnega seksa. Po drugi strani homoseksualna spolnost pod vprašaj postavlja maskuliniziranost; skozi zgodovino se je namreč homoseksualnost vedno povezovalo s feminiziranostjo, torej z antipolom moškosti.

Na kakšen način so se pričakovanja ljudi glede seksualnosti v sodobnosti spremenila?

Spremenila so se predvsem pričakovanja v povezavi z žensko seksualnostjo. Pri generaciji naših babic je bilo seksualno življenje bolj ali manj predvidljivo: nič do poroke, seksualnost se je odvijala v zakonski zvezi, po smrti enega od partnerjev pa spet nič. Danes so pričakovanja bistveno višja in zaradi tega so se spremenile tudi definicije, kaj pomeni biti seksualno uspešna oseba, kaj pomeni imeti zadovoljivo seksualno življenje, kaj pomeni imeti problem z orgazmom v kulturi, kjer je orgazem eden od ključnih meril seksualne uspešnosti – to še posebej velja za ženske. Ta osvoboditev torej hkrati pomeni, da seksualnost marsikomu lahko predstavlja tudi problem, predvsem mladim, ki šele oblikujejo svoje seksualno življenje in so pod večjim vplivom medijskih in podobnih pričakovanj.

Omenjate osvoboditev seksualnosti v sodobnosti, a hkrati se zdi, da so se prav v tem času okrepile tudi določene skupine, ki vse bolj glasneje zagovarjajo tradicionalne vrednote in moralo. Zakaj?

Postmoderne spremembe niso enakomerno prisotne v vseh družbenih segmentih. Giddensova

teza o plastični seksualnosti drži predvsem za izobražene mlade. Upor proti tem spremembam vodijo predvsem religiozne skupine. Osvobojena seksualnost predstavlja grožnjo cerkvenim krogom; seksualna morala je namreč ena od prvih meja, ki loči cerkev od posvetne družbe – in ta morala se zdaj podira. Cerkev zgublja prioriteto v družbi. Prav zato smo priča mobilizaciji proti tem procesom, ki jih nekateri razumejo kot moralni propad družbe. Predvsem na našem področju se je pokazalo, da je nacionalizem vedno dober zaveznik tovrstnih mobilizacij.

Kaj se v sodobnosti dogaja z monogamijo, ki je bila nekoč močna institucija regulacije seksualnosti? Je še vedno?

Strinjam se z evolucijskimi psihologi, ki trdijo, da nismo povsem monogamna bitja. Iz tega izhaja zanimivo vprašanje: zakaj je bila monogamija v zgodovini tako pomembna in še vedno je, čeprav je bila seveda v praksi ta norma pogosto kršena. Mislim, da je norma monogamije nastala zato, da bi minimalizirala število sporov znotraj določene skupnosti – predvsem spore med moškimi. Pozneje se je njena vloga spremenila – postala je povezana z refleksom čustvene posesivnosti. V modernih družbah se namreč povečuje stopnja negotovosti in zato iščemo varnost in gotovost v intimnosti. Poskušamo se na nekoga nasloniti. Ideja večne ljubezni na primer ni obstajala, dokler družba ni v začetku 18. stoletja postala moderna in s tem vse bolj negotova. Zgodila se je tiha revolucija monogamije. Postala je odraz naše potrebe in želje, da imamo doživljenjsko čustveno gotovost z izbranim intimnim partnerjem. Seveda je vse to (najpogosteje in na žalost) iluzija, a zdi se, da je večini ljudi potrebna.

S pomočjo podatkov iz Evropske raziskave o vrednotah ste merili stopnjo homonegativnosti v evropskih državah. Kaj ste ugotovili?

Rezultati so pokazali, da je večja moderniziranost države povezana z manjšo stopnjo homonegativnosti. Hkrati se je pokazala moč religijske tradicije; v državah, kjer prevladuje ortodoksna religija, ima ta ne glede na razvitost države negativen vpliv na odnos družbe do homoseksualnosti. Identificirali smo tri skupine držav. Najbolj homonegativne države v Evropi so ortodoksne države: Romunija, Rusija, Belorusija, Ukrajina, Bolgarija. V to skupino padejo tudi Poljska, Hrvaška in Estonija. Najmanj homonegativne so skandinavske države, tretja skupina držav pa so tiste na sredi – to so stare članice EU, v tej skupini pa so tudi Češka, Slovaška in Slovenija.

Vpliv cerkve na stopnjo homonegativnosti se zdi logičen. Zakaj pa ekonomska razvitost vpliva na manjšo stopnjo homonegativnosti?

Ekonomska razvitost deluje v dve smeri. Na eni strani pomeni višjo izobraženost ljudi; v ekonomsko razvitih državah imajo ljudje preprosto boljše možnosti za izobraževanje, kar poveča tudi izpostavljenost različnim v družbi. Izobrazba hkrati vpliva na povišanje strpnosti. Po drugi strani ekonomska razvitost vpliva na splošno kulturno klimo v državi, kar spodbuja kulturno raznolikost (liberalnost medijev, razvoj civilne družbe in podobno). Ko se v družbi pojavlja več kulturnih razlik med ljudmi, ljudje hočeš nočeš postanejo tolerantnejši do razlik. Preprosto zato, ker se pojavljajo okrog njih in so jim zaradi tega manj tuje in nerazumljive.

Mitja Blažič

mitja_b@yahoo.com

Prazno-vanje

Dovolj imam družinskih praznovanj. Še posebej tistih rojstnodnevni, ob okroglih številkah, ko se iz vseh štirih vetrov zbere razkrečena žlah-ta do zadnjega gležnja, na katerih je horda ljudi, s katerimi imam v naj-boljšem primeru skupen kak med holesterolom izgubljen gen. Krstnih, obhajilnih, birmanskih, ohcetni, žlahtnokovinskoporočnih, pogreb-nih. Kjer moram med slinjenjem ob impresivnih virtuoznostih kuharice gostiteljice kremžiti prijazne nasmehe in kimati do heksušusa. In paziti na tisoč in eno delikatno temo, ki je ne smem niti oplaziti. (Mednje navadno sodi tudi karkoli z večini daljnega homo-planeta.) Ali bog ne daj ponoreti ob ksenofobnih štosih raznih pridruženih žlahtnikov, ki me s svojimi sovražnimi stališči do vsega, kar ne smrdi po trobojnici s čistokrvnim avtohtonim heteroseksualnim slovenskim grbom, po na-ravnem in normalnem, spravljajo na rob ne vem že katerega živčnega zloma. Še sreča, da je v hudi uri skoraj vedno ob meni Viki, ki me z brcanjem pod mizo opozarja, da se vendarle ne bi spodobilo temu zetu zapičiti noža v čelo, ali ono svakinjo polito z odlično vrelo domačo govejo juho. Z rezanci. (In z jušno kocko, ki je seveda ne uporabljajo.) Pa bi najraje potegnil za tisti fini beli čipkasti prt in obrnil mizo na glavo vsem tem v poštrkane srajčke in bluzice odetim, s katerimi sem prisiljen deliti prostor za mizo. Kako lepo! Razširjena družina, zbrana za skupnim toplim domačim do roba kozlanja perverzno nabasano pre-polnim pogrinjkom. Tako domače. Tako družinsko. Tako skupnostno. Tako po dlaki s tradicijo. (Vsaj kot hoditi ob nedeljah in zapovedanih cerkvenih praznikih pobožno k sveti maši.) Tako heteronormativno.

Res neizmerno uživam ob milozvočnem srebanju kurje juhce sosede, ki je očitno prepričana, da mora kropena tekočina iz krožnika v njen kljunček kar po zraku. Zato sreba in srka, da mi ima od vakuuma raznes-ti bobnič. In me sem ter tja oplazi s kakim domačim jajčnim rezancem, ki se je na poti do njenega goltanca najprej še odločil malce divje pof-rotati po svetu okrog sebe in krstiti vse pogane na levici in desnici. In kot da mi to ne dviga dovolj dlak, ob vsakem požirku še zaklokota in zamljaska, in ko pospravi zadnjo sveto kapljico juhice, zadovoljno kri-kne kakšno o tako odlični juhici, ki da je že dolgo ni jedla in si hiti piv-nati popudrano prešvicano čelo. Katarzično. Ko si že mislim, da je za mano najhujše, najbolj sočno šele prihaja. Odojček, krača, piščančji sko-ki. To dedce razvname do erekcije, da hitijo grabiti tople kose mastne-ga mesa in med goltanjem sline razlagati, kako da se pač to meso mora jesti z rokami. Potem zarinejo zobovje v vročo zakrknjeno beljakovino, zadovoljno momljajo, medtem ko se jim mast in slina cedita po čedno pristrženih bradah. Med to in ono onomatopoijo izleti komu še kakšen krajši podrti kupček in obvezna razlaga, da je na Kitajskem to pač znak vljudnosti. In že od tega cmokanja, mljaskanja, srebanja, srkanja, pretan-kanja, klokotanja, oblizovanja, goltanja, vzdihovanja, pocejanja, kolca-nja, riganja, godrnjanja, sesljanja ostankov hrane iz keramike in drugih naravnih zvokov, značilnih za prostrana družinska omizja, že čutim

prve sunkovite krče želodca. Kaj šele vse ostalo iz repertoarja nevtral-nih tem: izvirne misli o holesterolu, zdravi prehrani, hujšanju in dietah (ali zakaj ocvirki po novem ne redijo); strokovna analiza vremenskih razmer zadnjih štiridesetih let (odkar smo se, ker smo zelo povezana družina, zadnjič skupaj zbrali v tako lepem številu); esej o degradaciji in dekadenci sodobnega časa s poudarkom na mladih danes (primerjal-no s: »ko-smo-bili-mi-mladi«); statistični pregled vseh mrtvih v Slove-niji (vključno z zamejstvom in diasporo); evidenca nosečnic, porok, ločitev in kurbanja (drugih); novosti na področju alternativne medici-ne, mazaštva in kartomancije (s tekmovalnim delom, kdo je že poskusil bolj čudaško, a delujoče zdravljenje vzrokov, in ne simptomov); osre-dnja (spolzka, a še dovolj varna) tema: Čefurji, Cigani, pedri – blago-slov ali prekletstvo Slovencev! (moški spol v množini zajema seveda tudi Slovenke, ki jih sicer ni vredno omenjati). In ker velja pri nas pre-govor, da so trije Slovenci pevski zbor, sledi ubrano piskanje na puber-tetni tozd družine: vivace con brio, variacije na temo: »Gleeey ga, glee-ey ga fanta, kam pa ti rasteš?« ali »Joooy, kaka punca, saj si že čisto raz-vita. Maš fanta?« oz. »Se bo treba že kmalu začeti briti, zdaj ko ti po-ganja prvi puh!« in še s posebno hudobijo »Kako pa kaj v šoli?« ... Ta edinstveni glasbeni performans navadno spremlja ščipanje lic in nosa ali pokroviteljsko trepljanje. (O drenjanju okrog vozičkov in kaj vse morajo ubogi dojenčki prenesti, ko se tete z natupirano trajno sklanjajo nadnje, pa kdaj drugič.)

No, zdaj ko sem skuril že dobrih štiri tisoč znakov z naklada-njem o kontekstu, ad rem, k bistvu. Ne razumem, zakaj ta prisilna srečanja s tujci, ki sicer živijo na našem plane-tu, a so z glavo in srci v povsem drugem univerzumu? Z osebkami, s katerimi je vse, kar imamo skupnega, morda nekaj litrov podobne krvi. Čemu skrivanje pod masko prijaznosti, če pa je jasno, da bi eden drugemu najraje zavili vratove? In smo to morda v preteklosti tudi kdaj že res storili, a smo zdaj za potrebe te orgije vse skisane in gnile zamere za silo porinili pod tepih? Zakaj vse to leporečenje, ko si imamo v resnici prej povedati vse svinjarije, ki smo jih drug drugim počeli desetletja. Če iz nas zaudarjajo rane, ki smo si jih zadali skozi intimno zgodovino odnosov? Za koga, zaradi koga ponavljamo bolane mantre naših prednikov? Žene, ki napizdevajo može, od drugega piva naprej, može, ki na vse grlo tožijo o pomanjkanju seksa, od drugega piva naprej, »strici« in »tete«, ki molčijo. Matere, ki letajo z zvrhanimi žlicami za neješčimi otroki, medtem ko se očetom jebe zanje. Babice, ki težijo že zdavnaj polnole-tnemu vnuku, ker kadi, medtem pa pozablajo, da so same pri teh letih počele še kaj »hujšega«. Nadležni smrkavec, ki zganja kraval za celo konjenico, medtem pa se ostali s stisnjenimi zobni zadržujemo, da se ne bi zdrli. Najprej na starše, potem pa še na divjega mulca. A se ne. Čas raje izkoristimo za razkazovanje novega perja, podrobno poročan-je o najnovejšem avtu (ki smo ga dobili za pol cene, ker imamo tam frende), o uspehih in napredovanjih in povišicah v službi in sploh so naša presrečna življenja ena sama fantastična zgodba o uspehu in vzpo-nu in razcvetu. Zakaj reproduciramo in multipliciramo te preklete tra-dicionalne vzorce? Zakaj pristajamo na družbene imperitive? Zlagane, zblefirane, omejujoče, nestrpne, diskriminatorne, fašistične, heteronor-mativne ... Zakaj se silimo biti žrtve stockholmskega sindroma?

Foto: Nada Žgank / Memento

Suzana Tratnik
suzana.tratnik@amis.net

Dragi pedrski lobi!

Naj se vam na začetku vljudno opravičim, spoštovani pedrski lobisti, ker vas naslavljam tako javno, toda zaradi vaše neformalne in prikrite strukture delovanja ne vidim druge možnosti. Tako upam, da mi boste odgovorili na moj elektronski naslov, lahko tudi anonimno.

Pišem vam zato, ker imam veliko vprašanj in dilem v zvezi z etiko vaše ga poslovanja, v zadnjih letih pa sem bila zaradi vas nemalokrat tudi jezna in užaljena. Zgodilo se je, da so me novinarji ter drugi kulturni delavci in delavke spraševali, kaj si mislim o vašem prikritem lobiranju in pristranski podpori istospolnim, s katerima nemalokrat mešate štrene v ozadju in neupravičeno oropate delovnega mesta kakšnega sposobnejšega heteroseksualca. Kaj naj si vendar mislim o vsem tem, če ničesar zagotovo ne vem?! Ker sogovornikom ne znam nič odgovoriti in postreči s konkretnimi primeri iz vaše prakse, se pri vsem svojem proučevanju LGBT kulture in zgodovine počutim nevedno in osmešeno. Še kritizirati vas ne morem!

Glede na to, da lobiranje pomeni uveljavljanje svojih interesov na neformalne načine, me močno zanima, kateri so sploh vaši interesi. Ali je vaš končni cilj, da bi povsod zaposlili čim več pedrov in si tako zagotovili popoln nadzor nad privatnimi in javnimi institucijami? Morda tudi nad oblastnimi strukturami? V Slovarju tujk sem namreč še prebrala, da je lobizem vplivanje interesnih skupin: npr. industrijalcev na poslance v ZDA. Saj res, v katerih gospodarskih panogah najraje lobirate? Je bil kdo od vas že osumljen tajkunstva? Ali pa se z mladeniči obkrožate v glavnem zato, da jih imate v sosednji pisarni? In kam jih prekvalificirate, ko jih imate dovolj?

Če so ta vprašanja preveč provokativna in bi utegnila izpostaviti vaše delovanje, mi povejte vsaj to, kdo so vaši člani, ne mislim imen, ampak kakšen je njihov profil. Slišala sem namreč tudi, da se vsi opredeljujete za uspešne pedre in da so geji redki podtahnjenci v vaši organizaciji. Večkrat sem ugibala, ali bi bil lahko med vami kakšen outiran slovenski gej. A Brane Mozetič se mi zdi le preveč siten in glasen za vaše spodobno neopazno omizje. Sumljiv mi je bil tudi Miha Lobnik, že zaradi priimka, vendar bi bilo to preveč očitno. Mislim, da niti moj sokolumnist na levi Mitja Blažič, homokonzerva in pripadnik subkulture tristo kosmatih (medvedov), ni vaš. Naprej raje sploh ne razmišljam, kajti po mojem so aktivisti vsi po vrsti preveč netaktični, da bi jih vi, spoštovani lobisti, sprejeli medse. Saj res, kako pa se razumete z biseksualci, s transvestiti in transspolnimi? Ali upoštevate starostno omejitev članstva 26 let? No, vsekakor pa se mi ne zdi prav, da – kakor slišim po kuloarjih – med vami ni žensk, kaj šele feministk ali deklariranih lezbijk (iz ŠKUC-LL, na primer). Pa ne da se getoizirate? Ali pa ste celo nadstrankarski? Upam, da na svoje neformalne okusne zabave pripeljete vsaj svoje taške. Že res, da se vam kot lobiju ni treba ozirati na medkulturni dialog ali integracijo načela enakosti spolov, saj vas ne financira noben evropski program, vendar poglejte, kaj se dogaja v predvolilnem boju v ZDA, v državi, ki je tata-mata lobizma! Ambiciozni ženski lahko pred-

sedniški stolček spodmakne le še nič manj ambiciozen črnc. Malo posodabljanja lobistične politike vam gotovo ne bi škodilo. Brez skrbi, ne potegujem se za mesto v vaši organizaciji, saj vem, da niste nikakršen banalen zavod za zaposlovanje in socialno podpiranje homoseksualno usmerjenih. In da raje širite svoj vpliv na bolj prefinjene načine, ki jih vsi zaznajo, a jih nihče ne more dokazati. Imate prste vmes tudi pri dodeljevanju neprofitnih najemniških stanovanj? Ali se ukvarjate samo z nadstandardnimi gradnjami? Možno je tudi, da se vas je v letu predsedovanja Slovenije Evropski uniji večina preselila v Bruselj.

Prizadelo me je tudi to, da med nobenim svojim obiskom javne televizije in radia nisem osebno spoznala nikogar izmed vas. Že desetletja drži, da vas je tam zelo veliko, to pa že vem. A nihče od vas me ni niti pozdravil, kaj šele, da bi popil kavo z menoj. Ne vem, kako naj to razumem. Pa pravijo, da skrbite za razraščanje pedrske kulture in da priti-skate tudi na založbe, gledališke hiše in druge institucije, ki podeljujejo štipendije. Menda tudi vam samim za nobenega pedra ni težko dati

denarja. Ker nimate javnih razpisov, žal, ne vem, kdaj, še manj pa, komu. Čeprav je vsekakor plemenito in ganljivo, da podpirate mlade pedrske ustvarjalce in druge sorte homoseksualnih karieristov, ne da bi se s tem javno hvalili in tudi njim samim močno odsvetujete, da bi javno razglašali in po nepotrebnem klevetali, kdo stoji za njimi in njihovim delom.

Ste bili kdaj žrtve homofobične diskriminacije, razen takrat, ko so vas z njo po časopisih, ki so zagotovo v velikem deležu tudi v vaši lasti, utrujali aktivisti in aktivistke LGBT gibanja? Sodim, da je vaše delovanje v senci tako modro in strateško, da se homofobiji na daleč izognete in zato vas tudi ta pusti pri miru. Pravzaprav vam aktivisti in aktivistke nemalo zavidamo,

da se vam je posrečilo ustvariti tak sloves, ne da bi sodržavljanom in sodržavljankam očitno vsiljevali svoj pedrski subsystem, in da se mnogi strejti počutijo nemočne pred učinkovitostjo vašega delovanja, ki ni zapisano v nobenih zgodovinah, pa tudi seminarjskih nalog o vas še ni bilo. To je prav neverjetno, koliko imamo pripadnice in pripadniki aktivističnih skupin povedati o svojem drugorazrednem položaju in koliko govorimo in pišemo o homofobičnem nasilju, pa gre karavana vsakič mirno naprej. O vas pa psi lajajo, ne da bi vas zares videli, slišali ali konkretno prepoznali. Le kako ste razvili genialno idejo (oziroma: koliko delnic vas je koštala), da sta organizacija in delovanje neke neformalne skupine najučinkovitejša prav v primeru, ko ta skupina deluje kot fantazma? In da je PR služba najboljša takrat, ko je ni oziroma je prepuščena zdravi pameti, da jo skozi teorije zarote prepozna sama? Za konec me zanima le še to, dragi pedrski lobisti, kako se boste zaščitili pred lezbično mafijo, ki se, kakor se govori, vse bolj razrašča na naših ulicah. (Pa ne da bi bila jaz njena članica.)

Foto: Nada Žganek / Memento

Anamarija Šporič – Janis

zhmixel@yahoo.com

Ljubezen nima meja. Ima šengen.

Marca je v Spuhlji pri Ptujju potekal Legebitrin in DIHov zimski tabor, tako kot vsako leto. Posebnost letošnjega tabora pa je bila njegova tema, saj se je naslov tabora provokativno glasil kar »Istospolna družina kot osnovna celica družbe«. In tiste tri dni na Štajerskem se je res zdelo, kot da to sploh ni pretirano utopična ideja. Naokrog so se podili otroci različnih starosti, se igrali, risali in prepevali, za vsakega pa sta skrbela oba starša, tokrat za spremembo oba istega spola. S pomočjo spletnega foruma za LGBT starše Rozalija jim je namreč prvič uspelo organizirati tabor za LGBT družine, kjer so se lahko odkrito pogovarjali o poteh do otrok, družinskem življenju, vzgoji otrok in specifičnih težavah istospolnih staršev. Na žalost se jim tokrat ni pridružil noben gejevski par z otroki, so pa zato toliko bolj vzneseno zasliševali štiri lezbične družine, medtem ko so malečki igrali v posebej organiziranem vrtcu.

Prvi dan, 14. 3. 2008

V petek popoldne je med vožnjo na Ptuj v avtu potekala živahna debata o tem, ali bo organizatorjem res uspelo pripeljati kakšno istospolno družino, in ali bo le-ta s seboj res pripeljala svoje otroke. Na koncu se nas je večina strinjala, da je to precej optimistično pričakovanje, zato smo bili povsem nepripravljeni na to, kar nas je čakalo. Ko je vseh trideset udeležencev sedlo k večerji, sem se ozrla naokrog in z nasmehom

opazovala kopico malih nadebudnežev, ki so packali po svojih krožnikih. In že je ena ali druga mama brisala polito juho, ali pa rezala meso na manjše koščke. Spet drugi dve mami sta imeli veliko dela z brisanjem noskov prehlajenih otrok in pihanjem na prevročno hrano. Ti prizori so se mi vtisnili v spomin predvsem zaradi ene »šokantne« lastnosti: bili so tako naravni, tako običajni, tako presenetljivo vsakdanji, da sem si prav želela, da bi jih lahko videl kakšen goreč zagovornik tradicionalne družine.

Drugi dan, 15. 3. 2008

Sobotne dopoldanske urice smo posvetili pogovorom o našem dožemanju družine in »normalnosti« ter odzivom na homofobičnost okolice, popoldan pa je potekala po mojem mnenju najzanimivejša aktivnost tabora, svetovalni servis. Mamice smo povsem zasuli z vprašanji, »kako so one to zrihtale« in kakšno je sedaj njihovo življenje. Izvedeli smo, da je oploditev z biomedicinsko pomočjo (OBMP) za samske ženske v Sloveniji uradno še vedno nedosegljiva, čeprav dve registrirani lezbijki pač ne moreta biti obravnavani kot samski, zato bi se verjetno izplačalo kakšen tak primer predati sodišču. OBMP za lezbijke ni dosegljiv niti proti plačilu, zato so lezbijke in samske ženske prisiljene lagati – če ima ženska namreč partnerja, s katerim eno leto ne moreta zanositi, gresta oba na teste plodnosti, ki jih plača zavarovalnica, prav tako štiri poskuse oploditve. Skratka, če imate »partnerja«, potem je vse v najlepšem redu. Poleg tega se njegovo ime na rojstnem listu pojavi samo v primeru, da sta poročena, sicer mora oče otroka priznati. Ker zakoni in sodna praksa vedno zao-

Risbe otrok na taboru istospolnih družin

stajajo za dejanskim dogajanjem, pa se lahko v takšnih primerih zgodi marsikaj, zato se nekatere lezbijke odločajo za samooploditev doma in si s tem prihranijo tudi mučno pretvarjanje in laganje. Zanimivo je, da imajo bodoče mamice v takšnih primerih težave predvsem s pridobivanjem informacij, saj jim strokovnjaki, ki ne podpirajo oploditev doma, ne želijo pomagati z nasveti in celo trdijo, da takšne oploditve niso mogoče. Na taboru smo tokrat sicer imeli kar nekaj »dokaznega gradiva«, ki se je veselo smehljalo v širni svet.

Vprašanje biološkega očeta v marsikateri državi ni zadovoljivo rešeno. Medtem ko na primer Nizozemska loči med vlogama donorja in očeta, pri nas vlada zakonodajna praznina, zato vsakršen dogovor med materama in donorjem temelji predvsem na zaupanju. Nato smo prešli na posvojitve, ki so gejevskim in lezbičnim parom prav tako onemogočene, obstajala pa naj bi možnost posvojitve partnerjevega otroka, čeprav nam o tem ni uspelo izvedeti kaj več. Ta delavnica je bila na žalost koristna

predvsem za lezbijke, saj smo kot možnost za geje omenili zgolj posvojitve starša samohranilca, ki je malo verjetna, ter nadomestno mater, kar pa je pri nas neuveljavljen in redek, v tujini pa izjemno drag način. Ali kot je nekoč rekel nek znani slovenski aktivist: »Lezbijke imajo pečico že vgrajeno, mi jo moramo pa še nabavit.« Potem je hitro dodal še: »Mislim, ne, saj njim tudi ni tako, kot da gredo samo v Mercator, no ...«

Tretji dan, 16. 3. 2008

Zadnji dan smo dali besedo dvema gostjama, ki sta v preteklih letih izvajali raziskave o lezbičnih in gejevskih družinah v Sloveniji. Z Jasmino Jakomin smo se pogovarjali o razvoju družine, ki je danes najpogosteje definirana kot dvogeneracijska skupnost, vendar se poleg nuklearne družine pojavlja vedno več alternativ, od enostarševskih družin do tako imenovanih LAT (living apart together) in istospolnih družin. Zaradi nizke rodnosti, večjega števila razvez in nekaterih drugih dejavnikov se struktura družine spreminja, prav tako pa se redefiniirajo partnerske zveze, v katerih reprodukcija ni več vezana na poroko. Pozitiven precedens v smislu družbenega sprejemanja istospolnih družin v prihodnosti so enostarševske družine, ki so bile po drugi svetovni vojni relativno nov in pogosto preziran pojav, danes pa so nekaj povsem običajnega. Pogovarjali smo se tudi o razlikah med biološkim in socialnim starševstvom, saj država večinoma daje prednost prvemu, medtem ko je slednje za otrokov razvoj ravno tako pomembno. V istospolnih parih je vsaj eden od partnerjev ponavadi le socialni starš, kar mu v primeru smrti ali ločitve od biološkega starša ne zagotavlja nikakršnih

pravic. Nato nam je Ana Sobočan predstavila izsledke svoje raziskave, v katero je bilo vključenih pet lezbičnih in dve gejevski družini. Raziskava je pokazala, da je delitev dela v istospolnih družinah bolj enakovredna kot v heteroseksualnih, enako velja tudi za delitev skrbi za otroke. Starši se za otroke odločajo zavestno in tako tudi sprejmejo vso odgovornost, pred otroki pa ničesar ne skrivajo, zato je tabu tem v pogovorih manj kot običajno. Odzivi okolice so zelo raznoliki, otroci pa med vrstniki večinoma nimajo težav, dokler le-ti pri določeni starosti ne pričnejo dobivati negativnih informacij o istospolni usmerjenosti iz svojega okolja. Otroci istospolnih partnerjev v takšnih situacijah sicer najpogosteje nastopijo samozavestno in se odpovejo druženju s takšnimi otroki, zanimivo pa je, da do ekstremno negativnih odzivov praviloma ne prihaja. Ko imajo ljudje pred seboj »realno« družino, in ne le neko predsodkov polno predstavo v svoji glavi, se njihova miselnost očitno spreminja. Tabor je minil v prijetnem vzdušju, pridobljeno znanje pa je še toliko bolj dragoceno, saj smo prvič lahko dobili informacije iz prve roke in uživali v družbi istospolnih družin. In najpomembnejša ugotovitev tabora je bila verjetno prav ta, da je izobraževanje širše javnosti o istospolnih družinah sicer nadvse koristno, da pa več kot vse prejete informacije naredi sam obstoj teh družin, ki s svojim zgledom dokazujejo, da ljubezen nima meja in da se sanje lahko uresničijo, če si to le dovolj močno želiš. Plodite se torej in se množite, kot nam je nekoč zaukazal tisti bradati gospod.

Sabina Hribar

sabina.hribar@guest.arnes.si

Drugačne pravljice

Pravljice so bile nekoč namenjene odraslim poslušalcem in bralcem. A ker ti niso vedeli, kaj početi z njimi, so jih začeli prebirati otrokom. Tako so pravljice postale prezrta literarna zvrst, čeprav dodobra zaznamujejo življenje slehernega bralca in bralke ali poslušalca in poslušalke. Sanjarjenja o princih in princesah, o dobrem in zlu, o vilah in škrtih ... vse to je dediščina pravljič. Še vedno je v vsakem izmed nas otrok, ki je včasih prestrašen, včasih zadovoljen. Psihoanalitik Carl Jung je trdil, da so pravljice predvsem psihične manifestacije, ki izražajo bistvo duše.

Ker delam z odraslimi na psihiatrični kliniki, vem, da pravljice prispevajo tudi k zdravilnemu procesu. A pripovedovalčeva vloga ni vloga zdravilca, šamana ali vsemo-gočnega guruja. Pripovedovalec na psihiatrični kliniki – ali pa kje drugje – je zgolj otrok iz Andersonovih *Cesarjevih novih oblačil*. Šele ta namreč pogumno stopi k cesarju in mu pove resnico. Pravljice so torej pravadne zgodbe o nas samih, o našem čustvovanju, o simboliki sveta, so arhetipi, ki so nam vsem blizu. Vse, kar je v pravlji, je del nas samih.

Tule je nekaj drugačnih pravljič, ki se bodo dotaknile vaše duše – tako kot so se moje.

In mi pomagale odrasti in rasti naprej.

Max Velthuijs: Žabec in tujec (Mladinska knjiga, 2005)

Na robu gozda se naseli tujec. Ko živali, ki so tam živele, ugotovijo, da je prišlek Podganek, med njimi zavladala panika. Trdile so, da je Podganek slab, umazan, smrdljiv in nevaren. In da krade! Pujsek je menil, da Podganek v gozdu nima kaj iskati. Žabec pa ni verjel svojim prijateljem. Prepričal se je na lastne oči in pogledal, kaj počne Podganek. Ko se je vrnil, jim je povedal, da je Podganek zelo prijazen in da tudi veliko ve, saj je videl veliko sveta. A živali mu niso verjele. Vedno, kadar je s Podganekom posedal na klopci, so mu druge živali govorile: »Ne smeš se družiti s tistim umazancem!« »Zakaj ne,« jih je vprašal Žabec. »Drugačen je,« mu je odgovorila Račka. »Pa saj smo vsi drugačni,« je trdil Žabec, živali pa: »Ne, nismo. Mi smo tukaj doma, on pa ni!« Nekega dne je Pujsek kuhal kosi- lo. Ker je bil nepazljiv, se je jed v ponvi vnela in ogenj je v hipu zajel celotno hiško. Podganek, ki je to videl, je prihitel na pomoč in Pujsku pomagal pogasiti ogenj. Od takrat naprej so se vse živali strinjale, da Podganek sme ostati. A podganek je vseeno odšel naprej, živali pa so zavzdihale: »Pogrešali ga bomo.«

Linda de Haan in Stern Nijland: King & King (Tricycle press, 2002)

Na pobočju nizkih gora sta živela kraljica in mladi princ. Ker je kraljica vladala že dolgo časa, je postala utrujena in želela si je, da se princ končno poroči. »Vsega imam dovolj! Poročil se boš in pika,« mu je zabrusila neko jutro. »Vsak princ tvojih let je že poročen.« Princ ji je nato rekel: »Dobro, mama. Poročil se bom. Toda povedati ti moram, da se nikoli nisem zanimal za princeske.« Kraljica je potem poiskala seznam princesk in jih poklicala od blizu in daleč. Naslednje jutro je bila pred vrati nepopisna gneča princesk. A nobena ni bila prava in kraljica je skorajda obupala. Potem pa je stražar pripeljal še princesko Madelaine. Ta je s seboj pripeljala brata, princa Leeja. Mlademu princu je zaigralo v srcu. Bila je ljubezen na prvi pogled. Poročila sta se, kraljica je končno imela več časa zase, princa pa sta živela srečno do konca svojih dni. Pravljica je prejela literarno nagrado *Lambda* in je bila v ameriški reviji *Publishers Weekly* proglašena za najbolj nenavadno knjigo leta.

Piotr Wilkon: Muca Rozalinda (Epta, 2000)

Nekoč je živel mačja družina in cel njen rod je bil poznan po čudoviti črni dlaki. Muc Kazimir in muca Karolina sta se odločila za potomstvo in nestrno pričakovala muce s črno dlako. Na svet je primjavkalo pet muc: štiri so bile črne kot oglje, peta pa je bila rdeča. »Kakšna sramota, le kaj bodo rekli ljudje?!« je tožil muc Kazimir. Rdeča muca Rozalinda je počela vse ravno nasprotno kot njeni bratci in sestrice. Raje je pila čaj kot mleko, spoprijateljila se je s psom in se igrala z mišmi. To je doma povzročalo kup težav, zato se je odločila, da odide od doma. Po njenem odhodu je v hiši ponovno zavladal mir. Nekega dne je mačja družina gledala televizijo in kar naenkrat so na televiziji zagledali muco Rozalindo. Nastopila je kot zvezda znane glasbene skupine. Kmalu potem se je vrnila domov in s seboj pripeljala svojo mačjo družino – štiri rdeče muce in kot oglje črnega mačka. Ta je bil podoben gospodu Kazimiru, ki je bila zelo ponosen na svoje vnuke, še posebej na črnega mačka. V hiši sta zopet zavladala mir in sreča. ➔

Britanski tabloid *Daily Mail* je leta 1983 objavil notico, da si je v neki šolski knjižnici v Londonu moč izposoditi otroško slikanico »Jenny živi skupaj z Erikom in Martinom«. Črno-bela slikanica *Mette bor hos Morten og Erik*, ki jo je leta 1981 napisala Danka Sussane Bösche, je bila ena od prvih, če ne prva otroška knjiga, ki je govorila o homoseksualnosti. Novica o tej knjigi je sprožila vrsto razprav o homoseksualnosti in predvsem o promociji homoseksualnosti v šolah. Kajti homoseksualnost v šolah je lahko le promocija, nič drugega. Torijci so tako zgrabili priložnost in leta 1986 najprej predlagali, dve leti pozneje pa tudi sprejeli znameniti »Člen 28«. Ta je lokalnim oblastem in šolam prepovedoval kakršnokoli promocijo homoseksualnosti in prikazovanje homoseksualnosti kot nekaj sprejemljivega. Margaret Thatcher je ob tem rohnela, da otrokom v šolah razlagajo, da imajo neodtujljivo pravico biti homoseksualci, namesto da bi jih učili žlahtnih tradicionalnih vrednot ...

V zadnjih letih vse pogosteje izhajajo pravljice in knjige za otroke, ki govorijo o različnosti in istospolnih družinah. Te, ki vam jih predstavljamo, je možno naročiti prek znanih svetovnih spletnih knjigarn, zadnjo (*Sosedje in prijatelj*) pa dobite v domačih knjigarnah.

Kathryn Cave: Drugačen (Educy, 2001)

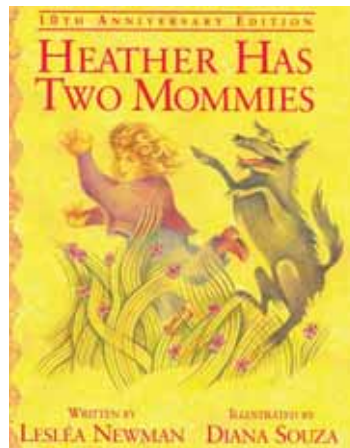
Na griču je čisto sam, brez prijateljev živel Drugačen. Vedel je, da je drugačen, ker so ga vsi tako klicali. Če se je hotel igrati z njimi, so vedno rekli: »Veš kaj, nisi

tak kot mi. Drugačen si. Ne spadaš med nas!« Čeprav se je Drugačen zelo trudil, da bi bil podoben ostalim, ni nič pomagalo. Stvari je preprosto videl drugače kot jih je videla večina.

Nekega dne pa je nekdo potrkal na njegova vrata. »Ali te poznam?« je vprašal Drugačen. »Poznaš?« se je nasmehnil čudni gost. »Seveda. Dobro si me ogledj. Kaj ne vidiš? Prav tak sem kot ti. Ti si drugačen in tudi jaz sem drugačen.« Drugačen mu je odgovoril: »Žal mi je, ampak ti prav gotovo nisi drugačen na moj način.« Čudni gost je žalosten odšel. A Drugačen je stekel za njim in mu rekel: »Nisi tak kot jaz, ampak me to ne moti. Lahko ostaneš z mano, če hočeš.«

Od takrat naprej je imel Drugačen prijatelja – Čudnega. In nekega dne se je na vratih pojavil nekdo še bolj čuden in nenavaden. Nista mu rekla, da jima ni všeč in da ne sodi k njima. Malo sta se stisnila in naredila prostor še zanj.

Leslea Newman: Heather Has Two Mommies (1989)

To je zgodba o Heather, ki ima dve mami in ki ugotovi, da vsi otroci nimajo dveh mam. Avtorica

je zgodbo napisala zato, ker je sama odraščala v judovski družini, o kateri ni bilo govora v nobeni od šolskih knjig. Ker doma niso praznovali božiča, je svojo družino razumela za »čudno« in »napečno«.

King & King & Family (2004)

Nadaljevanje pravljice »King & King« predstavlja dva pravkar poročena princa, ki se odpravita na poročno potovanje. Šele pozneje ugotovita, da se je v kovček skrila tudi njuna muca, ki potem potuje z njima. Ko se vrneta domov, pa vidita, da se je v kovček skrila še deklica, ki sta jo srečala na potovanju. Posvojita jo in tako postanejo družina.

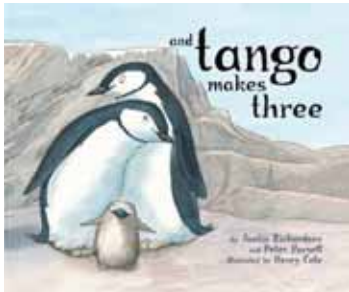
Harvey Fierstein: The Sissy Duckling (2005)

Osnova zgodbe je Andersenova pravljica o grdem račku. Tetkast raček Elmer rad peče piškote in uprizarja lutkovne igrice. Oče ga prisili, da se poskusi v bejzbolu, a

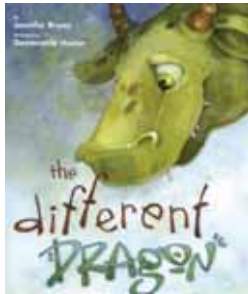
šport mu ne gre od rok. Za povrha v šoli pretepe še nabildana raca. Elmer se odloči, da bo odšel stran. Domovanje si uredi v votlem drevesu, a se vrne nazaj, da bi pomagal očetu, ko očetu lovci po nesreči obstreljajo peruti in zato brez pomoči ne more odleteti na jug pred zimo.

Justin Richardson in Peter Parnell: *And Tango makes Three* (2005)

Zgodba prikazuje Roya in Sila, dva pingvina iz njujorškega živalskega vrta, ki se rada objemata in stiskata. Ko drugi pingvini nosijo jajca, tudi sama želita postati starša. V svoje gnezdo prineseta kamen v obliki jajca. Grejeta ga in skrbita zanj. Ko to opazi skrbnik v živalskem vrtu, se odloči, da jima v skrb da pravo jajce, za katerega ni nihče skrbel. Iz jajca se izleže mala pingvinka, ki jo je še danes možno videti v živalskem vrtu v New Yorku, saj je zgodba zasnovana po resničnih dogodkih. Slikanica je že dve leti zapored najbolj sporna knjiga v ameriških javnih in šolskih knjižnicah.

Jennifer Bryan: *The Different Dragon* (2006)

To je pravljica o pravljičah. Noah živi z dvema mamama, ki mu za lahko noč bereta pravljico o drugačnem zmaju. Zastavlja radovedna vprašanja o zmaju in prek odgovorov mami govorita o drugačnih zmajih – recimo o takem, ki nič več ni želel biti nasilen – in nenazadnje tudi o svoji drugačni družini.

Jennifer Gregg: *Flying Free* (2004)

Petletna Viola, ki živi z dvema mamama, je ujela kresničko in jo zaprla v steklenico. Namerava jo uporabiti za luč na nočni omarici. A kresnička ne želi biti zaprta v steklenici. Zato skuje predrzni plan.

Na trgu je tudi vse več didaktičnih otroških knjig, ki govorijo o različnosti in predvsem o istospolnih družinah. Mednje spadata knjig Todda Parra *The Family Book* (2003) in *It's okay to be different*

(2004) in knjiga Roberta Skutch *Who's in a Family* (1997). Med otroškimi zgodbami, ki prikazujejo življenje otrok v istospolnih družinah, je moč dobiti knjigo Nancy Garden *Molly's Family* (2004), Kaitlyn Taylor Considine je napisala zgodbo *Emma and Me: sba My Boy: A Two Mom Story* (2005), Leslea Newman pa *Felicia's Favorite Story* (2002). Ena redkih otroških knjig, ki govori o gejevski ljubezni in partnerstvu, je knjiga Michaela Willhoitea *Daddy's Roomate* (1991). Ne spreglejte pa tudi prve televizijske risanke o Buddyju, ki odrašča z dvema mamama (*Buddy: My two moms and me*). Njihovo virtualno domovanje je na naslovu www.buddyg.tv in seveda na youtube.

Ati in oči

Lawrence Schimel & Sara Rojo Pérez, *Sosedje in prijatelji*, Škuc-Lambda, 2008.

Končno smo dobili še otroško slikanico z gejevsko tematiko. Edu je posvojenec ter živi z atijem Luisom in očijem Davidom, ki sta partnerja že več kot dvanajst let. Ne le, da sta fanta, ko mu je bilo dve leti, posvojila dva moška, celo

od nekod zelo daleč sta ga pripeljala (nemara iz nekje v Aziji). Edu ima dve leti starejšega prijatelja Paca, čigar mama precej pogosto menjuje svoje partnerje. Njen zadnji je Alfonso, ki je poln vsakovrstnih predsodkov in nazadnje vendarle ugotovi tudi, kako je z Edujevo družino ter – kar se tako rado zgodi – v ključnem momentu za Luisa in Davida izdavi: »Se pravi, da sta pedra?« Nekako potem sicer pridemo do opravičila, poanta o raznolikosti družin in lažni apriorni večvrednosti strejtovskih zvez pa je več kot jasna. Zanimivi so tudi subtilni namigi iz gejevske kulture, ki so v knjigi najbrž bolj ali manj dostopni samo posvečenim (npr. dogajalni prostor je gejevska četrt v Madridu, Edujeva starša imata doma plišaste medvedke v rahlo S/M opravi).

Knjiga je v svoji sporočilnosti izjemno nazorna, morda celo kanček prozorna, in pedagoška. Na koncu ima tudi nekaj dejstev o položaju istospolno usmerjenih ljudi po svetu in v Sloveniji ter razlago nekaterih pojmov, ki se tičejo diskriminacije in predsodkov. Čeprav se ji misel, da gre za knjigo, »ki bi jo moral dobiti v roke vsak otrok«, zelo... dobro poda, je vprašanje, koliko bo vseprisotna skrb za duše otrok to lahko upoštevala. Bojim se, da knjige prav veliko otrok ne bo videlo.

Ocena ★★★★★

Andrej Zavrl

Homo poroke: ukinitev politike

Temelja dilema, ob katero trčimo, ko razpravljamo o homo porokah – in ob tem predvidevam, da se vsi strinjamo, da pravice niso enakovredno podeljene vsem na hierarhični lestvici seksualnih identitet – je vprašanje, ali homo poroka dekonstruira/spreminja vsebino zakonske zveze ali pa je želja po poroki zgolj pristajanje na regulacijo in discipliniranje seksualnosti po heteronormativni shemi.

V obeh argumentih je nekaj resnice. Če sledimo argumentaciji sociologov Judith Stacey in Anthonyja Giddensa, ki pravita, da so geji in lezbijke »pionirji post-moderne družine«, potem prva teza o spremembi institucije zakonske zveze zdrži. Dejstvo, da so posamezniki in posameznice drugačnih spolnih usmerjenosti bolj senzibilizirani in reflektivni, pripravljani eksperimentirati in redefinirati, niti ni presenetljivo, če v obzir vzamemo njihovo pozicijo *Drugega*. Živeti v queer času in prostoru namreč pomeni živeti v prostoru brez definicij situacije. To pomeni, da je posameznik na nek način prisiljen reflektirati in konstituirati svoj prostor in čas ali – kot bi temu rekel Foucault – »postati homoseksualen«. Na ta način se odpira prostor posameznikovega delovanja, prostor samo-zavedajočega se subjekta – in to je, po mojem mišljenju, najpomembnejši dosežek *Drugega*, tistega, ki je zatiran. V tem smislu je »postati homoseksualen« resnična alternativa – ali paralelen svet – krutemu strukturiranemu svetu hetero-normativnosti.

Zaradi vsega tega ni presenetljivo, da bodo lezbijke in geji vsebino tovrstnega queer prostora poten-

cialno prenesli v homo zakonsko zvezo (in s tem tudi v zakonsko zvezo kot tako), da bo torej, rečeno z Giddensom, v zakonski zvezi zavladala demokracija čustev. Na ta način se dejansko de-konstruira vsebina zakonske zveze kot jo poznamo. Ampak ta v simbolnem smislu še vedno ostaja heteroseksualna institucija, drugačne oblike zakonske zveze pa so še naprej razumljene kot razlika (odmik od standarda).

Cena prizadevanja za homo poroke

Vendarle ... zakaj bi si sploh prizadevali za zakonsko zvezo? Kdaj in za kakšno ceno je LGBTIQ skupnost pristala na idejo homo poroke in s tem okupirala celotno polje političnega imaginarija?

Gejevsko in lezbično gibanje nastane v kontekstu radikalnega prapraševanja obstoječega. Nastane v kontekstu politik novih družbenih gibanj in kot tako ima močan kritični in revolucionarno-afirmacijski naboj. Tako kot so cilji vseh tedanjih radikalnih gibanj daljnosežni, si tudi gejevsko in lezbično gibanje zastavi široke in ambiciozne cilje. Ti niso bili usmerjeni k integraciji, pač pa k uničenju sistema, ki jih je naredil za *Druge*. Težili so torej k dialektični ukinitvi samega sebe kot *Drugega*. Pri tem je gibanje svoj boj povezovalo z bojem preostalih, ki so bili zatirani, in z njihove strani so dobil tudi podporo, čeprav je bila ta lahko le na deklarativni ravni in je temeljila na neiskreni strpnosti.

Danes gejevsko in lezbično gibanje obstaja zgolj kot del (neo)liberalnega diskurza. Njegovi cilji so postali ožji, da ne rečem pomanjkljivi, aspiracije pa so izgubile svoj apetit; od transformacije

smo se premaknili k integraciji. To spremembo je potrebno razumeti v širšem kontekstu konca velikih zgodb, individualizacije družbe in v kontekstu drugih ekonomskih in političnih sprememb, med drugim tudi skozi vprašanje seksualne osvoboditve prek potrošnje in industrije zabave in telesa (gejevska scena je očiten primer tega) in prek prakse (neo)liberalnega diskurza človekovih pravic, ki ukinja vsako potencialno radikalnost.

Del LGBTIQ gibanja je pristal na institucionalizacijo svoje politike in svojih zahtev, kar je terajlo svojo ceno, v prvi vrsti pristanek na tisto, kar Judith Butler imenuje »leksikologija države«. To pomeni pristajanje na načine, na katere bo država – ki je prav tako heteronormativna institucija – sploh vzpostavila zahteve LGBTIQ skupnosti. Tako se med hetero in homo zakonsko zvezo vzpostavlja dialektični boj; prizadevanja za homo zakonsko zvezo so bila na začetku povezana z zahtevami po pravicah, potem pa so ta prizadevanja kar naenkrat postala edino polje radikalnega, ki si ga je moč zamisliti. Tako so bile izključene vse možne oblike ne-heteronormativne seksualnosti in postavljene v polje nezamisljivega. »Perverznost« tako še naprej ostaja v tem polju in kot taka izgublja svoj glas v »javnem« političnem prostoru. Postala je entiteta, ki obstaja izven hierarhije hetero in homo zakonske zveze. Ne dopušča se, da bi v leksikologiji države obstajala vsaj v polju subordinarnega. Perverznost ostaja tabu!

Hegemonija mainstreama

Struja, ki zagovarja homo poroke, je vzpostavila hegemonijo nad

tem, kar LGBTIQ politika predstavlja. Nastopa v imenu celotne LGBTIQ skupnosti in posledično tudi konstruira zahteve te politične skupnosti. In tu zgodba še ni končana. Konstrukcija zahtev vpliva tudi na konstrukcijo identifikacije; to pomeni, da prizadevanja za homo poroke vzpostavljajo »scenarij«, v odnosu do katerega se morajo osebe, ki jih privlačijo osebe istega spola, identificirati. Tovrstna identiteta (definirana prek homo poroke) je vsaj najbolj dostopna, saj so informacije o tem prve, na katere naletimo. Na ta način se zapira prostor seksualnega in tistega, kar je v seksualnosti možno misliti.

V tem kontekstu je liberalni argument »pravice do izbire« (moram imeti vsaj pravico do homo poroke, četudi je ne izkoristim) na drsečem terenu. Liberalna ideologija namreč zanemara vprašanje moči, ki je pred vprašanjem izbire? Kdo ima torej moč definirati izbire? Lahko bi torej rekli – z nekaj zadržkov – da je vztrajanje na homo porokah hetero-normativna praksa.

Z oženjem političnega polja se zgublja potencial za postavitev ključnega vprašanja: zakaj ima država sploh pravico, da predpiše, katera oblika skupnega bivanja ima privilegij in pravice? Vse se reducira na vprašanje pravne emancipacije (enakopravnost), ne pa tudi na vprašanje družbene emancipacije (enakost). Obstaja namreč vrsta oblik skupnega bivanja, veliko več, kot nam dopušča pogled, ki vidi le normalen hetero ali homo (monogamni) par.

Mate Čosić, aktivist na področju queer teorije in politike, feminizma in anarhizma, in soustanovitelj hrvaške anarho-queer skupine »Iniciativa Queer« v Zadru.

Dr. Dušan Rutar

foto: threecce

Končno vem, kako živeti

V svetu brez strasti, v svetu neskončnih simulacij vsega, česar koli in tudi tistega, česar nikakor ni mogoče simulirati, v svetu, kjer je vse zunaj, na površju, vsem na očeh, vsem vselej prijazno na voljo, se še vedno rojevajo tudi posebne intimne izkušnje, ki jih ni mogoče simulirati. V tem je imperativ, je dolžnost, je presežek, ki nima nobene cene, nobene tržne in dodane vrednosti, ki jo tako zelo ljubijo ekonomisti, je pa od nekdaj. Kapitalisti se zato zanj ne zmenijo, potrošniki zabav pa tudi ne, saj so zlasti hvaležni prvim, da jim ponujajo to, kar domnevno potrebujejo.

Če se je Freudu pred stoletjem ponudila izjemna priložnost, da je lahko poslušal ženske, to pa je tudi pograbil z obema rokama, je dandanes morda prav tako izjemna priložnost, ki je kajpak ne gre zamuditi, da prisluhnemo lastni intimnosti, in če je kdo pripravljen leči na kavč, tudi intimnemu razmišljanju drugega človeka. Ne zaradi tega, da bi ga razgaljali, temveč zato, da bi se ohranila njegova *drugost*, da bi mu prisluhnili, kot je tudi zapisano in kar je čisto nekaj drugega.

Prisluhniti *drugemu* človeku v današnjem nesrečnem in zasičenem svetu ni le privilegij, ni le presežek, ni le vzvišena izkušnja, temveč je tudi revolucionarna. Ko je vse simulirano, izdelano, zapakirano, ponujeno in prodano, ko je vsega dovolj, ko so vsi drugačni, v resnici pa povsem enaki in vse bolj podobni zombijem, je zavest nenadoma presenečena in osupla

zaradi preprostega spoznanja, da vse simulacije skupaj niso prinesle ničesar novega. Res je, da bistrumni analitiki družbenega dogajanja, brezobzirni povzpelniki in narcisoidni politiki, enodnevni zvezdniki, naspidirani lastniki kapitala in zloščeni piarovci verjamejo v *dogajanje, retoriko, priložnosti, drugačnost, uspeh in trdo delo*, toda prav tako vedo, da so zgolj konformisti, uboge duše, prilagojene novim časom, ki jih potrebujejo, da lahko simulirajo staro in kopicijo denar.

Ostajajo pa izkušnje, ki jim prisluhnejo le zares pogumni, ljudje, ki jih ni strah neprilagojenosti in jim dol visi za kapitalistično ponudbo, biznis in investicijske priložnosti, pa če jih ponuja sam papražnik, ta bizarni nadzornik največje in najbogatejše korporacije. Pred časom me je tako mlada mamica treh otrok povprašala, če ji lahko povem, kaj pomeni biti ženska. To kajpak ni bilo šolsko vprašanje, zato nanj nisem odgovoril. Dobro je bilo namreč že samo vprašanje, ki mu velja prisluhniti. In zadnjič mi je mladenič povedal sanje, v katerih se mu je rodil otrok. Imel je obliko penisa z modi, občutek

pa je imel, da mora zanj nežno skrbeti, tako kot se pač skrbi za novorojenega otroka. Je bila mamica ženska ali ne? Čemu bi sprševala moškega, kaj pomeni biti ženska? In mladenič z empiričnim penisom v hlačah, kdo je bil, da se mu je rodil otrok v opisani obliki?

Stari dobri Freud. Natanko je vedel, da je potlačitev sam temelj normalnosti, vedel je, da je človeku v zadovoljstvo, če sprejema omejitve, meje, imanentne vsakemu učnemu oziroma spoznavnemu procesu, vsakemu razvoju, vsaki duhovni preobrazbi, jasno mu je bilo, da je vsak napad na seksualne izkušnje sočasno tudi napad na to, kar je ključna razsežnost samega življenja, ki je ogenj, kot je kasneje pripomnil Gaston Bachelard. In kjer ni ognja, je zgolj pepel, tam ni nobene ga življenja.

Duh, vse je v duhu. Tam se rojeva novo, ne v genih. V prečudovitem filmu *Petindvajseta ura* (*25th Hour*, Spike Lee, 2002) smo spremljali zadnjo sekvenco, v kateri pelje oče obsojenega in pretepenega sina v zapor. Potem mu reče: *Reci eno samo besedo in vse bo drugače*. Vzne-

mirjeni spremljamo film do konca, spremljamo duhovno potovanje, o katerem mirno pripoveduje oče, dogajanje, ki bi sledilo, če bi sin izrekel eno samo samcato besedo. Ni je izrekel, in nič se ni zgodilo. Oče ga je odpeljal v zapor, nam pa je ostal občutek, kako zelo malo je manjkalo, da bi bilo vse drugače. Vse se namreč začne z besedami, ki proizvajajo duha in so vselej v njem. Z besedami, ki jih je poslušal Freud, dan za dnem pa so prihajale iz ust žensk, ki jih sicer ni hotel nihče poslušati; z besedami, ki jih ne upamo izreči, ker nas je preprosto preveč strah; z besedami, ki bi nas prestavile v druge svetove, ki niso nemogoči, ampak so ves čas na dosegu roke; z besedami, ki jih v današnjem svetu simulacij preprosto ni, ker so očitno skoraj vsi prepričani, da je treba zgolj simulirati simulirano, pripovedovati že povedano, prikazovati že prikazano, slišati že slišano, videti že videno, češ da je v teh dejavnostih zgoščeno samo življenje.

Vztrajajo pa izkušnje, ki kličejo po novih besedah, saj so brez njih nemočne, neme in obsojene na životarjenje; ostajajo vprašanja, ki jih slišimo le v tihih urah in jim rade volje prisluhnemo, da bi nas bogatila, nas odpirala in popeljala drugam, vselej drugam, tja, kamor se je res vredno odpraviti. Zlasti danes, v teh temnih zaporniških časih, ko je vse več ljudi žalostnih in so žalostni tudi simulakri, kot bi vedeli, da ne morejo ponuditi ničesar novega, čeprav nenehno ponujajo, kot ponujajo krošnjari, duhovniki, podjetniki, mediji, kapitalisti in vsi drugi, kar jih je zainteresiranih, da se na tem brezbožnem svetu nič ne spremeni.

Tea Hvala

Ženski odprtokodni računalniški festival v Amsterdamu

Eclectic Tech Carnival 2008

Marca je na Rdečih zorah gostoval mednarodni ženski kolektiv Genderchangers iz Amsterdamu. Skupina je ženskam nudila znanje in pomoč pri uporabi odprtokodne programske opreme. Vse delavnice so bile dobro obiskane, razen ... dveh: na delavnico, na kateri naj bi razstavili in ponovno sestavili računalnik, in delavnico o varnem posredovanju podatkov preko interneta, ni prišel nihče. Enako je bilo na zagrebškem festivalu *Vox Feminae*. Mar to pomeni, da ženska na tem koncu sveta računalništvo ne zanima? Zakaj je tako in zakaj to nikogar ne preseneča?

Prvi brezplačni internetni café v Amsterdamu je konec devetdesetih v zasledenih prostorih odprla skupina ASCII (*Amsterdam Subversive Center for Information Interchange*). V skupini so prevladovali moški in čeprav so svoje znanje delili s članicami skupine, se slednje v tem okolju niso počutile preveč dobro. Motil jih je vzvišen in včasih kar pokroviteljski odnos, ki so ga do njih gojili nekateri člani ASCII-ja, zato so se ženske začele zbirati v manjši, izključno ženski skupini. »Skupina je sprva delovala kot študijski krožek. Pred srečanjem je vsaka izmed nas preučila eno poglavje priročnika in znanje potem delila z drugimi. Delale smo v precej bolj sproščenem vzdušju.« Prav zato, nadaljuje Donna Metzlar, ena od ustanoviteljic Genderchangers, še danes vztrajajo pri delavnicah, namenjenih izključno ženskam in transseksualkam: »Udeležence se v izključno ženskih prostorih

lažje izražajo (recimo, sprašujejo t.i. neumna vprašanja). V teh prostorih se ženske lažje privadajo na tehnično subkulturo, tako se potem lažje znajdejo v 'resničnem' ali spolno mešanem okolju.«

Na osmem festivalu Eclectic Tech Carnival se je letos zbralo okrog petdeset računalničark iz Evrope in ZDA. Zaradi njihove zagnanosti, znanja in ustvarjalnosti je predsodek o »nenadarnosti žensk« za računalništvo hitro izzvenel v prazno ... Sploh potem, ko so gostje iz Radia FRO (Linz) demonstrirale, kako v treh urah lahko narediš svoj lasten mini radio oddajnik, ki je prek USB vhoda povezan z računalnikom, in v radiju petnajstih metrov lahko oddaja vse, kar ti poželi srce. Seveda, samo dokler te ne sliši kak medijski policaj, ki ve, da je, vsaj v Avstriji, USB oddajnik že prepovedan! Predsodku je zaradi iznajdljivosti udeleženk nasprotovala celo najbolj ponesrečena delavnica, na kateri naj bi iz lesa in magnetov (vzetih iz trdega diska) naredile »čarobno« desko za odlaganje kuhinjskih nožev, na katero se noži lepijo kar sami. A izkazalo se je, da voditeljica delavnice sploh ni vedela, kje točno v disku se skriva magnet! Na koncu smo ga našle, le da so medtem pod rokami manj potrpežljivih udeleženk namesto »čarobnih« desk že nastajala ogledala, uhani in roboti na, zaenkrat, človeški pogon.

O nenadarnosti za računalništvo sva še najbolj glasno pričala jaz in

foto: Tea Hvala

moj podarjeni, muzejski primerek prenosnega računalnika iz leta 1998, saj je ubožec ob vsakem zagonu brezsravno zapel korporativno microsoftovo himno: ti-di-di-di! Punc to ni motilo, le smejale so se in nadaljevale z delom. Na vrsto so prišle kode, ki sestavljajo Ubuntu, jezika Phyton in HTML ter različni programi (UpStage, Ubuntu Studio, Audacity, Pure Dana ...). Ob vsem tem se je udeležnik osnovni namen festivala /ETC: sodelovanje in druženje računalničark (ki sicer nimajo lokalne odprtokodne programerske skupnosti) v realnem prostoru in času: po podatkih, objavljenih na konferenci Wizards of OS leta 2006, povprečni delež programerka niha med 0.5 % in 1.5 %.

Programerke z aktivističnim nabojem so se na lastnorobno umeščeno odzvale na različne načine. Val Henson je leta 2002 napisala priročnik *HOWTO Encourage Women in Linux*, Donna Metzlar pa je konec devetdesetih s prijateljicami osnovala študijsko skupino *Gender Changer Academy*. Ime skupine »tebnično in dobesedno govori o računalniškem delu. O adapterju, ki spreminja 'spol' računalniških portov. Porte s količi običajno imenujejo 'moški', porte z luknjicami pa 'ženske'. Ko moramo spojiti dve komponenti, ki imata enak port, nam adapter olajša delo, saj omogoči spoj. Termin smo si prisvojile in v naši rabi pomeni človeka, ki je pozoren na vpetost tehnologije v spolni red. Z akademijo *Gender Changer* želimo doseči, da spolna razlika ne bo več vplivala na naš dostop

do znanja, računalnikov in tehnologije.« Lepo, ne?

Festival /ETC je načela prostokodnega programiranja povezal s feminističnimi prizadevanji: neomejeno uporabo programske opreme je navezal na boje za avtonomijo in pravice žensk, splošno dostopnost opreme s pravico do javne in politične participacije, možnost kopiranja kode s solidarnostjo feministk z drugimi marginalnimi skupinami (in z ekološkimi prizadevanji za zmanjševanje potrošnje), možnost nadgrajevanja kode in njeno javno dostopnost pa z daljnosežnimi spremembami, ki so jih sprožila in pospešila različna feministična gibanja: z bolj dostopnim izobraževanjem, reproduktivnimi pravicami, pravicami delavk in podobno. Ali kot pravi Donna Metzlar: »Vedenje ti omogoči, da veš, kaj kupiti, ko potrebuješ nove dele za računalnik. Tudi napake lahko odpraviš sama in ni se ti treba zanašati na pomoč drugih; poleg tega se s prodajalci opreme lahko pogovarjaš v računalniškem žargonu, kar ego nikoli ne škodi. Res je tudi, da postajemo vse bolj odvisni od peščice ljudi, ki vodijo informacijsko industrijo.« Kje so torej ljubljanske računalničarke? Se skrivajo doma? So v Kiberpipi? V Amsterdamu? Veliko jih najbrž res ni, zato bi morale ponovno začeti na začetku: z odganjanjem strahu pred računalniki in opozorilom, ki ga je feministkam na srce položila že neustrašna Harriet Tubman, ki ni čakala na osvoboditev, temveč je iz suženjstva pobegnila sama: ko boš prestopila mejo in vstopila v svet svobodnih, tam ne bo nikogar, ki te bo čakal in vodil skozenj; tujka boš v tujem svetu. ... Pod pogojem, seveda, da se festival /ETC naslednje leto ne ustavi v Ljubljani.

Povej naprej!

Diskriminacija, nasilje in kršitev pravic na podlagi spolne usmerjenosti v Sloveniji

Nasilje

Raziskava *O vsakdanjem življenju gejev in lezbijk v Sloveniji* (Švab in Kuhar, 2005), v kateri je sodelovalo 443 gejev in lezbijk, je pokazala, da je 53% anketiranih že bilo žrtev nasilja zaradi svoje spolne usmerjenosti. Najpogostejše so bili žrtve psihološkega nasilja (91%), sledita pa fizično nasilje (24%) in spolno nasilje (6%). Najbolj nevaren prostor za istospolno usmerjene je javni prostor, saj se je večina nasilnih dogodkov zgodila prav tam. V večini primerov (63% pri moških in 57% pri ženskah) so bili storilci neznanci. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi raziskava *O spolni diskriminaciji v Sloveniji* (Velikonja in Greif, 2001). Pokazala je tudi, da skoraj 86% žrtev nasilja na osnovi spolne usmerjenosti tega nikoli ni prijavilo policiji.

Partnerstvo in družine

Istospolne družine v Sloveniji pravno niso priznane – obravnavajo jih kot enostarševske družine, saj zakonodaja ne dopušča, da bi drugi partner posvojil otroka. Istospolni pari hkrati ne morejo posvojiti otrok. Od 2001 naprej samskim ženskam ali ženskam, ki niso v heteroseksualnem razmerju, ni na voljo oploditev z biomedicinsko pomočjo. V Sloveniji istospolno partnerstvo, čeprav ga zakonsko ureja *Zakon o registraciji istospolnih partnerskih zvez*, ni priznано kot pravna podlaga za uveljavljanje pravice do združitve družine. Partnerja v registrirani istospolni zvezi zakonodaja ne obravnava kot sorodnika.

Delovno okolje

Raziskava *O vsakdanjem življenju gejev in lezbijk v Sloveniji* (Švab in Kuhar, 2005) je pokazala, da 49% vprašanih gejev in lezbijk na delovnem mestu ni razkritih ali pa so razkriti le enemu ali dvema sodelavcema. Bojijo se negativnih odzivov in oviranja pri napredovanju. Nekaj več kot 3% vprašanih sumi, da je bila njihova spolna usmerjenost razlog za odpust z delovnega mesta, medtem ko je 0,4% vprašanih zavrnilo, da jim po razkritju nadrejeni niso podaljšali pogodbe.

Azil

Od leta 1999, ko je Slovenija sprejela *Zakon o azilu*, je približno 150 beguncev dobilo azil. Nihče od njih ni dobil azila zaradi preganjanja na podlagi spolne usmerjenosti. *Zakon o azilu* je bil leta 2008 razveljavljen.

Zamenjal ga je *Zakon o mednarodni o zaščiti*, v katerem je eksplicitno navedeno, da je spolna usmerjenost lahko razlog za podelitev azila. Leta 2006 je gejevski par s Kosova zaprosil za azil zaradi diskriminacije na podlagi spolne usmerjenosti v njuni izvorni državi. Prošnja je bila zavrnjena.

Zdravstvena oskrba

Rezultati raziskave *O diskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti v Sloveniji* (Velikonja in Greif, 2001) so pokazali, da je zdravstveno osebe 7% vprašanih lezbijk in gejev reklo, da potrebujejo psihiatrično zdravljenje zaradi svoje homoseksualnosti. Skoraj 8% vprašanih je doživelo diskriminacijo v okviru zdravstvenega sistema.

HIV pozitivne osebe so v Sloveniji nevidne in zelo stigmatizirane. Leta 2004 se je v oddaji na nacionalni televiziji 24-letni moški razkril kot HIV pozitivna oseba. Zaradi tega je naslednji dan izgubil službo. Leta 2005 je bil HIV pozitivnemu moškemu preprečen vstop v njegovo stanovanje, ker so sosednje izvedeli, da je HIV pozitiven. Prisilili so ga, da se je odselil.

Kljub temu, da je v Sloveniji prepovedana diskriminacija na podlagi katerekoli osebne okoliščine, kamor spada tudi istospolna usmerjenost, so istospolno usmerjeni še naprej podvrženi številnim oblikam diskriminacije in kršitvam človekovih pravic.

Zato je pomembno, da istospolno usmerjeni, ki se soočajo z diskriminacijo, kršitvami pravic in neenakim obravnavanjem, prepoznajo te kršitve in o njih poročajo.

Zato POVEJ NAPREJ!

Osnovni cilj programa »Povej naprej« je dokumentiranje kršitev človekovih pravic na podlagi spolne usmerjenosti ali spolnega izraza z namenom dvigovanja zavesti in boljšega prepoznavanja kršitev človekovih pravic istospolno usmerjenih. S programom želimo istospolno usmerjene seznaniti s pravicami, ki jim pripadajo, ter jim nuditi ustrezno podporo.

Več o programu www.drustvo-legebitra.si

Na naslednji strani je vprašalnik. Vljudno vas prosimo, da ga izpolnite in nam ga pošljete ter tako pomagate pri dokumentiranju kršitev pravic LGBTQ oseb v Sloveniji.

Reference:

Švab, Alenka in Roman Kuhar. 2005. Neznosno udobje zasebnosti: Vsakdanje življenje gejev in lezbijk. Mirovni inštitut: Ljubljana.

Velikonja, Nataša in Tatjana Greif. 2001. »Anketa o diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti«. Lesbo 11/12, <http://www.ljudmila.org/lesbo/separat.PDF>. Ljubljana: Škuc LL.

Povej naprej!

Vprašalnik

Vljudo vas prosimo, da sodelujete v raziskavi »Povej naprej«, ki jo izvaja Legebitra v sodelovanju z mednarodno organizacijo ILGA-Europe, in odgovorite na spodnja vprašanja. Namen vprašalnika je pridobiti čimbolj podrobne informacije o kršitvah, s katerimi se soočajo LGBTQ osebe v Sloveniji. Če na katerega od vprašanj ne želite odgovoriti, ga izpustite.

Vprašalnik je anonimen.

Pridobljene informacije bodo obravnavane popolnoma zaupno. Če nam boste zaupali kakršnekoli osebne podatke in nas prosili za pomoč, vam jamčimo, da osebnih podatkov ne bomo posredovali nikomur.

Izpolnjen vprašalnik pošljite na naslov:

Društvo informacijski center Legebitra, Trubarjeva 76a, 1000 Ljubljana.

Na tem naslovu lahko dobite tudi dodatne kopije vprašalnika.

V kolikor vam je lažje odgovoriti na elektronsko verzijo vprašalnika, jo lahko v doc (word) formatu dobite na spletni strani www.drustvo-legebitra.si.

Izpolnjeno elektronsko različico vprašalnika pošljite na elektronski naslov: legebitra@siol.net.

Vprašalnik rešite tako, da napišete svoj odgovor, če pa so odgovori že podani, obkrožite številko pred izbranim odgovorom.

I. DEMOGRAFIJA

1. Starost:

(prosimo, napišite): _____

2. Spol:

- 1) moški
- 2) ženski
- 3) drugo (prosimo, napišite): _____

3. Prosimo vas, da napišete prvo cifro poštna številke kraja, kjer trenutno bivate. (Če je na primer vaša poštna številka 1120, napišite številko 1, če je poštna številka 4208, napišite številko 4 in tako naprej)

_____

4. Kako se opredeljujete?

- 1) Gej
- 2) Lezbijka

- 3) Biseksualec/ka
- 4) Transeksualec/ka
- 5) Queer
- 6) Drugo (prosimo, napišite): _____

5. Do kakšne stopnje ste razkriti / outirani (to pomeni, da ste ljudi in okolico seznanili s svojo spolno usmerjenostjo):

- 1) Nisem razkrit/a
- 2) Razkrit/a sem samo pred dobrimi prijatelji/cami
- 3) Razkrit/a sem samo pred družino
- 4) Razkrit/a sem pred dobrimi prijatelji/cami in družino
- 5) Razkrit/a sem pred večino

2. ČLOVEKOVE PRAVICE IN DISKRIMINACIJA

7. Ste seznanjeni z osnovnimi človekovimi pravicam, kot jih opredeljuje Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin?

- 1) Da
- 2) Ne

8. Diskriminacija pomeni: »neenako obravnavanje posameznice oziroma posameznika v primerjavi z nekom drugim zaradi narodnosti, rase, etničnega porekla, spola, zdravstvenega stanja, invalidnosti, jezika, verskega ali drugega prepričanja, starosti, spolne usmerjenosti, izobrazbe, gmotnega stanja, družbenega položaja ali katerekoli druge osebne okoliščine«. Ste se, glede na zgornji opis, že kdaj srečali z diskriminacijo oziroma kršitvijo človekovih pravic zaradi vaše spolne usmerjenosti ali spolnega izraza?

- 1) Da
- 2) Ne

9. Ste bili kadarkoli izpostavljeni naslednjim situacijam? (Lahko obkrožite več odgovorov. Če niste bili izpostavljeni tem situacijam, obkrožite številko 20.)

- 1) Zmerjanje
- 2) Grožnje s fizičnim nasiljem
- 3) Poškodovana ali uničena osebna lastnina
- 4) Ohmetavan/a s predmeti
- 5) Pregarjan/a ali zasledovan/a
- 6) Opljuvan/a
- 7) Namerno izključen/a iz družbe ali ignoriran/a
- 8) Porivan/a, udarjen/a, obrcan/a ali pretepen/a
- 9) Napaden/a ali poškodovan/a z orožjem
- 10) Spolno zlorabljen/a
- 11) Spolno nadlegovan/a
- 12) Nadlegovan/a s strani policije (brez uporabe fizične sile)
- 13) Zadržan/a s strani policija oziroma drugih pristojnih organov brez predhodnega razloga
- 14) Pretepen ali napaden s strani policije
- 15) Zavrnitev stanovanja
- 16) Zavrnitev zdravstvenih storitev
- 17) Zavrnitev na delovnem mestu / odpustitev
- 18) Zavrnjene druge javne storitve (npr. niso vas spustili v oziroma so vas vrgli ven iz bara / restavracije ipd.)

Povej naprej!

19) Ste bili izpostavljeni katerikoli drugi obliki fizičnega ali verbalnega nasilja oziroma obliki socialne / ekonomske diskriminacije? (prosimo, opišite) _____

20) Nisem bil/a izpostavljen/a tem situacijam

Vprašanja od 10 do 16 preskočite, če ste pri prejšnjem vprašanju obkrožili številko 20 oziroma se z opisanimi situacijami niste soočali v zadnjih petih letih.

10. Če ste se z diskriminacijo oziroma kršitvijo človekovih pravic na osnovi spolne usmerjenosti ali spolnega izraza srečali v zadnjih petih letih, vas prosimo, da na kratko opišete okoliščine (kaj se je zgodilo, na kakšen način, kolikokrat, kdo je bil storilec?)

---

11. Ste bili v času kršitve / diskriminacije seznanjeni z obstoječim podpornim sistemom. Ste vedeli, kdo bi vam lahko nudil pomoč v dani situaciji?

- 1) Da
- 2) Ne

12. Ste kršitev / diskriminacijo prijavili policiji?

- 1) Da
- 2) Ne

13. Če ste primer prijavili policiji, kakšna je bila njihova reakcija? (Če niste prijavili, preidite na vprašanje 14)

- 1) Obnašali so se sovražno
- 2) Obnašali so se nevtravno
- 3) Obnašali so se podporno

4) Drugo _____

14. Če prijave niste podali, prosimo, napišite, zakaj.

---

15. Ali ste zgoraj opisan(e) primer(e) diskriminacije na osnovi spolne usmerjenosti ali spolnega izraza (lahko obkrožite več odgovorov):

- 1) zaupali prijateljem / prijateljicam
- 2) zaupali družini
- 3) prijavili katerikoli od obstoječih svetovalnih služb
- 4) Drugo _____

16. Ste poiskali pomoč pri katerikoli od obstoječih nevladnih organizacij?

- 1) Da. Kateri? (prosimo, napišite): _____
- 2) Ne

17. Ste seznanjeni z možnostjo uradne prijave kršitve / diskriminacije na:

1) Policijo	Da	Ne
2) Inšpektorat za delo	Da	Ne
3) Zagovornico načela enakih možnosti	Da	Ne
4) Komisijo za peticije, človekove pravice in enake možnosti	Da	Ne
5) Urad Varuha človekovih pravic	Da	Ne
6) Urad za enake možnosti	Da	Ne
7) Nevladno organizacijo	Da	Ne
8) Zdravstveni inšpektorat	Da	Ne
9) Zdravstveno zbornico	Da	Ne

10) Druge institucije / organizacije / inšpektorate? Katere? _____

18. Ste seznanjeni z obstoječo slovensko zakonodajo, ki prepoveduje diskriminacijo na osnovi spolne usmerjenosti?

- 1) Da
- 2) Ne

19. Ste pred reševanjem te ankete že slišali za program Povej naprej?

- 1) Da
- 2) Ne

Povej naprej!

Osnovne človekove pravice

(Povzeto po *Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin*)

- 1. člen
Obveznost spoštovanja človekovih pravic
- 2. člen
Pravica do življenja
- 3. člen
Prepoved mučenja
- 4. člen
Prepoved suženjstva in prisilnega dela
- 5. člen
Pravica do svobode in varnosti
- 6. člen
Pravica do poštenega sojenja
- 7. člen
Ni kazni brez zakona
- 8. člen
Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja
- 9. člen
Svoboda mišljenja, vesti in vere
- 10. člen
Svoboda govora
- 11. člen
Svoboda zbiranja in združevanja
- 12. člen
Pravica do poroke
- 13. člen
Pravica do učinkovitega pravnega sredstva
- 14. člen
Prepoved diskriminacije
- 15. člen
Začasna omejitev pravic v primeru izrednega stanja
- 16. člen
Omejitev politične dejavnosti tujcev
- 17. člen
Prepoved zlorabe pravic

Relevantna slovenska zakonodaja, ki prepoveduje diskriminacijo na osnovi spolne usmerjenosti

Ustava Republike Slovenije

14. člen (enakost pred zakonom)

V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino.

Vsi so pred zakonom enaki.

Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja

4. člen (enako obravnavanje)

(1) Enako obravnavanje pomeni odsotnost neposredne oziroma posredne diskriminacije zaradi spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ali druge osebne okoliščine.

(2) Neposredna diskriminacija zaradi katerekoli osebne okoliščine obstaja, če je oseba zaradi te osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno kot druga oseba.

(3) Posredna diskriminacija zaradi osebne okoliščine obstaja, kadar je oseba z določeno osebno okoliščino bila, je, ali bi bila zaradi navidezno nevtralnega predpisa, merila ali prakse v enakih ali podobnih situacijah in pogojih v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če te določbe, merila ali ravnanja objektivno upravičuje zakoniti cilj in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna.

Zakon o delovnih razmerjih

6. člen (prepoved diskriminacije)

Delodajalec ne sme iskalca zaposlitve pri zaposlovanju ali delavca v času trajanja delovnega razmerja in v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi postavljati v neenakopraven položaj zaradi spola, rase, barve kože, starosti, zdravstvenega stanja oziroma invalidnosti, verskega, političnega ali drugega prepričanja, članstva v sindikatu, nacionalnega in socialnega porekla, družinskega statusa, premoženjskega stanja, spolne usmerjenosti ali zaradi drugih osebnih okoliščin.

Zakon o javnem redu in miru

20. člen (vzbujanje nestrpnosti)

Če so dejanja nasilnega ali drznega vedenja, nedostojnega vedenja, poškodovanje uradnega napisa, oznake ali odločbe, pisanja po objektih, ali uničevanja državnih simbolov storjena z namenom vzbujanja narodnostne, rasne, spolne, etnične, verske, politične nestrpnosti ali nestrpnosti glede spolne usmerjenosti, se storilec kaznuje z globo.

Kazenski zakonik Republike Slovenije

141. člen (kršitev enakopravnosti)

Kdor zaradi razlike v narodnosti, rasi, barvi, veroizpovedi, etnični pripadnosti, spolu, jeziku, političnem ali drugačnem prepričanju, spolni usmerjenosti, gmotnem stanju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju ali kakšni drugi okoliščini prikrajša koga za katero izmed človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, ki so priznane od mednarodne skupnosti ali določene z ustavo ali zakonom, ali mu takšno pravico ali svoboščino omeji, ali kdor na podlagi takšnega razlikovanja komu da kakšno posebno pravico ali ugodnost, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporem do enega leta.

[Vse zakone lahko najdete na <http://zakonodaja.gov.si/>]

Luka Pieri

pieri.luka@gmail.com

Živa knjižnica (za žive bralce)

23. maja ter 31. maja in 1. junija je potekala druga Živa knjižnica. Prvi dogodek je bil organiziran v okviru Festivala ustvarjalnosti in inovativnosti pri učenju na Gospodarskem razstavišču, naslednji pa je bil na Prešernovem trgu. Živa knjižnica deluje podobno kot običajna knjižnica, le da so knjige tu ljudje. Obiskovalci imajo na voljo katalog »knjig«, ki bi se lahko uvrstile v zbirko *Žrtve stereotipov*. Letos so to bili: Slovenka, ki je postala muslimanka, mladi umetnik, feministka, klošar, oseba na invalidskem vozičku, lezbijka, gej, medijska osebnost, oseba s prekomerno telesno težo, mladi politik, izbrisana, prostovoljec, mamica študentka, Škotinja, vrhunska športnica, jezuit, oseba z izkušnjo izgube spomina, mlada pesnica, oseba, ki je prebolela bulimijo, oseba, ki je prebolela raka ter oseba s težavami v duševnem zdravju. Nekaj stereotipov, ki velja za posamezno družbeno skupino oz. profil, si obiskovalci lahko preberejo v katalogu, se včlanijo (brezplačno, jasno) in se pol ure lahko pogovarjajo z izbrano osebo, da dobijo informacije iz prve roke, njeno oz. njegovo problematiko поблиže spoznajo in morda razbijejo določene predsodke, ki so jih pred tem imeli.

Projekt, ki ga organizirata Društvo informacijski center LEGEBITRA in Slovenska filantropija, je bil tudi letos zelo uspešen. Na Gospodarskem razstavišču je bilo opravljenih približno 37 branj, na

foto: Iztok Kugonič

Prešernovem trgu pa skupno 63 (37 v soboto in 26 v nedeljo). Veliko zanimanja je bilo letos za jezuita, tako kot lani pa tudi za muslimanko. Obiskovalci so si posebej radi »sposodili« tudi mlado pesnico, klošarja in izbrisano.

Zanimanja za geja in lezbijko je bilo nekoliko manj kot lani, čeprav je res, da sta bila lansko leto ta dva profila največkrat izbrana na Študentski areni. Za razliko od lanskega leta pa so si geja in lezbijko letos na Prešernovem trgu sposodili večinoma mladi bralci. Med pogovori, ki so se mi najbolj vtisnili v spomin, je bil nekoliko krajši, pa vendar nad vse prisrčen pogovor, ki sem ga imel z devetletnim fantkom. Vprašanje, ki ga je najbolj »morilo«, je bilo, ali geji res pogosto menjujemo partnerje. Malce sva se pogovorila o problemih posploševanja in o podobno-

stih oz. razlikah med ljudmi ne glede na njihovo spolno usmerjenost in mama (pardon, mama leta!), ki ga je spremljala, ga je taktno opozorila na to, da tudi nekateri moški radi hodijo z različnimi dekleti.

Čeprav je bil v Živi knjižnici z mamom, si je deček »knjigo« izbral sam, ker je prepoznal besedo, ki jo pogosto sliši v šoli. Običajno sicer ne te, predvsem sliši »tisto gršo« in z mamino pomočjo se je, potem ko se je »z gospodom« pogovoril o pomenu in posledici predsodkov, strinjal, da zmerljivke niso lepe in da ni pošteno soditi nekoga, ki ga ne poznaš. Zanimivo je, da so me vse dijakinje, ki so si me izposodile, spraševale ravno o težavah s sošolci. Ena je bila celo zelo kritična do mladih fantov, ki se jim zdi kul, če se poljubijo s tipom, češ da ponižujejo geje,

ker so pri teh poleg telesne privlačnosti lahko vpletena tudi čustva. Bralec, ki je bil prav tako razumevač do problema diskriminacije, pa je izpostavil težavo, ki se je geji morda pogosto ne zavedamo. Nesramno vedenje v (ne-gejevskih) savnah. Če smo mi zoprni »hobotnic« (običajno so to starejši in relativno nezadovoljni moški) vajeni in jih znamo po potrebi tudi grobo nagnati, so taki incidenti za heteroseksualce lahko zelo neprijetni.

Letošnji projekt je bil med drugim deležen tudi precejšnje pozornosti s strani medijev, pa tudi nekaterih organizacij, ki so izrazile željo po sodelovanju v prihodnje. Letos bo Živa knjižnica potekala še 2. avgusta na Kongresnem trgu v okviru Festivala Sanje ter 15. in 16. oktobra v okviru Študentske arene na Gospodarskem razstavišču. Med letošnjimi obiskovalci pa je bila tudi knjižničarka iz Knjižnice Otona Župančiča, ki je bila nad projektom tako navdušena, da je organizatorje povabila k sodelovanju in bo KOŽ Živo knjižnico predvidoma gostila letos novembra. Za več informacij lahko obiščete spletno stran www.razlicnost.si.

Andrej Zavrl

a.zavrl@hotmail.com

Nihče nikoli ne ve in vsi smo zmedeni

Ciril Bergles (rojen 1934) je izdal 16 zbirk pesmi in prav toliko knjig prevodov. Stilno mu je zelo blizu Biblija, vsebinsko pa Visoka pesem in psalmi. Veliko sodeluje z zbirko *Lambda* (pri njej je doslej objavil tri zbirke s homoerotično vsebino), saj se mu zdi zelo pomembna edicija, ki odpira vrata v sproščeno in neobremenjeno družbo, v nove odnose v naši družbi. V *Tutankamonu* se združujeta Berglesova velika ljubezen do staroegipčanske civilizacije in vračanje v svoja najstniška leta. Vznemirja ga predvsem dejstvo, kako neobremenjena in brez predsodkov do spolne drugačnosti je bila ta stara civilizacija.

Kralj Tutankamon je osrednji objekt pričevalcev v Tutankamonu.

Tutankamon je protagonist zbirke, a on sam nikoli ne spregovori ...

... je pa božansko lep.

Je božansko lep. Za moje navdušenje nad njim je več razlogov. Videl sem njegov grob. In njegov prestol, ki ga posebej stražijo, a jaz sem paznika podkupil, da sem se lahko prestola čisto malo dotaknil z občutkom, da je tam sedel ta lepi mladi kralj. Bil je Nubijec, ti pa so izjemno lepi. Poročen je bil sicer s svojo sestrično oz. sestro, a se je veliko družil z mladimi, s katerimi je preživljal veliko časa v *hišab piva*, ki so bile morda nekakšni gejevski bari tedanjega časa. Med izletom v Egipt mi je v Sakari čuvaj (za 5 dolarjev) pokazal grobnico s freskami in me še posebej opozoril na fresko, ki jo vidimo na naslovnici knjige [kraljeva manikerja v intimnem razmerju] in kaže, da niso bila homoseksualna razmerja v starem Egiptu nič nenavadnega.

Med izletom v Egipt mi je v Sakari čuvaj (za 5 dolarjev) pokazal grobnico s freskami in me še posebej opozoril na fresko, ki jo vidimo na naslovnici knjige [kraljeva manikerja v intimnem razmerju] in kaže, da niso bila homoseksualna razmerja v starem Egiptu nič nenavadnega.

Te freske turistom najbrž ne kažejo?

Ne, ne. Tam so sicer še druge stvari, ki niso erotične, a jih ne pokažejo.

Jasno je razvidna vaša naklonjenost do starega Egipta.

Zaljublil sem se v to civilizacijo. Zbirka *Tutankamon* pa ni nastala samo iz te ljubezni. Sčasoma so se mi začela vračati v spomin moja najstniška leta, se pravi čas, ko se začne prebujati telo, ko mlad človek v sebi začuti hrepenenje po drugem bitju, po dotikanju, po bližini, ko se začnejo mlade sanje in hrepenjenja. Tako sem se iz Egipta vrnil v svoje najstništvo. Za to je bilo treba najti metaforo in našel sem jo v pričevanjih o uresničenih in neuresničenih poželenjih in hrepenenjih mladih tistega časa.

Kakšen bolj politično usmerjen bralec bi rekel, da gre za eskapizem, da pesmi prikazujejo svet, kjer je vse lepo.

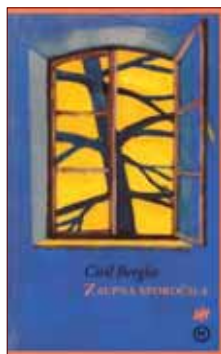
Zanimalo me je samo prebujanje mladega telesa, težka pot do uresničitve mladih sanj. Nemirne noči. Nič drugega. Govorim iz svoje izkušnje, s to zbirko sem se oddolžil svoji mladosti.

Gre izrazito za svet moških.

Do poročenih žensk je bila ta civilizacija bolj pristranska. Če je poročena ženska prešuštovala, je bila hudo kaznovana, tudi s smrtjo. No, za prostitutke to ni veljalo, one so se lahko prosto sprehajale, celo gole, in vabile moške v svojo ljubezen.

Tipično: prostitutke patriarhat tolerira, žena pa naj bo doma.

Ja, poročeni ženski je bila zaupana samo skrb za dom in otroke.

V pesmih je največ govora o ljubezni, med drugim spoznanju, da se ljubezen nenehno izmika, da je vedno nekje pred nami, nedosegljiva.

Nikoli ne misliš, da je to, kar ljubiš, že pravo, največ, kar si želiš. Tisto pravo je zmeraj nekje drugje. Z nobenim ljubimcem nisi zadovoljen. Vedno se sprašuješ, a je to res samo to. Ne obstaja še nekdo lepši, ki je bolj nežen, bolj vroč, nekdo, ki ga bom bolj ljubil? Ta izkušnja je boleča, celo grozljiva, ker onemogoča pravo do kraja izpolnjeno zadovoljstvo.

In pričevalci v pesmih govorijo o tem, da je lepota skrivnostno darilo bogov in zato včasih boleča.

Ja, mene lepota vedno boli. Ali boli zato, ker je nedosegljiva ali ker je minljiva? Ne vem. Morda je v bolečini lepote njena božanskost. Pravi jo, da lepota ni vse, lahko je le maska, karakter pa je grd. Saj je vse to res! A hipno me nekdo lep zelo vznemiri, četudi vem, da ne bom mogel dlje od tega pogleda.

Še ena misel mi je padla v oči: »Življenje brez strasti je prazno, / dolgočasno kakor vojna brez krika«. Ali to pomeni, da je strast vojna?

Ja. Spolni akt je v bistvu spopad dveh teles. Hud spopad. Če gre za dva moška, je ta spopad še hujši.

V Tutankamonu je rečeno, da če si žejen, prosiš pijače, »zakaj bi moral skrivati svoja čustva«.

Človek ne živi, če ne živi avtentičnega življenja. Tudi sam sem zaživel šele takrat, ko se mi je zgodilo, o čemer sanjajo pričevalci v pesmih. Ko sem premagal samega sebe, svoje predsodke, se je pravo življenje šele začelo. Vse drugo je mučno.

In da je treba izkoristiti, kar nam je dano. Neizživeti, neuresničeni poljubi najbolj pečejo.

Da, zelo pečejo. Včasih si predstavljam, da koga, ki ga srečam, tudi poljubljam. In to mi pušča pekoč občutek. Ves čas čutim te neizživete poljube.

V Zaupnih sporočilih pišete, da pesem ni v popolnosti telesa, ampak v njegovi življenjski rani. Torej so rane vzgibi za pisanje?

Absolutno. Včasih je rana tudi prijetna, potrebna. Bolečina je lahko tudi sladka. Zato si zaljublenci tako radi prizadevajo čimbolj raniti drug drugega, to pogloblja njihova razmerja.

Tisti, ki pridejo v naša življenja, prav tako nenadoma odidejo, brez upanja, da bi se kdaj vrnili, vendar potreba po bližini ostaja.

Odidejo, največkrat odidejo. Mislim, da je ljubezen lahko zelo kruta ...

... da ne pozna miru.

Ja, zelo nemirna je.

Kako je s to željo po preseganju telesa, z gonom po metafiziki, ko pa se vedno znova sprašujemo, če ni fizično edino resnično?

Telo je posoda duhovnosti. Vsaka resnična telesna potreba vključuje nekaj več. Kaj je v potrebi po stiku z drugim telesom? Mislim, da je vedno še nekaj več.

In potem prideva nazaj do bolečine.

Ja. Tako. Sama telesnost ne bi bila tako zelo boleča.

Andrej Zavrl

a.zavrl@hotmail.com

Kdo bi rad bil normalen?

Andrew Sullivan, *Domala normalen: Argument o homoseksualnosti*, prevod Gorazd Jurman, spremna beseda Roman Kuhar, Krtina, 2008.

Andrew Sullivan je eden najbolj provokativnih in vplivnih političnih in družbenih komentatorjev, doktor politologije s Harvarda, kolumnist in v zadnjem času med najbolj brani blogerji (<http://andrewsullivan.theatlantic.com/>). Svojo več kot odmevno uspešnico *Domala normalen* je izdal leta 1995, po vsem tem času smo jo dobili še v slovenščini.

O knjigi avtor sam zapiše, da je to »poskus čim bolj poštenega in temeljitega premisleka o argumentih na obeh straneh«. Za namene argumentacije izdelal štiri idealne tipe – prohibicionisti (Cerkev et al.), liberacionisti (Foucault et al.), konservativci (»tolerirajo zasebno homoseksualnost in ne odobravajo javne«) in liberalci (sprejemajo zakonodajo, ki ščiti manjšine pred posegi v njihove svoboščine), s katerimi se potem spopade na njihovem lastnem terenu in z njihovimi lastnimi argumenti. Vprašanje pa je, če taka analiza sploh lahko gane na predsodkih utemeljena stališča, ki so v racionalni argumentaciji najbrž precej netopna.

V petem poglavju Sullivan predlaga svojo politiko: »Najpomembnejši in najvplivnejši element te politike je enaka možnost sklepanja zakonske zveze in zaposlovanja v vojski.« Sullivan tudi sicer daleč največ govori o gejevski in lezbični poroki, katere sprejetje bi po njegovem mnenju rešilo devetdeset odstotkov političnih priza-

foto: static.flickr.com

devanj za enakost gejev in lezbijk. Vmes namigne tudi nekaj o tem, da bi taka poroka zmanjšala promiskuiteto in ljudem dala nekaj globlji smisel v življenju. Jasno, da je bil to eden najbolj kontroverznih delov knjige, tako za ene kot za druge. Ko pa so razkrili tudi Sullivanovo hydovsko stran iz resničnega življenja, je vse skupaj postalo še dosti bolj nerodno. Kar precej je zadišalo po hipokriziji. Sicer se knjiga včasih bere skoraj kot kakšen priročnik za aktiviste, kako se torej spopadati s stališči homofobov, tudi samih homofobnih gejev. Na vsak način je treba ob glavnem besedilu knjige prebrati tudi spremno besedo Romana Kuharja, ki debato in argumente postavi v širši kontekst.

Sullivan je posebej za *Narobe* odgovoril na nekaj vprašanj in pomslekov.

Hočem izbiro Pogovor z Andrewom Sullivanom

Kako gledate na današnjo vlogo svoje knjige *Domala normalen* v gejevskem gibanju? Če bi danes pisali Sklepno besedo, kateri bi bili vaši glavni poudarki?

Izredno se mi zdi, da sta dva glavna problema, ki sem se ju hotel lotiti – služenje vojaškega roka in

civilna poroka – postala središče gibanja za pravice gejev v ZDA in po svetu. Moja knjiga je bila prva, ki je obširno zagovarjala enakopravnost porok kot ključ za gejevski napredek, a več kot desetletje pozneje je to splošno sprejeto. Torej se je izkazalo, da je bila knjiga dosti pred svojim časom.

Knjiga je vztrajala na tem, da geji ne spadajo v posebno skupino; najprej smo ljudje, naše pravice pa morajo biti izmenljive s tistimi, ki jih imajo ostala človeška bitja, tj. heteroseksualci. Nobene posebne obravnave – pač pa absolutno enako obravnavo.

Domala normalen je sprožil kar precej polemik in očitno je bila to ena najvplivnejših knjig devetdesetih let. Katero sporočilo, ki se je izcimilo iz teh razprav, se vam zdi najpomembnejše?

Prepričanje, da se je gejevska levica izpela, da je bilo treba njeno staro politiko nadomestiti z nečim novim, manj levičarskim, bolj liberalnim v klasičnem pomenu besede. Knjiga je pomenila razkritje gejevske resnosti, če pa gledamo nazaj, je bila znak zorenja gejevskega gibanja. Zdaj smo tik pred tem, da Kalifornija omogoči pravice do civilne poroke – in celoten gejevski svet ima to upravičeno za najpomembnejši boj svojega časa. V času, ko je knjiga izšla, to ni bilo sprejeto. Na prvi turnejo za knjigo *Domala normalen*

so me obkrožali gejevski protestniki. Zdaj je povsem nesporna.

Knjigo ste utemeljili na intelektualnem argumentiranju. Pa se vam ne zdi, da se je z nečim tako neracionalnim, kot so predsodki, težko spopasti z nečim tako racionalnim, kot so argumenti?

Z argumenti ne moreš razbiti nečesa, v kar ljudje verjamejo in v to niso bili prepričani z argumenti. A zbiranje argumentov, uporaba razuma namesto strasti, je edina dolgoročna strategija, ki lahko deluje. Gre za to: imamo boljše argumente. Zakaj jih ne bi uporabili? Mirno, močno, racionalno. In tako bodo razumni ljudje v naslednji generaciji sposobni videti preko predsodkov in bodo uvideli argumente ter prišli na našo stran. In to se že dogaja.

Po vašem mnenju je gejevska poroka eden najpomembnejših ciljev, za katerega si moramo prizadevati. Vendarle pa tudi v državah s tako zakonodajo homofobni napadi in diskriminacija še zmeraj obstajajo. Kateri so sedanji in prihodnji izzivi, ki se jih mora lotiti gejevsko gibanje?

Homofobija ne bo nikoli izginila. Zmeraj bodo nekateri, ki se nas bodo bali. Poskrbeti pa moramo, da nas kot enakovredne obravnava zakonodaja, da smo varni pred telesnim nasiljem in potem ... preprosto živimo svoje življenje. Ne smemo dopustiti, da nas določa sovraštvo drugih; sami sebe moramo določati z ljubeznijo drug do drugega pa tudi do vseh ostalih. Za svoja življenja moramo sprejeti večjo odgovornost in pustiti ostale z njihovim sovraštvom. To je njihov problem, ne naš.

Moj problem z dokazovanjem »normalnosti« je v tem, da moraš za to najprej sprejeti kriterije, ki obstajajo prav z namenom, da tebe definirajo kot »drugega« (tj.

nenormalnega). Zakaj ne bi teh kriterijev raje zavrnili?

Ne moremo jih kar zavrniti, saj je dejstvo, da geji niso »normalni«. Ne privlačijo nas pripadniki nasprotnega spola in to nas bo vedno temeljito razločevalo od drugih. Razbitje teh meja ni mogoče: zmeraj bodo ostale z nami; najti pa moramo način, da živimo enakopravno, medtem ko obenem priznavamo svojo razliko, to je cilj. Ne moremo živeti v svetu, kjer naša razlika ne bi bila pomembna, lahko pa živimo v svetu, kjer je ta razlika vrlina in nas osrečuje. Moja knjiga govori o mejah preseganja narave. Govori o mejah politike in govori o velikem izzivu življenja.

Michael Warner je v svoji knjigi *Trouble with Normal*, ki je deloma odgovor na vašo knjigo, zapisal, da nasprotuje gejevskim porokam, saj pomenijo heteronormalizacijo, da pa podpira alternativne tradicionalni poroki. Kakšen je vaš odgovor?

Vso svobodo mora imeti, da počne, kar želi. A poroke ne moreš zavrniti, če ti sploh nikoli ni bila ponujena. Želimo torej razširiti možnost, tako da bo Michael lahko živel, kot bo želel, pa tudi ostali tako, kot bodo hoteli. Heteroseksualci imajo izbiro – lahko se poročijo ali pa ne. Mi je nimamo ... še. Sam hočem izbiro!

Saj razumem, da gre pri poroki za širitev možnosti, ampak ali monogamna gejevska poroka ne privilegira samo ene vrste zveze, ravno tako kot heteroseksualna poroka to počne že stoletja (pravzaprav gre za isti tip zveze) in tako izključuje vse druge vrste zvez, ki so vse bolj pogoste (ali pa vsaj vidne)?

Kako ljudje živijo svoje življenje, kako urejajo svoje zakone, je njihova stvar. Monogamija je ideal, vendar ga vsi zakoni ne dosega, najsi bodo strejtovski ali gejevski.

Bistvo politike je, da sprejme okvire ter prepusti življenju, da uredi preostalo.

Pisali ste tudi eseje o asimilaciji in koncu gejevske kulture. Lahko rečete kaj o razmerju med integracijo in (samo)getoizacijo gejevske kulture? So, na primer, potrebne posebne založbe, kot je slovenska Lambda, ki izdaja knjige, za katere je jasno, da sicer nikoli ne bi izšle?

Moje knjige so izdali veliki mainstream založniki, moj blog pa spada pod *The Atlantic* ter ima tudi po 300.000 obiskov na dan. Pokriva gejevske in strejtovske teme. Mislim, da imata obe poti svojo vlogo. A potreben je čas, preden se gejevske knjige izvijajo iz vzorca, ki so jim ga drugi vsilili. Integracija je cilj, a to ne pomeni izničenja prostora za specifična ali posebej usmerjena dela. Nekateri veliki založniki na žalost ne verjamejo, da bo gejevsko pisanje preseglo geto. Vendar ga lahko in ga bo. A potreben je čas. Integracija je proces, ne pa enkratni dogodek.

Na volitvah za predsednika ZDA podpirate Baracka Obama. Kakšni so vaši razlogi? Če pogledate nazaj, kaj bi rekli o svoji podpori Georgeu Bushu leta 2000? Kakšna je zapuščina njegovih dveh mandatov, še posebej v gbltiq perspektivi?

Grozno se počutim glede svoje podpore Bushu leta 2000, ampak 2004 sem podprl Kerryja. Mislim, da Obama najbolje predstavlja upanje za bolj integrirano, večkulturno družbo ter bolj konstruktiven odnos med Ameriko in preostalim svetom. Bush je bil grozen protigejevski predsednik. A kljub temu so nam v zadnjih letih uspeli veliki koraki. Na nek način je gejevsko gibanje povezal in nas naredil močnejše.

Zala Hriberšek

zala.hribersek@guest.arnes.si

Kuharja pod tankim nohtom lune

Monique Truong, *Knjiga soli*, prevedla Katja Zakrajšek, Sanje, Ljubljana, 2007.

Binh je kuhar v gospodinjstvu ameriške pisateljice Gertrude Stein in njene partnerice Alice B. Toklas, na slavni pariški ulici Fleurus. Svojo pripoved, svoje spomine, začne – to je njegova točka »zdaj« – na postaji Gare du Nord, ko ju spremlja v Le Havre na ladjo za Ameriko, sredi fotografov, ki iz »pripetljajev njenega življenja naredijo dogodke«. Tako sta vsaj mislili. Pripoveduje o vietnamskem otroštvu, o nasilnem očetu in izkoriščeni materi, o svojih ljubimcih, samoti, željah in o zgodbah. Sprva zgleda, kot da bo šlo za spominsko literaturo, a kmalu se izkaže, da je spomin – ta nestabilna konstrukcija človekovega obstajanja in identitete – le eden izmed motivov zapletene, toda sijajne mreže Binhove pripovedi.

Binh, kar pomeni Mir, je kuharjev psevdonim, saj, kot ga pouči Bao (Vihar) na ladji, s katero odide iz Vietnama, nikoli ne izmenjavamo pravih imen. Povod za odhod je razkritje njegove ljubezni s prvim kuharjem francoskega guvernerja Bleriotom, s katerim sta pod obličjem lune kradla ure noči: »Vzela sva to polovico ure, mesečev krajec, in z njo opredla tibe, sinje ulice mesta. Tako se je sesukala in stkala bližina ... Vsak teden je prinesel še nove pol ure, še en tanek reženj meseca, dokler mu ni pripadla cela noč« – prostor med njunima telesoma je pričel izginjati in brez truda sta se pričela dotikati ... Na Rue de Fleurus se torej srečajo ameriški dami in vietnamski kuhar. Temeljna razlika je razredna.

Binh je na ulico Fleurus prišel po sledi oglasa za delo, znani par v vlogi delodajalk pa sta pripadnici privilegirane razreda. Imata svoje gospodinjstvo in denar. Temnopolti Binh je delavec brez lastnih sredstev, ne zna niti francosko razmerje humano, je morda to, da so vsi odšli od doma z istim namenom: poiskati svobodnejše življenje zase.

Morda je slavni par tisti, ki pritegne bralca oziroma bralko – kuharju opazuje skozi svoj diskurz kuharije, receptov, obrokov, opreza za njunimi ljubkovalnicami, navadami ... Naklonjen jima je, vendar si ne dela utvar; ne bosta ga vzeli s seboj na potovanje v Ameriko. In spet bo brezposeln, brez stanovanja, vse spet od začetka, iz nič! Tisto, kar je v romanu res presežno, so sijajno opisana ljubezenska razmerja, Binhove zime v luksemburškem parku, in njegovo motrenje sveta, seveda, tudi krutost razrednih razlik. Naj se ljubezenska razmerja končajo še tako trpko, ali celo z izdajstvom, napisana so v izčiščenem poetičnem ljubezenskem jeziku – pa naj gre za skrivnostnega moža z mostu, mornarja Baa, mojstra Bleriota, iridologa Lattimora ali sanjskega princa učenjaka.

Ocena

Andrej Zavrl

a.zavrl@hotmail.com

Ljubezen vedno boli

Brane Mozetič, *In še*, Škuc-Lambda, 2007.

Brane Mozetič je izdal še zadnji del trilogije Banalij. *In še*. Zbirka je briljantna in boleča, a v tej bolečini nadvse lepa: to pa je lepota, ki jo čutiš v grlu, v želodcu, v glavi in ni za na bonboniere in valentinovske kartice. Mozetičeva poezija se piše na telesu, s telesom, zato jo telesno tudi doživljaš. Kot slišim, je za koga preveč temna, nič na njej ni hojladri veselega, nič se ne konča dobro. Opravka imamo z nevarnimi, bolečimi poželenji, ki nas – kakor letala, ki namesto sporočil za veselice prinašajo bombe – prav lahko raztreščijo. To so ljubezni, ki obležijo v želodcu.

Knjigi je priložena tudi zgoščanka, na kateri Mozetič bere pet pesmi iz zbirke. Kombinacija elektronske glasbe DJ Bizzyja in avtorjevega branja je povsem hipnotična.

Mozetič je izjemen pri prepletanju poželenja in globoke melanholije in pravo nasprotje lažnivega optimizma, da bo vse še dobro. Nič ne bo vse dobro in kako naj bi tudi bilo, če te dotikanje, poljubljanje in božanje (ko bi torej moralo biti najbolj lepo) najbolj nerazločljivo bolijo. Kako rad bi

svoje misli speljal

stran od tebe, od tvojega poljuba, ki mi ne gre iz glave, od tvojega telesa v mojem naročju, ki bi ga v nedogled božal. ...

Pravzaprav mi je najbolj hudo,

ko mi položiš glavo na rame ko čutim tvojo kožo tvoje lase. In še sam ne vem, zakaj.

Ta bolečina pa ni nekaj imaginarnega, to ni fantazija, čutiš čisto

fizično bolečino. Srce je kos mesa, meso pa eno poslednjih čuvajev in neusmiljenih izrekovalcev resnice. In meso boli.

A ker te on, ki je neustavljivo privlačen, tako boli, ko ga božaš po laseh, ko njegov vonj ostaja na tvojih dlaneh, si uteho in pozabo iščeš drugje. Iz pesmi zasije želja pa goli koži golobradih fantov, morda preko nje želja po vračanju v mladost, k stvarjem in ljudem, kot so na fotografijah, kar pa le še bolj poudarja, kaj vse smo nepreklicno zamudili. S takšnimi zapletanji so neizbežno povezani nesporednosti in nemogoče harmonije, čeprav ga gledam, »ko me poljublja, kako / se trudi zbrisati razliko«, in ne razume, »zakaj kdaj / obsedim na stolu, prazno gledam / skozi okno in molčim«.

Mozetič je imun pred nastopštvom in kakšnim zgrešenim intelektualiziranjem, zato pa piše avtentično in nesprenvedavo poezijo. Tu ni dosti čistunškega in politično korektnega gejevstva, ki bi želelo ugajati. Brez težav piše o razmesarjenih živalih in ljudeh in predvsem o razmesarjenih čustvih, o nemogočem in sovražnem svetu, ki je nasilen in bedast. Včasih se kot edina možna pot stran od vsakodnevnih banalnosti, od groze, tesnobe, bolečine in strašne ničnosti naših življenj kaže v odmiku v pozabo: »le popolna amnezija bi / me še rešila ... in nobenega povratka«. Seveda pa je ravno v tem tudi paradoks: ko pesnik to poezijo piše, ta občutja trga pozabi. Ampak saj imamo vsi po omarah kak »pramen las, čisto spodaj v predalu, ob / katerem nisem mogel spati«, ki nas vedno znova spominja na nekaj ur bližine in dotikov ter na leta bolečine in ločitev. A četudi bo sledila bolečina, želja ne izgine: »Pridi, da za trenutek pozabim.«

Ocena

Suzana Tratnik

suzana.tratnik@amis.net

Skrivnostna grofica karnsteinska

Joseph Sheridan LeFanu, *Carmilla*, Goga, 2007.

Dogajanje novele je postavljen v avstrijsko provinco Štajersko konec 19. stoletja. Na samotnem gradu živi mlada Laura z očetom in guvernantama. Po čudnem spletu naključij pri njih zaživi tudi Carmilla, lepo in čudaško dekle, na katerega se Laura močno naveže. Opis njunega razmerja rahlo presega t. i. romantično prijateljstvo med ženskami, značilno za 18. stoletje. »Nikoli nisem nikogar ljubila in nikoli ne bom, razen če boš to ti,« šepeta Carmilla svoji družici. Podobno vznese opisuje svoje občutke tudi Laura: »Kadar je tako z zanosom pripovedovala, me je še močnejše stisnila v svoj trepetajoči objem in njene ustnice so v mehkih poljubih nežno drsele po mojem licu. Njena vznemirjenost in njen jezik sta bila zame nedoumljiva.« Carmilla, v resnici mrtva grofica Mircalla Karnstein, je vampirka, ki počasi pije kri svoje ljubice. Njuno ljubezensko razmerje je izraženo skozi gotsko vampirsko subkulturo, ki je bila v času izida knjige (1871) vse bolj priljubljen žanr. Novela irskega pisca LeFanuja, ki se je po smrti svoje žene predal nočnemu pisanju grozljivih zgodb, vsebuje vse klasične vrvine romantične vampirske literature. Vampirki Carmilla slednjič zabodejo kol v srce, jo obglavijo in truplo sežgejo, pri čemer sodelujeta obvezna predstavnik znanosti in cerkve, zavedena Laura pa je odrešena. Sheridanova pripoved sicer ne vzbuja tolikšne groze in napetosti kakor poznejši razpiti roman *Drakula* Brama Stokerja, vsekakor pa sodi na začetek vampirske, pa tudi lesbične literature. Njegova Carmilla je navdihnila mnoge filmske grozljivke, ki se spogledujejo z mehkim erotičnim žanrom.

Ocena

Zlata Urška

Urška Sterle je po nominaciji za Dnevnikovo Fabulo s svojim prvcem *Vrsta za kosilo* vzbudila tudi pozornost Liberalne akademije, ki ji je 26. maja podelilo Zlato ptico 2007 za literaturo.

foto: Suzana Tratnik

Strokovna žirija med drugim meni, da je njena pisava »duhovita kritika sodobne slovenske (malomeščanske) družbe, njenih navad in nravi, fantastična postkatastrofična groteska, grozljivejša od najgroznejših karkovskih sanj, prepričljiva pa je tudi kot intimno pričevanje o ljubezni in strasti ali lirično nežna ljubezenska izpoved.« Čestitamo!

Kres za Tretji svet

foto: Ganzza

Zdaj je povsem jasno, da Suzana Tratnik tudi širša slovenska literarna srenja upošteva kot eno najpomembnejših sodobnih slovenskih pripovednic. Skoraj ne mine nagrada, za katero ne bi bila vsaj nominirana, če je že ne dobi. Z romanom *Tretji svet* se letos poteguje za kresnika. »Nominacija med pet finalistov je zame veliko priznanje,« pravi, »saj se mi še sanjalo ni, da bo roman *Tretji svet* imel tolikšen odziv tudi med strokovno kritiko. Sicer pa bom še bolj vesela, ko bo podelitev za mano, ne glede na rezultate.« Čestitamo in držimo pesti!

Plošče poslušaj in na koncerte hodi Janis.

zhmuxel@yahoo.com

Pevski zbor za polaganje temeljnih kamnov

Foto: Janis

Maja sta na Metelkovi v počastitev dneva boja proti homofobiji nastopili dve svojevrstni atrakciji – lezbični pevski zbor Le Zbor iz Zagreba, ki deluje od leta 2005, in najstarejši nemški gejevski pevski zbor Männer Mine iz Berlina, ki kilometrino nabira že kar enaindvajset let. Publika se je odlično zabavala ob gejevskih klasikah (Somewhere over the rainbow) in novitetah (Moj dečko je gej), nekoliko bolj standardnem zborovskem repertoarju ter ob velikem finalu, hrvaškonomški kanonski izvedbi otroške Gle ide jež. Po koncertu sem za rokav pocukala Leo in Olafa, predstavnika obeh zborov.

Najprej bi vas rada povprašala o vaših začetkih.

Olaf: Naši začetki segajo v osemdeseta, ko so odkrili AIDS in je gejevska skupnost ugotovila, da potrebuje alternativne načine druženja in podpore. Takrat so ustanovili veliko društev, športnih klubov in tudi zborov. Našega je ustanovil pianist, ki je takrat delal v operi, in kmalu se je naše število povečalo. Sam pojem v tem zboru že dvajset let in sem med starejšimi člani.

Lea: Me smo najprej nameravale ustanoviti GLBTIQ zbor s pevci, ki se v svojih matičnih zborih zelo dobro počutili zaradi homofobije ali preveč avtoritarnega pristopa.

Začeli smo nastopati po Zagrebu, nato nas je zapustil edini fant in smo nekako ostale lezbični zbor. Vadimo dvakrat na teden, do sedaj pa smo imele že okrog trideset nastopov, večinoma v Zagrebu, v Sloveniji pa smo že tretjič. Poskušamo čim več nastopati tudi po drugih krajih, vendar je to zaradi predsodkov včasih kljub trudu težko.

Kakšen pa je vaš repertoar?

Lea: Večinoma prepevamo pesmi, ki so nekako povezane z ženskami, imajo v refrenu ženska imena ali govorijo o ženskah – na primer bosanska *Suada*, makedonska *Jovano*, *Jovanke*, pa ruska *Katjuša*. Pojemo tudi revolucionarne pesmi, naštudiran pa imamo celo venček božičnih, tako da smo vsestranske (smeh). Gre pa predvsem za poklon žensk drugim ženskam.

Olaf: Imamo odbor, ki podaja predloge in nato izdela koncept. Včasih se osredotočimo na enega skladatelja, včasih pa so nastopi tematski. Trenutno vadimo zelo raznolike pesmi, ki pa se vse navezujejo na pravljice. Večinoma se posvečamo »neresni« glasbi, šansonom, popu ...

Le Zbor prepeva *Internacionalo*, pa *Ljepo našo* ... Ali vidite v vašem petju tudi politično komponento?

Lea: Definitivno. Naš zbor je v osnovi lezbično feminističen, trudimo se, da bi ta segment populacije postal bolj viden v širši družbi. Veliko sodelujemo tudi s feminističnimi in GLBTQ organizacijami, s svojimi nastopi pa vsaj malo pripomoremo k zmanjšanju predsodkov in dvigu strpnosti. *Internacionala* je posvečena vsem zatiranim manjšinam, ne zgolj gejem in lezbijkam. *Ljepa naša* pa ... (smeh) ... to smo uvrstile v repertoar za razna odprtja, polaganja temeljnih kamnov ... (smeh). Letos jo bomo zapele pred prajdom na glavnem trgu v Zagrebu, medtem ko bodo dvigali zastavo, in tako ustvarile nekakšen queer moment.

Kakšna pa je vaša vloga znotraj GLBT gibanja, Olaf?

Olaf: Včasih nas prosijo, da pojemo na kakšni LGBT prireditvi ali v podporo človekovim pravicam, tako kot danes v Ljubljani in jutri v Zagrebu. Vsekakor smo del GLBT gibanja, čeprav nismo ravno na prvi bojni črti. Kadar lahko, pa vsekakor radi pomagamo.

Ob kakšnih priložnostih večinoma prepevate?

Lea: Najpogosteje na prireditvah, ki so posvečene ženskam, pa tudi človekovim in GLBTQ pravicam. Včasih prepevamo tudi na glasbenih festivalih, večina naših nastopov pa se odvija v okviru nevladnih organizacij.

Olaf: Imamo veliko samostojnih koncertov, kjer je publika zelo raznolika. Pravzaprav je skoraj

najtežje doseči ljudi na gejevski žurerski sceni, saj imajo pogosto odklonilen odnos do zborovskega petja. Dokler nas ne vidijo in ne slišijo, seveda (smeh).

V zadnjih letih so GLBT pevski zbori postali izjemno popularni.

Olaf: Najpomembnejši dejavnik pri tem je verjetno tradicija zborovskega petja v posamezni državi. Le države z močno tradicijo, predvsem laičnih zborov, imajo ponavadi tudi LGBT zборе. Gre za logičen razvoj novih stilov, načinov nastopanja.

Lea: Ti zbori so popularni predvsem na zahodu, naš pa je prvi in zaenkrat edini v vzhodni Evropi. Ljudem v teh državah se ni ravno lahko izpostavljati in nastopati in na tak način, zato bo potrebno še veliko dela.

Pevski zbori nekako veljajo za »resno glasbo«, v obeh današnjih nastopih pa smo lahko zasledili celo kopico komičnih elementov.

Olaf: Mnogi so se našemu zboru pridružili, ker je bil njihov zbor preveč dolgočasen in okostenel, pogosto tudi homofobičen. Ali pa so preprosto želeli ustvarjati nekoliko drugačno glasbo. Marsikdo še vedno poje v več zborih, tudi cerkvenih, saj želijo nastopati tako z resno kot tudi z malo manj resno glasbo.

Lea: Glasbo smo želele približati širši publiki, zato smo izbrale bolj popularne pesmi in naredile drugačne aranžmaje. Želimo, da se mladi ljudje angažirajo, da pojejo in poslušajo pesmi, ki so jim pri srcu. Preprosto delamo tisto, kar nam je všeč.

Le Zbor lahko slišite na www.lezbor.com, Manner Minne pa imajo svojo spletno stran na www.maenner-minne.de.

grimmski — Random Saviour

Redko se zgodi, da moja malenkost obstane kot vkopana in napiči ušesa zavoljo glasbe z naše rodne grude. Grimmski spadajo med tiste redke izjeme, ki človeku povrnejo dodobra načeto upanje v slovensko glasbeno ustvarjanje. Mešanico elektronike in rocka, če prav grdo posplošimo, spremlja specifičen vokal, v katerem so na prav zanimiv način reinkarnirali vsi večji »temni« glasovi našega časa, od Morrisona do Cavea, pa še Bowie za povrh. Potem ko vas končno mine, da bi lastnika tega izjemnega glasu iz same fovšije zadavili, se spleča posvetiti še (prav tako impresivni) glasbeni podlagi. Fantje se v iskanju lastnega zvoka pogumno poigravajo s celo kopico žanrov, hkrati pa ta mešanica rocka, elektronike, soula in še česa deluje presenetljivo sveže, kot nekakšna nadgradnja vsega dobrega iz svetovne glasbene zakladnice. Ljubitelji alpskih poskočnic lahko na tem mestu prenehajo z branjem, vsi ostali s količkaj smisla za potovanja po temačnih glasbenih logih pa hitro na www.grimmski.com, kjer vam grimskoti nudijo svoj prvenec kar zastonj, in to v naložljivi in zapekljivi obliki. Slava jim.

Ocena ★★★★★

R.E.M. — Accelerate

R.E.M. so po dolgem času in treh precej povprečnih albumih zopet v sedlu. Po odhodu bobnarja v sredini devetdesetih je kazalo, da bo skupina životarila ob starih hitih z občasnim prebliskom ali dvema. Njihovi nastopi v živo pa so bili, ravno nasprotno, vedno bolj udarni. Zdaj to odseva tudi album *Accelerate*, dolgo pričakovani pospešek v pravem pomenu besede. R.E.M. so zopet zašli na dobra stara rock'n'roll pota, kjer ponovno navdušujejo z energičnimi, političnimi komadi (npr. *Living Well Is The Best Revenge*, *Houston* in predvsem *Man-Sized Wreath*) in malce počasnejšimi refleksijami, ki spominjajo na njihove najboljše čase. Tako neposrednega, surovega, hitrega in anti-vladnega albuma (o Katrini pravijo »if the storm doesn't kill me, the government will«) si nismo niti upali pričakovati. V devetih dneh so posneli tisto, na kar smo čakali več kot deset let. Stari feni so si oddahnili, s tem albumom pa bodo R.E.M. gotovo dobili še prenekaterega novega oboževalca. Petintridesetminutni raztur.

Ocena ★★★★★

Madonna — Hardy Candy

Pisanje o gejevskih ikonah je vedno znova nadvse mukotrпно in do neke mere tudi nevarno početje, saj ti ob tem grozi srd celotne pedrske srenje, grožnje v K4, morebiti pa te odpusti tudi tvoj madonnokylieoboževalski¹ urednik. Pa vendarle. Madonnine plošče niso bile nikoli »slabe« v pravem pomenu besede, in sicer predvsem zato, ker je ženska a) prepametna in b) preveč izkušena. Madonna ve, kaj publika hoče, in si poleg tega vedno zagotovi producerski *crème de la crème* tistega trenutka (tokrat Timbaland). Vitalna petdesetletnica zopet niza hite enega za drugim, vsi so sprevni, primerno poskočni in všečni. Kar mi gre nekoliko v nos pa je »ziheraštvo«, h kateremu se je Madonna že prevečkrat zatekla. Kot kraljica popa bi to zvrst vendarle lahko peljala naprej, z več inovativnosti in precej drznejše. Tako pa lahko *Hardy Candy* v celoti označimo zgolj kot že slišano, dasiravno kvalitetno ploščo, ki pa bo za nedeljsko štirkanje povsem primerna.

Ocena ★★★★★

¹ Najnovejši antitoporišičevski pridevnik.

K4

KLUB
K4

Nova sezona roza sobot:
20. september 2008
18. oktober 2008
29. november 2008
27. december 2008

Vse nedelje v K4 so roza, razen takrat, ko je prejšnji dan sobotna roza zabava.

Prva roza nedelja:
28. september 2008.

OPEN

open
café
pen

Gay friendly lokal, ki želi poleg druženja tudi s programom (pogovori, literarni večeri, koncerti) odpirati aktualne in manj aktualne družbene teme z drugačnega vidika.

Splet: www.open.si

Filme gleda Luka Pieri

pieri.luka@gmail.com

I'm Going to Tell You a Secret

V pričakovanju nove svetovne turnee razvpite pop dive (ki, kot kaže, v nasprotju z neurdnimi napovedmi ne bo nastopila v Zagrebu) mora vsak čistokrven občudovalec, ki želi na Madonnin koncert, izpolniti vsaj tri pogoje. Imeti mora dovolj prihrankov, znati mora vse njene pesmi na pamet in obvezno si mora ogledati dokumentarec o njeni turneji iz leta 2004.

Produkcija: ZDA, 2005

Režija: Jonas Åkerlund

Za vse, ki jim je Madonnina glasbena plat vsaj približno všeč (o *Hard Candy* sicer ne bi izgubljali besed), so njeni koncerti vsekakor navdihujoče doživetje. Seveda ne zaradi izvedbe same – tako kot na velikem platnu je Madonna namreč tudi pri nastopih v živo strahotno povprečna, vsaj kar se petja tiče – pač pa zato, ker so njeni koncerti spektakularna poslastica in v tem oziru ji pravzaprav nobena druga glasbena zvezdnica ne seže do kolen (izjema je sicer Cher, ampak ta je razred zase). Toda če so njeni koncerti nesporno brezhibni in privlačni v smislu stila, koreografij, scene, blišča in navsezadnje vzdušja, se vsakič zdi, da je cena, ki jo kraljica popa plača za vse to, življenjskost, ki naj bi predstavljala najpomembnejšo razliko med nizom všečnih komadov (beri plošč) in nastopom pred nekaj deset tisoč navdušenci. Njene zadnje tri turnee *Drowned World*, *Re-Invention* in *Confessions* so bile vsekakor inovativne, vizualno navdihujoče, zadnji dve tudi politično provokativni, manjkali pa sta jim spontanost in ironija, ki sta spremljali kontroverzni *Girlie Show* leta 1993.

Zato so filmske »ture« po zakulisju, s katerimi nam Madonna obča-

sno postreže, dobrodošel priboljšek, saj divo prikažejo v nekoliko drugačni luči, kot smo je vajeni. Ko je leta 1991 izšel *Truth or Dare* (ali *In Bed with Madonna*), dokumentarec o ozadju turnee *Blond Ambition*, ki je zaradi seksualne provokativnosti dvignila več prahu, kot je v Sahari peska, smo spoznali Madonno, ki za navidezno ukazovalnostjo skriva disciplinirano natančnost, globoko željo po slogi med ljudmi, ki jo obdajajo, skoraj naivno vnemo. O tem, da se je v več kot dvajsetih letih zavidljive kariere, med vzponi in padci, spornimi odločitvami in pohvalnimi dosežki, razvila duhovno in ob tem ustvarjalno, ni nikakršnega dvoma in o tem pričča tudi dokumentarec *I'm Going to Tell You a Secret*. Tu spoznamo Madonno, ki se v duhovnost ne pogloblja le za igro, Madonno, ki za strogo odločnostjo skriva ranljivost in negotovost in ki je hvaležna za zakon, ki morda res ni popoln kot pravljica, ampak ji vsak dan daje dragoceno snov za razmišljanje in duhovno rast.

Bolj kot v njenem pripovedovanju v *offu* (ki, roko na srce, pogosto zveni kičasto in pokroviteljsko, ampak to gre prej pripisati površni izbiri prisiljeno finih besed kot pa dejanski neiskrenosti) se Madonnina prava podoba pokaže v od-

nosih, ki jih kamera diskretno ujame v zakulisju, doma, na vajah, zabavah in drugih dogodkih, kjer spoznamo pravzaprav zelo pristrčno Madonno in si morda celo zaželimo, da bi bila tudi na odru tako sproščena in zabavna, kot je v zasebnem življenju (tak prizor je na primer žurka za Ritchijev rojstni dan, ko rahlo pijana Madonna sprejme kamere pred vhodom v pub in nam mimogrede zaupa, da se je pred nekaj dnevi z možem tako hudo skregala, da ves dan ni govorila z njim, in se samoironično pohvali, da je »tudi to prebolela«). Resnejša Madonna, ki sicer ne obžaluje zaletave provokativnosti in zabave iz 90. let, vendar v isti sapi poudari, da je zabava včasih precenjena, nas ne prepriča. Se prva dama pop glasbe, ki je s svojimi videospoti in nastopi pomikala meje moralnosti in sprejemljivosti v imenu svobode govora, ne zaveda, kaj pomeni že samo dejstvo, da so, denimo, merila, zaradi katerih je MTV leta '90 zavrnil video *Justify My Love* (čemur je sledil pravi križarski pohod proti nevednosti moralistov in hinavščini cenzurne kulture; glej »Madonna – 1990 Nightline Interview« na YouTube), danes pravzaprav smešna? In da bo to čez nekaj let veljalo tudi za »prepovedani« odkri-

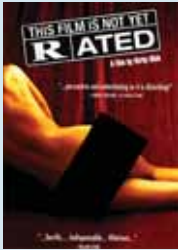

to proti-bushevski video *American Life*?

Zanimivo je ravno to, da se Madonna od nekdaj spoprijema s kočljivimi tematikami, da bi ob izražanju svojega mnenja o pomembnih družbenih vprašanih tudi osveščala javnost, vendar se zdi, da sama ne opazi učinka svojih uporniških podvigov oz. v njem ne uživa. Na začetku 90. let sta bila to seks in katoliška cerkev, danes sta to politika in kabala – in ker Madonno od večine pop ustvarjalcev ločuje ravno potreba po tem, da brez dlak na jeziku pove, kar misli, je prav bizarno slišati izjave oboževalcev, češ da politika ne sodi v okvire pop koncerta. Pa smo spet tam.

Ocena ♦♦♦♦♦

Novo na DVD ... v tujini

This Film Is Not Yet Rated

Produkcija: ZDA, 2006
Režija: Kirby Dick

Priznani ustvarjalec dokumentarcev Kirby Dick razkrije odbor za kategorizacijo filmov. Ob pogovorih z žrtvami »cenzure«, kot so Kimberly Peirce (*Fantje ne jočejo*), John Waters (*Huda sramoita*), Matt Stone (*South Park*), Jamie Babbit (*But I'm a Cheerleader*) in Darren Aronofsky (*Rekviem za sanje*) nam Dick prikaže vprašljivo ozadje sistema, ki naj bi ameriško javnost (izgovarjajoč se na otroke) ščitil pred spornimi vsebinami. Velik poudarek je na dvojnih merilih (nasilje – da, seks – odvisno). Člani odbora dejansko štejejo, kolikokrat je bila v filmu uporabljena beseda *fuck*. Nihče pa ne šteje, koliko nabojev je izstrelila pištola. Še bolj zaskrbljujoče je, da je nasilje dopustno pod pogojem, da v prizoru ni krvi. Bravo. Ni čudno torej, da mularija ne zna ločiti med fikcijo in resničnostjo in da se ne zaveda posledic nasilja. Nasilje je dopustno tudi zato, ker je dobičkonosno, in odgovorni očitno nočejo, da bi njihova ciljna publika, torej mladina, imela raje seks kot nasilje. In kot zaključki Michael Tucker, so-režiser dokumentarca o vojni v Iraku *Gunner Palace* – kaznovan zaradi zmerljivk, ki jih v dokumentarcu (!) izustijo vojak – »Resničnosti ne moremo dati oznake. In če se z njo ne znamo soočiti, ne pošiljamo ljudi v vojno.«

Ocena *****

Luka Pieri

Naissance Des Pieuvres (Lokvanji)

Produkcija: Francija, 2007. Režija in scenarij: Céline Sciamma.
Igrajo: Louise Blachère, Adèle Haenel, Pauline Acquart, Warren Jacquin

Lokvanji so prvenec Céline Sciamma, ki je lansko leto v Cannesu dobila posebno nagrado za mlade talente. Za glavni kraj dogajanja je izbrala bazen in žensko slačilnico, kajti kje drugje smo bolj izpostavljeni neposrednemu soočanju z lastno spolno željo, lastnimi telesnimi atributi in pogledu drugega kot na bazenu. Otvoritvena sekvenca filma se začne s tekmovanjem v sinhronem plavanju, kjer tekmujeta Anna (*Louise Blachère*) in Floriane (*Adèle Haenel*). Medtem ko spremljamo zahtevne in do potankosti usklajene gibe plavalok pod vodo in nad vodo, se kamera premika od vodnih posnetkov k tretji glavni junakinji, Marie (*Pauline Acquart*). Junakinje filma so izbrane tako, da vsaka izmed njih predstavlja specifično breme (in bolečino), ki ji jo nalaga pogled drugega: Anna je predebela in v očeh fanov nepriljučna; Marie je premalo fizično razvita in lezbijka, Floriane pa prelepa in nenehni objekt poželjenja drugih, ki pušča malo prostora za njo samo. Film *Lokvanji* tako prikazuje težavno najstniško obdobje prve ljubezni in prve spolne izkušnje, v katerem za travmatične izkušnje pogosto niso toliko krivi drugi, kakor najstniki sami, ki se pod vplivom družbenih pričakovanj zapletajo v lastne predsodke, dvome in želje in napačna predvidevanja, kaj drugi želi oz. ne želi. Vsaka od junakinj tako predstavlja vsaj del tega, kar smo vsi tako ali drugače doživeli v času svojega odrasčanja.

Ocena *****

Katarina Majerhold

När mörkret faller (When Darkness Falls)

Produkcija: Nemčija/Švedska, 2006. Režija: Anders Nilsson
Scenarij: Joakim Hansson & Anders Nilsson
Igrajo: Oldoz Javidi, Lia Boysen, Reuben Sallmander, Per Graffman

Tri pretresljive zgodbe o nasilju v švedski prestolnici. Leyla, zbegana hči fundamentalističnih priseljenec, je priča nepojmljivemu umoru sestre, ki naj bi osramotila družino. Ugledna novinarka Carina tiho prenaša nasilje moža, snemalca, ki se ne more sprijazniti z njenim uspehom. Aram, dostojen lastnik priljubljene restavracije, se spopriema z grožnjami homofobične tolpe, ki je obračunala z njegovim varnostnikom. Anders Nilsson se je uveljavil z akcijskimi trilerji, kar se pozna v slogu in strukturi tudi te napete drame, ki črpa navdih v resničnih dogodkih. Skupni imenovalec vseh treh zgodb je občutek nemoči glavnih junakov, ki za mirnim obrazom skrivajo tesnobo, strah, brezup. In dokler žrtve same ne spregovorijo, nihče ne bo izvedel, kaj se zgodi, ko se vhodna vrata zaprejo, ko otroci zaspijo ... ko pade noč. Najbolj žalostno pa je, da tudi potem marsikdo noče slišati. Nagrada Amnesty International na berlinskem filmskem festivalu.

Ocena *****

Luka Pieri

Spider Lilies (Tatu)

Produkcija: Tajvan/Kitajska, 2007. Scenarij in režija: Zero Chou.
Glavne vloge: Rainie Yang, Isabella Leong, Shen Jian-hung.

Takeko (*Isabella Leong*) in Jade (*Rainie Yang*) preživita potres, po katerem je Takeki umrl oče, brat Ching pa je izgubil spomin. Ničesar več ni bil sposoben prepoznati, razen očetovega tatuja. Takeko si je zato naredila isti tatu, ki ga je imel oče, da bi jo lahko njen brat prepoznal. Leta pozneje Jade, ki je web-cam striptizeta, pride v Takekin bodyshop za tetoviranje. Želi imeti tatu, ker je prepričana, da bo strankam tako še privlačnejša. Odloči se za tatu morske lilije, ki ga je opazila na Takekini rami. Takeko jo posvari, da je ta roža pot do pekla in nazaj ... Jade pojasni, da je ta tatu spomina na njeno prvo otroško ljubezen, ki jo je kot 9-letna deklica čutila do takratne sosedice – Takeku, čeprav se je ta (tako) ne spomni. Če je za Jade snidenje s Takeko pozitivna priložnost realizacije njene prve ljubezni, pa je za Takeko dogodek, ki odpira stare rane, zlasti krivdo – v času potresa je namreč Takeko prespala pri svoji puncici. Toda kljub vsem preprekam in zadržkom se med njima splete ljubezenska zgodba. *Tatu* je zgodba o človeški krhkosti, zaradi katere ljudje vedno znova utrpijo rane in bolečine. Ljubezen, ki se razvije med glavnima junakinjama, ki sta vsaka na svoj način zaznamovani z bolečino te krhkosti, pa služi za celjenje tega reza, razpoke in rane.

Ocena *****

Katarina Majerhold

Mullholand Drive

Aimée & Jaguar

Naissance des Pieuvres

Katarina Majerhold

katarina.majerhold@guest.arnes.si

Izzivi in dileme lezbičnega filma

Floored by Love

Pogleda lezbične režiserke in strejt režiserja skozi kamero – oba gledata homoseksualno tematiko – sta zagotovo različna. Ne samo zaradi spolne usmerjenosti, pač pa tudi zaradi spola.

Po letu 1990 lezbične režiserke niso več ustvarjale filmov z radikalno levičarskim, feminističnim in aktivističnim nabojem, ampak večinoma na lahkoten način (danes je njihov najbolj priljubljen žanr romantična komedija) prikazujejo različne vidike lezbične identitete, za katere se jim zdi, da so v *mainstreamu* še vedno slabo prikazani. A tudi na drugem koncu, v *mainstreamu*, danes ni več tendence, da bi lezbijke, kakor je bila to večkrat navada v osemdesetih, prikazovali kot zafrustrirane, ranjene, agresivne, samotarske možače (ponavadi z osebnostno, psihično in doživljajsko motnjo), ki tako ali drugače nesrečno končajo in ne morejo realizirati svojega projekta – ljubezni. Radikalni, aktivistični filmi lezbičnih režiserk so bili namreč uperjeni ravno proti takšni krivični, zlonamerni in izkrivljeni reprezentaciji v *mainstreamu*. Danes torej lahko govorimo o pozitivnem trendu, v katerem *mainstream* lezbičnosti večinoma ne obravnava in ne prikazuje kot slab »zgled«, povezan s psihično motnjo (čeprav vsake toliko časa še zasledimo takšen prikaz, npr. v filmu *Monster, Notes on a Scandal*). Danes lezbijke niso kaznovane, ne

umrejo in ne postanejo heteroseksualke. Kljub pozitivnim trendom lezbištvo ostaja marginalna filmska tema. Produktivno marginalnost lezbičnega filma lahko vidimo v majhnem številu filmov, ki praviloma niso predstavljeni širši javnosti, v majhnem budžetu, v večinski participaciji neodvisnih produktivskih hiš, v razmeroma neznanih igralskih zasedbah, slabemu marketingu in podobno. Vsebinsko pa je že sama tema lezbične ljubezni očitno marginalna – in je verjetno tudi ključni dejavnik produktivske marginalnosti, saj je hetero ljubezen uravnilovka ljubezenskih odnosov v filmu. Odnos med moškimi in žensko tako ni nekaj vprašljivega, medtem ko odnos med dvema ženskama je. In prav tu se pojavlja ključna razlika med lezbičnimi režiserkami in strejt režiserji.

Lezbične režiserke

Med vprašanji, s katerimi se lezbične režiserke v filmih še vedno najpogosteje ukvarjajo, zagotovo spada preizpraševanje in definiranje homoseksualne želje. Ta je prikazana kot dilema med »prirojeno žejo« (na primer v filmu *The Truth About Jane*, ki govori o srednješolki Jane, ki je že v zgodnjem otroštvu ozavestila, da so ji všeč punce) ali »pridobljeno željo« (kar, denimo, prikazujeta filma *It is in the Water* in *Amour de femme*, kjer je razkritje lezbijke razlog, da se v drugi ženski prebudijo lezbična občutja). Drugo najpogosteje izpostavljeno vprašanje se dotika konstituiranja lezbične identitete in stila življenja oziroma določenega načina mišljenja, čutenja in prezentiranja svoje zunanje podobe. *Mango Kiss* je na primer tipičen film, ki kaže na lezbično identiteto in različne spolne vloge, s katerimi so se poi-gravale lezbijke v San Franciscu v

devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Tretja tema se dotika notranjih ali zunanjih ovir, s katerimi se soočajo lezbijke v svojem vsakodnevem življenju. *Treading Water* na primer prikazuje primer družinskega zavračanja hčerkinne partnerke, kar povzroča bolečine in težave v odnosu med ljubimkama. Podobna tematika prežema tudi filma *Floored by Love* in *Pourqui pas moi*. Četrty sklop filmov, ki jih snemajo lezbične režiserke, govori o tragični (prepovedani) ljubezni (na primer *Lost and Delirious*, v kateri glavna junakinja zaradi prepovedane ljubezni naredi samomor).

Strejt režiserji

Strejt režiserjev ne zanimajo prej omenjeni problemi lezbične želje – je ne prevprašujejo, ne iščejo izvora, ne odkrivajo, ne opisujejo in ne definirajo, pravzaprav jim sploh ne gre za to, da bi jo morali

prikazati in polemizirati v smislu, kakor to počne ena od junakinj v filmu *Mercy*: »Mlajša je od mene. Sprva sploh nisem vedela, v kaj se spuščam – kaj počnem. Niti sanjalo se mi ni, da bi lahko kaj takega čutila – da bi lahko čutila stvari, ki jih nisem čutila z moškimi. Nikoli nisem razumela, kaj bočejo moški od seksa, ker to ni bilo nikoli tisto, kar sem si jaz želela. Tako mi je vedno ostal občutek – no, pač ne to pot«. Zdi se, da se strejt režiserji odločajo za ustvarjanje lezbičnih filmov pretežno iz dveh vidikov. Najprej kot popestritev žanra, kjer lezbična zgodba popestri že stokrat videno zgodbo in jo s tem ponovno naredi zanimivo gledalcu, ki ne more predvideti vseh zapletov in razpletov filma, kot na primer v filmu *Bond*, v katerem se glavni junakinji, zvita Violet in drzna Corky, zaljubita in v ljubezenskem zavezništvu domislita drznega in inteligentnega načrta, po katerem brezobzirni mafiji z zvijačo odtujita milijon dolarjev. Podobno je v filmu *Imagine Me & You* Olija Parkerja, v katerem se glavna junakinja Rachel nenadno in skoraj neverjetno – na poti pred oltar – zaljubi v cvetličarko Luce, sicer zadolženo za cvetje na njeni poroki. Gledalec in gledalka se skozi cel film ne moreta znebiti

vtisa, da sta glavna lika ženski predvsem zaradi popestritve žanra. Kar je potrdil celo sam režiser, ko je razkril, da sta bila v prvotni zgodbi glavna junaka moški in ženska, vendar pa so ljudje ob branju scenarija menili, da je zgodba preveč klišejska in predvidljiva. Drugi razlog, da se strejt režiserji lotevajo lezbičnih tem, je atraktivna erotizirana (biseksualna) zgodba, ki deluje kot moška spolna fantazija. Tak primer je film *Femme Fatale* Braina de Palme, v katerem se drzna in karizmatična tatica poslužuje svojega biseksualnega nagnjenja in ukrade dragoceni nakit, ki ga nosi manekenka, med njunim strastnim poljubljanjem na javnem stranišču. V filmih strejt režiserjev je torej lezbištvo predstavljeno zgolj kot popestritvena začimba žanru ali kot moška (skoraj pornografska) spolna fantazija. Seveda obstajajo izjeme. Mednje prav gotovo sodi film *Aimée und Jaguar* Maxa Färberböcka. Posnet je po resnični ljubezenski zgodbi, ki se je odvijala med drugo svetovno vojno med Nemko Lily Wust in nemško Judinjno Felice Schragenheim. Gre za klasično pripoved o strastni in tragični ljubezenski drami, ki ji zaradi družbeno-zgodovinskih okoliščin ni bilo usojeno preživeti. Färberböcku je uspelo ustvariti eno izmed najboljših in najlepših lezbičnih ljubezenskih zgodb na filmskem platnu.

Žanrske zvrsti

Žanrske zvrsti, ki najpogosteje prikazujejo lezbično tematiko, so komedija, drama in občasno kriminalka ali akcija. Lezbične režiserke se večinoma odločajo za komedije (*D.E.B.S.*, *But I am A Cheerleader*, *Eulogy*) in drame (*Treading Water*, *Claire of the Moon*), strejt rež-

iserji pa predvsem za drame (*The Hours*, *Aimée & Jaguar*, *Between Two Women*), kriminalke (*Bond*, *Mullholand Drive*) in akcije (*Femme Fatale*) in zelo občasno komedije (*Imagine Me & You*). Toda tisto, kar obema pogledoma – lezbičnemu in strejtovskega – u-manjka in zaradi česar so filmi, ki jih ustvarjajo zgolj povprečni (ali nekateri podpovprečni), je ironično prav tisto, v čemer je ena stran močna, druga pa je ravno v tem šibka. Medtem ko se strejt režiserji bolj osredotočajo na kakovost »izdelka – filma«, to je na zgodbo, dobro izbiro igralk, fotografijo, scenografijo in glasbo, pa lezbična zgodba za lezbične režiserke velikokrat služi kot »prostor« za intimno izpoved lastne izkušnje in homoseksualnega življenjskega stila, s katerim želijo nagovoriti podobno čuteče in misleče ženske, torej lezbijke. Gre jim za uveljavitev in pri(po)znanje ženske homoseksualne želje ter za prizadevanje za enakopravno umestitev na kinematografski in družbeni zemljevid – za ostalo, kar spada h kakovostni filmski umetnosti, pa se zdi, kot da nekako zmanjka energije in časa. Poleg tega je tako pri lezbičnih režiserkah kot pri strejt režiserjih lezbična ljubezen večinoma prikazana zgolj kot prvi trenutek – zaljubljenost – ali še bolj kot prehod iz heteroseksualnega v homoseksualno razmerje, le redkokdaj pa se lotevajo dinamike dolgotrajnega ljubezenskega razmerja.

Moč lezbične zgodbe

Lezbični film ima obetavno prihodnost, če bodo preseženi partikularni interesi lezbičnih režiserk in strejt režiserjev in če bodo eni in drugi združili izkušnje, znanje in »pogled« na to, kaj in kako želi

biti prikazana lezbična ljubezen. Potrebno je preseči okvir prikaza lezbične ljubezni kot zgolj ozaveščanja in informiranja ali kot ponavljanja heteroseksualnih vzorcev v homoseksualnem odnosu. Potrebno se je osredotočiti na univerzalne točke ljubezenskega odnosa ne glede na spolno orientacijo tako ustvarjalcev filma kot ljubezenske vsebine filma. Kajti potrebno je priznati izjemno (potencialno) moč (lezbične) ljubezenske zgodbe na filmskem platnu tako za širšo kot za homo publiko, vprašanje je le, če bodo filmski ustvarjalci in producenti sprejeli njene izzive in dileme v prihodnosti.

Filmi

- Oli Parker (2006): *Imagine Me & You*
 Brata Wachowski (1995): *Bond*
 David Lynch (1999): *Mullholand Drive*
 Stephen Daldry (2001): *The Hours*
 Max Färberböck (1998): *Aimée & Jaguar*,
 Steven Woodcock (2001): *Between Two Women*
 Angela Robinson (2002): *D.E.B.S.*
 Jamie Babbit (2003): *But I am A Cheerleader*
 Michael Clancy (2004): *Eulogy*
 Lauren Himmel (2004): *Treading Water*
 Nicole Conn (1989): *Claire of the Moon*
 Brian de Palma (2001): *Femme Fatale*
 Damian Harris (2002): *Mercy*
 Léa Pool (2003): *Lost and Delirious*
 Desiree Lim (2004): *Floored by Love*
 Stéphane Giusti (1999): *Pourquoi pas moi*
 Sascha Rice (2002): *Mango Kiss*
 Kelli Herd (1999): *It is in the Water*
 Sylvie Verheyde (2005): *Amour de femme*
 Lee Rose (2002): *The Truth About Jane*
 Céline Sciamma (2007): *Naissance des Pieuvres*
 Patty Jenkins (2001): *Monster*
 Richard Eyre (2007): *Notes on a Scandal*

Dominik Maher
dominik.maher@gmail.com

Kakšne queer filme in serije (lahko) gledamo?

Alternativni elektronski mediji in filmski festivali queer filmov niso odgovor samo na pomanjkanje vsebin v mainstream medijih. So tudi odgovor na pritisk dominantnih družbenih vrednot. Filmi s queer vsebino, ki pridejo do javnosti, potujejo skozi številne filtre odločanja. Nemalokrat so filmi s queer prizori sprejeti kot moralno sporni in so zato mladim gledalcem nedosegljivi ali pa jim njihov ogled omejujejo. Države po svetu imajo vzpostavljene različne sisteme označevanja filmov in drugih audio-vizualnih vsebin. Oznake naj bi otroke in mlade obvarovale pred vsebinami, škodljivimi za njihov duševni in moralni razvoj. Sistemi so praviloma zastavljeni skladno s standardi in delujejo transparentno. V ZDA pa so, kot utemeljuje dokumentarec *This Film Is Not Yet Rated* (Film še ni označen), domena subjektivne in nestrokovne presoje izbranih posameznikov.

Dokumentarni film razkriva vrsto netransparentnosti v delovanju MPAA (*Motion Picture Association of America*). MPAA oceni filme – preden ti najdejo svojo pot v kina – z oznakami: G (*General Audience* – ogled dovoljen vsem starostnim skupinam), PG (*Parental Guidance Suggested* – nekateri prizori so lahko neprimerni za mlajše gledalce), PG-13 (*Parents Strongly Cautioned* – vključuje prizore, neprimerne za mlajše od 13 let), R (*Restricted* – mlajšim od 17 let ogled dovoljen le v spremstvu staršev) in NC-17 (*No Children Under 17 Admitted* – mlajšim od 17 let ogled prepove-

dan). Dokumentarec med drugim razkriva, da so filmi s homoseksualnimi prizori pogosto označeni ostreje kot podobni heteroseksualni prizori, da so prizori, ki v središče postavljajo spolno izkušnjo skozi žensko perspektivo na udaru bolj kot tisti skozi moško, in da so erotični prizori nasploh manj tolerirani v primerjavi z najbolj nasilnimi prizori. Prvotno oznako NC-17 so si tako prislužili LGBT filmi *Boys Don't Cry* in *But I'm a Cheerleader*. Za najstrožjo oznako NC-17 je bil dovolj že prizor, v katerem se lezbijka, ki je oblečena, dotika intimnih predelov oziroma ma-

Prepovedana prizora: *But I am A Cheerleader*

in *Boys Don't Cry*

sturbira, ali prizor, kjer se dekleti v zatemnjenem prostoru, oblečeni, leže poljubljata. Z najstrožjo oznako v ZDA ni bilo prizanešeno niti Almodovarjevi umetniški svobodi v *La Mala Educacion* (Slaba vzgoja). Dokumentarec razkriva še eno posebnost institucije – posamezniki, ki filme ocenjujejo, so »navadni ljudje«, in četudi naj bi bili »varuhi javne morale«, delujejo anonimno. Poleg predsednika MPAA Jacka Valentija je Joan Graves edina javnosti znana oseba v odboru za ocenjevanje filmov. Gravesova je republikanka, ki sama izbira in najema ocenjevalce filmov.

Ali takó ostro označevanje queer prizorov v ZDA vpliva tudi na nas? V službi za odnose z javnostmi v Planetu Tuš pravijo, da »ameriških oznak ne upoštevajo, saj na območju Republike Slovenije niso obvezujoče«. Podoben odgovor dajejo pri Koloseju: »V Sloveniji ni zakona, ki bi določal uporabo oznak o primernosti filma, zato tudi ni postavljenih kriterijev za označevanje filmov z oznakami. To je tudi glavni vzrok, da se tudi Kolosej takšnega označevanja filmov ne poslužuje. Občasno ob posameznih filmih, ki vključujejo zelo nazorne nasilne, grozljive ali seksualne prizore, na to opozorimo in mladini do določenega leta ter občutljivejšim osebam odsvetujemo ogled filma. Vendar pa ogleda filma nikoli ne prepovedujemo.« Načeloma bi si nasprotniki posegov v filmsko in posameznikovo svobodo pri nas zato lahko

Označevanje televizijskih vsebin, ki bi lahko bile neprimerne za mladoletne, z akustično-vizualnimi sporočili ali t.i. krogi in trikotniki pri nas poznamo že nekaj let. Oznache regulira 84. člen Zakona o medijih. Ta navaja, da je potrebno vsebine, ki bi lahko škodovala »duševnemu, moralnemu in fizičnemu razvoju« mladoletnih, ustrezno zaščititi. Ne navaja pa natančno, kje je meja vsebin, ki bi lahko mladoletnim bile škodljive.

Na podlagi česa so izbrani LGBT filmi in serije, ki jih lahko spremljamo na naših televizijah, pojasnjuje Igor Palčič iz Uredništva za tuje filme TV Slovenije: »Ko in kadar naletimo na dober in primeren film za TV

predvajanje, tedaj ga skušamo kupiti oz. zanj plačati licenčnino. Največkrat je dobre filme težko kar kupiti, ker prodajalci najprej iščejo možnost kino predvajanj in DVD prodaje. Šele nato pride na vrsto televizija, naša ali katera druga. LGBT tematike posebej ne izbiramo in tudi ne poudarjamo. V naših tujih filmih in serijah je prisotna toliko, kolikor je vpeta v dober film ali serijo.« Kaj v filmih je pretirano seksualno, moralno sporno in vredno označbe filma, ostaja subjektivna presoja urednikov. »Presoja je seveda subjektivna, ker nimamo nikakršnih navodil ali priročnika, kaj je pretirano nasilno ali pretirano seksualno. Ravnamo se po znanju, izkušnjah in zdravi pameti,« dodaja Palčič.

oddahnili. Vendar se zalomi pri različici filma, ki pride v naše kinematografe. Filmov z oznako NC-17 ameriški studii pogosto nočejo izdati, ker jih je težko oglaševati, distribuirati in povrniti stroške proračuna. Ker želijo ameriški režiserji svoje filme ponuditi čim širši javnosti in jih rešiti komercialnega poloma, jih zato uredijo in odstranijo »moralno sporne« prizore, da dobijo milejšo oznako. Take okrnjene, »cenzurirane« filme iz ameriške produkcije preko distributerjev predvajajo tudi slovenski kinematografi. O »duševnem in moralnem razvoju« najstnika, ki se sooča s queer občutenji, se malokdo vpraša. Če o primernosti filmskih vsebin presojujejo odrasli laiki, pa so mladostniki bolj iznajdljivi – v knjižnici in na internetu.

This Film Is Not Yet Rated

Režiser Kirby Dick je dokumentarec prvič predstavil leta 2006 na filmskem festivalu Sundance. MPAA mu je »zaradi prizorov spolnosti« dodelila oznako NC-17, predvajali so ga le nekateri kinematografi in kanal IFC (Independent Film Channel). Film si je v celoti moč ogledati na Google Videos, recenzijo dokumentarnega filma pa objavljamo v filmski rubriki »Novo na DVD ... v tujini« na strani 37.

Anamarija Šporčić – Janis

zhmuxel@yahoo.com

Draga teta. Sem gej.

Za marsikoga izmed nas je bil pristik s homoseksualnostjo v zgodnjih najstniških letih preko svetovnih rubrik v različnih slovenskih časopisih in revijah. Medtem ko je bila *Pilova* teta Justa v času mojega odraščanja že zelo gej frendli, pa se mnogi verjetno še spomnite Janine rubrike *Prostovoljno pred poroto*, kamor so bralci pošiljali svoje odgovore in nasvete in v kateri je leta 1987 neko dekle potožilo, da jo erotično vznemirja prijateljica. Odgovori so se vrstili od prijaznega »čimprej se umakni in na želje pozabi« do dobrohotnega »umiri se ali pa malce pogledaj po sošolcih, boš že našla kaj prijateljnega«, nesramnega »malo si ogledaj TV propagando proti aidsu« ter »malo manj prelistavaj neumne revije in časnike [sic!], pa te bo vznemirjenje oziroma nagnjenje do ženske minilo«. O tem, kako se prelistava časTnike kdaj drugič, bralci pa so poleg zgoraj naštetih nasvetov podali še nadvse strokovno ugotovitev, da »gre za bolezen, ki se ji pravi lezbištvo, več, to je ljubezen med dvema ženskama«. Pa hvala za razlago. Danes se pisma zmedenih najstnikov, pa tudi starejših ljudi, ne razlikujejo bistveno od tistih izpred dvajsetih let. Problemi ostajajo enaki (večinoma strah pred razkritjem in odzivom okolice), odgovori pa so se, hvala bogu, močno spremenili. Psihatri in psihologi so naredili velik miselni preskok in tako lahko v najrazličnejših revijah beremo optimistične pisarije o tem, kako je »odnos do homoseksualnih ljudi v naši družbi v glav-

nem zelo dober« in kako razkrijte ni noben bav bav, saj je homoseksualnost nekaj, »zaradi česar vam res ni treba biti nerodno« (*Ona*, 22.4.2008). Vse lepo in prav, nadvse veseli in hvaležni smo, da nas ne pošiljate več na šokterapije in podobne neumnosti. Pa vendarle preseneča, da v vseh teh letih, kljub rednemu branju številnih revij in časopisov, nisem zasledila niti enega svetovalca, ki bi svoje zveste LGBT bralce napotil na kakšno gejevsko ali lezbično svetovalnico, društvo, telefon ... Prav zanimivo je, kako samozavestno odgovarjajo in kako prepričani so v svoj prav, ko pa jih večina verjetno ni nikoli imela prav veliko opraviti z geji in lezbijkami. Njihovo delo je gotovo pomembno in veliko prispeva k senzibilizaciji odnosa do homoseksualnosti, pa vendar bi bilo dobrodošlo, če bi ubogim trpečim dušam vsaj nakazali, da niso sami na svetu, da obstaja GLBT skupnost. Zakaj je to tako pomembno? Ker imajo lezbične in gejevske svetovalnice dolgoletne izkušnje prav s tem segmentom populacije, ker vedo, kakšne težave si delimo, in ker so tamkajšnji svetovalci vsebino večine obupanih pisem pogosto izkusili na lastni koži. Recite kar hočete, vendar je po mojem skromnem mnenju pogovor z nekom, ki ve, kaj prestajate, boljši od vsakega obiska na psihiatriji ali pri psihologu. In to ne velja le za geje in lezbijke, ampak za vse. No, vsaj teta Justa je nekoč za svet povprašala svojega prijatelja, ki ga je opisala kot »homoseksualca in uspešnega slovenskega podjetnika«. *Alle beetjes helpen, zei de mug en ze piste in de zee.*

Inteligenca o pedrih

Na Vest.si so v oddaji *Moja dežela* domače intelektualce vprašali po njihovem mnenju o homoseksualcih. Odgovori ne potrebujejo komentarja – verbalna in neverbalna komunikacija vprašanih povesta vse. Oglejte si jih na www.vest.si/moja-dezela (oddaja št. 6), zaokus pa je tule nekaj sladkih:

Neisha: Narava ima svoje zakone. Narava ima svoje izjeme. Narava ima svoje izgrede. Narava ima vse. To je naravno. [...] Ful dobro je it s takim človekom v šoping, se pogovarjat o babjih stvareh.

Marko Crnkovič: Nimam posebnega mnenja.

Erika Žnidaršič: V Sloveniji v zadnjem času napredujemo kar se tiče mentalitete do homoseksualcev.

Bernarda Jaklin: Homoseksualci so ljudje, ki so po mojem najboljši sosedje. [...] To so zelo občutljivi ljudje z drugačnimi spolnimi navadami, ki si jih najbrž niso sami izbrali, ampak so se z njimi rodili.

Spomenka Hribar: Moški, ki imajo nagnjenje do drugih moških, ne do žensk.

Tone Fornezzi: Homoseksualci so trenutno v veliki prednosti, ker nam je vlada obrnila hrbet in bomo, upam, to izkoristili.

Miša Molk: Včasih se mi zdi, da so te parade povsem odveč. Če bi živeli vklopljeni v vsakdan tako kot heteroseksualci, ne bi imeli nič proti. Verjetno pa se morajo boriti za svoje pravice, ker jih do sedaj pač še nimajo.

Jonas: Beseda peder je lahko opis dejanskega stanja, lahko pa je tudi karakterna oznaka.

Magnifico: Ne vem, zakaj se sploh definirajo kot homoseksualci. V resnici me to sploh ne zanima. To so take intimne stvari.

Peter Mankoč: Homoseksualec kot homoseksualec nič narobe. Mene zanima, kakšen je kot človek.

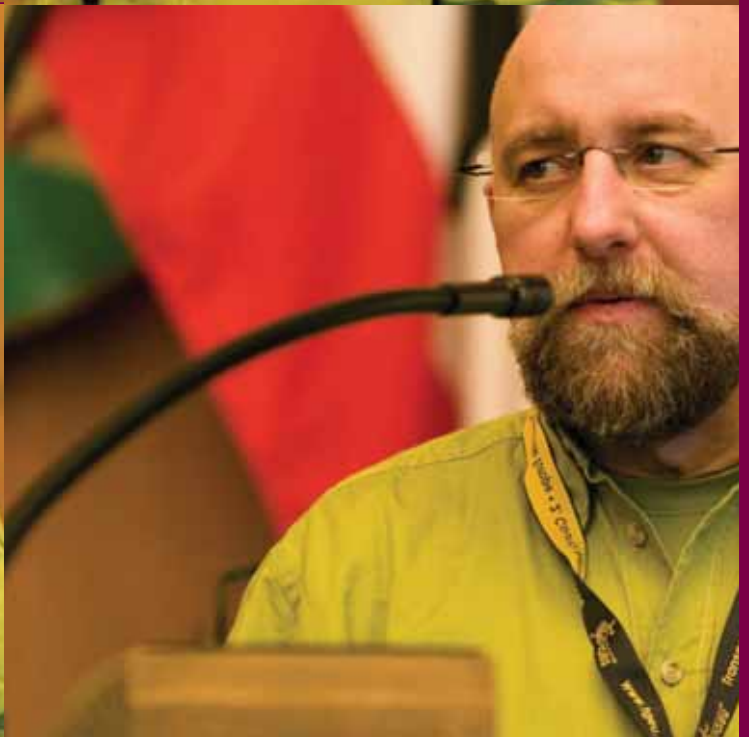

foto: Anja Weber

Mitja Blažič
mitja_b@yahoo.com

X, Y in Z proti Združenemu kraljestvu ali boji prof. Stephen Whittleja

Zmagali smo!

Profesor Stephen Whittle je aktivni član britanske trans-aktivistične organizacije Press for Change in profesor prava na četrti največji univerzi v Združenem kraljestvu, Metropolitanški univerzi v Manchestru. Rodil se je kot deklica maja 1955, tretji od petih otrok. Z enajstimi je začel raziskovati svojo identiteto in se pri sedemnajstih, potem ko je v čakalnici za zdravnika prebral o transpolnih osebah, takoj prepoznal. Dve leti kasneje, leta 1974, se je razkril kot trans-moški. Odtlej je bil trans-aktivist, aktiven član, ustanovitelj, soustanovitelj, podpredsednik in koordinator številnih trans-organizacij, med njimi tudi skupine Manchester TV/TS, prve skupine za samopomoč transpolnim ljudem v Veliki Britaniji. Leta 1992 je skupaj z Markom Reesom, Myko Scott in Krystyno Sheffield ustanovil in postal podpredsednik skupine Press for Change, najuspešnejše politične skupine lobistov za transpolne osebe na svetu. Whittle si vseskozi aktivno prizadeva za spremembo zakonov in socialnega okolja, ki bi transpolnim ljudem omogočili enakost pred zakonom in dostojno življenje. Čeprav se do spremembe zakonodaje ni mogel niti uradno poročiti, imata s Saro Rutherford s pomočjo umetne oploditve štiri otroke. Prizadevanja, da bi ga država priznala kot legalnega očeta, so ga leta 1996 pripeljala do Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu z znamenitim primerom znanim pod imenom X, Y in Z proti Združenemu kraljestvu. Profesor Stephen Whittle je leta 2005, po spremembi britanske zakonodaje, pridobil nov rojstni list, s Saro sta se poročila junija leta

2005 in aprila 2006 skupaj posvojila svoje otroke. Tako je Whittle zdaj uradni oče štirih otrok, za kar si je dolgo prizadeval. Leta 2002 so mu diagnosticirali multiplo sklerozo, vendar kljub bolezni, ki je v zadnjih letih močno napredovala, nadaljuje z delom na univerzi in z bojem za človekove pravice transpolnih ljudi po svetu. Udeležil se je tudi marčne konference o istospolnih družinah v Ljubljani, kjer nam je posebej za *Narobe* zaupal osebno zgodbo svojega boja.

Primer X, Y in Z proti Združenemu kraljestvu na Evropskem sodišču za človekove pravice v Strasbourgu ste sicer izgubili, vendar je bil to kljub vsemu velik korak naprej za pravice transpolnih oseb.

Tako je. Moja partnerica je zanosila z oploditvijo z biomedicinsko pomočjo s pomočjo donatorja in želel sem postati legalni oče otroka. S Saro sva želela biti uradna starša, saj sva za otroka skrbela in ga oba vzgajala. Pisala sva vladi in odpisali so, da to pod nobenim pogojem ni mogoče in da bodo mojo ženo pred zakonom in pred vsemi socialnimi službami obravnavali kot mater samohranilko. Da mi torej šola ne bo dolžna poročati o otroku oz. da bodo šoli zapovedali, naj mi o otroku ne poroča. Bila sva tako jezna. Tako zelo, zelo jezna. Otrok je bil na poti, oni pa so nama govorili, da nisva primerna starša in da moja žena nima razmerja z menoj. No, saj takrat res še ni bila moja žena, ker nama zakonodaja poroke ni dovoljevala. Šel sem do odvetnika in ker sem ravno takrat tudi sam zaključil s študijem prava, sem se počutil nekako močnejšega. Vsaj vedel sem, kaj se nama dogaja, in sem hotel primer peljati naprej. Naslednja štiri leta sem zelo tesno sodeloval z odvetniki. In medtem ko je primer romal na evropsko sodišče, sva z ženo dobila še tri otroke. Sodišče je v sodbi odločilo o zelo ozki zadevi, o kateri med pripravljanjem primera nismo niti

pomislili. Ker ni bilo sodne prakse o prijavi otrok, ki se rodijo z donatorsko oploditvijo, se je sodišče izreklo odklonilno, vendar se je hkrati zavzelo za proučitev stanja na tem področju za prihodnje primere. A sodišče je kljub temu v izreku zapisalo vrsto pomembnih stvari. Na primer: kategorično so zapisali, da tovrstne družine, torej moja partnerica, najini štiri otroci in jaz, smo družina. Da nas torej v okviru evropskega prava lahko obravnavajo kot družino. Tako lahko od te sodbe naprej vse queer družine zase zahtevajo, da jih obravnavajo kot družine. To je bilo zelo pomembno. In tudi v obrazložitvah sodnikov, ki so bili proti, je bilo zapisanega veliko dobrega, kar smo lahko uporabili v novih primerih. Pravzaprav nam je sodišče svetovalo, kako nadaljevati z bojem. Jasno je bilo, da sodišče ni bilo zadovoljno z izrekom, vendar druge izbire niso imeli. Niso namreč mogli vsem vsiliti nekega pravila, ampak je moralo priti pravilo od vseh. In čeprav smo primer izgubili, je šlo za veliko moralno zmago.

Kako je sodba vplivala na vaše vsakdanje, zasebno življenje?

Žena Sara je fantastična oseba. Ima zelo močan sistem vrednot in se je zanje pripravljena tudi boriti. Je pa tudi človek, ki se ne mara izpostavljati in sovraži publiciteto. Vendar sva se kljub temu strinjala, da bova dala nekaj intervjujev za različne medije. Neposredno po izreku sodbe sem tako hodil od studia do studia in v dveh urah dal štirinajst intervjujev. Vsa poročila so ves dan poročala o najini zgodbi. Sara je nenadoma spoznala, da je pred vso sosesko razkrita kot partnerka trans-moškega. Tisto jutro, ko je morala peljati sina k zdravniku, je spoznala, da vsi vedo. »Kako se bom lahko poja-

vljala pred vsemi temi ljudmi?« je spraševala. Vendar se je hitro pobrala. Rekla je »Jebeš! Zdaj smo razkriti, bodimo ponosni!« In tako je hodila pokončno, bila popolnoma iskrena o teh zadevah in si pridobila veliko prijateljev in veliko spoštovanja. Vsa soseska nam je nudila močno oporo, kar je bilo zelo pomembno nekaj let kasneje, ko se je začela kampanja sovražnih pisem proti nama. Nekdo je vsem v soseski poslal pisma, v katerih je bilo napisano veliko grdega o transpolnih osebah, hkrati pa so sosede vabili na javni shod. Posebej hudo je bilo, da so želeli preprečiti našim otrokom obiskovanje lokalne šole. Žena je pošiljalke takoj prijavila policiji in to so storili tudi vsi sosede. Potem pa so prihajali k nam na obisk in nam v podporo prinašali šopke rož in doma pripravljeno hrano. To je bila izjemna izkušnja. Obe izkušnji sta bili v resnici zelo pozitivni, tako sodba evropskega sodišča kot kampanja sovražnih pisem.

Kako ste po razsodbi evropskega sodišča nadaljevali z bojem za pravice transpolnih oseb?

Sodba je bila vir za vrsto idej, ki smo jih izkoristili in skušali doseči napredek. Z njimi smo lahko sprožili spore na nacionalnih sodiščih, prepričani smo bili, da šole, socialne službe in podobno ne morejo ignorirati trans-staršev in se pretvarjati, da ne obstajamo. To je bilo zelo pomembno pri spreminjanju šolske zakonodaje. Veliko izhodišč smo uporabili pri nadaljnjih tožbah na Evropskem sodišču za človekove pravice. In veliko tega smo uporabili na lokalni ravni, da bi spremenili britansko družbo. In v britanski družbi so se dogajale hitre spremembe. Mislim, da je Velika Britanija zdaj najverjetneje ena najbolj strpnih držav na svetu do trans-oseb.

Sprejeti smo kot enakopravni člani družbe. Vedno bodo sicer obstajali ljudje, ki bodo imeli predodke in ki nam bodo poskušali otežiti življenje, vendar nas velika večina ljudi podpira.

Tudi sicer ste bili kot aktivist zelo vpleteni v prizadevanja za opolnomočenje transskupnosti.

Ja, bil sem zelo vpleten. Pravzaprav sem se v organiziranje podpornih skupin vpletel že pred trintridesetimi leti. Delal sem na telefonu za pomoč v stiski, pripravljali smo šove, organizirali skupine za samopomoč, pripravljali skupinska srečanja in se na vso moč trudili ozaveščati ljudi. Leta 1992 mi je prijatelj povedal, da pozna naklonjenega člana parlamenta, ki bi se bil pripravljen srečati z nami. In nekega dne je 6 trans-oseb, tri zelo visoke ženske in trije zelo majhni moški, vsi očitno trans, skupaj zakorakalo po ulicah Londona in vstopilo v parlament. To je bil velikanski korak, ki nam je dal veliko moči, ponosa in volje delati naprej. Na srečanju nam je naklonjeni član parlamenta razložil, kako začeti kampanjo lobiranja, bil nam je zelo, zelo v pomoč in nam pomaga še danes. Iz parlamenta smo se nato odpravili v bližnji lokal na čaj in tam ustanovili organizacijo *Press for Change*. Takšno ime smo izbrali, ker nam je poslanec rekel, da ne smemo uporabljati besede na T. Vedeti moramo, da je bilo to leta 1992. In potem smo poslali pisma vsem parlamentarcem. Vanje smo vstavili droben letak, na katerem je bil na eni strani Mark, na drugi pa Myka, konkretni resnični osebi. Pod sliko smo zapisali: »Ta moški / Ta ženska ne more ... « in dolg seznam pravic, ki jih nimata. V pismu smo prosili za podporo. Dobili smo dvanajst odgovorov, kar je bilo dobro. Vsi odgovori so

bili razumevaajoči in podporni. Nato smo prosili trans ljudi po vsej državi, naj naredijo nekaj, kar jih ne bo stalo nič: naj pišejo svojim predstavnikom v parlamentu, lahko tudi anonimno, ampak naj pišejo kot volivci in opišejo težave, s katerimi se soočajo v življenju, hkrati pa naj prosijo za podporo v kampanji za boljšo kvaliteto življenja trans-oseb. Tri leta smo potrebovali, vendar je po treh letih vsak član parlamenta imel odnos z enim od svojih trans-volivcev. Celo nekdanji premier John Major je pomagal trans-ženski, da je lahko prišla do zdravljenja. Parlamentarci so namreč odgovorni svojim volivcem in zato morajo reagirati. To je bila zelo pozitivna izkušnja. Potem smo šli naprej, podprli smo laburistično vlado, da je bila izvoljena in bili vsestransko aktivni. Veliko smo delali z mediji, veliko časa smo npr. delali s skupino, ki je pisala za zelo znano britansko soap opero *Coronation Street*. Zanj smo izdelali lik transpolne osebe, ime ji je Hayley Cropper, ki je še zdaj, po osmih letih, reden lik te soap opere. Njena zgodba se začne s težavami pri pridobitvi potnega lista, potem se ni mogla poročiti, potem jo je sestra prosila, če bi skrbela za njenega otroka, a ji socialne službe tega niso omogočile ... Nanizanko vsak dan, pet dni v tednu, gleda milijon ljudi. In počasi se je začela vsa Britanija spreminjati in podpirati Hayley. Kar je seveda pomenilo, da podpirajo nas. Na dan, ko je Hayley v nanizanki dobila potni list, so to omenili celo v parlamentu in zahtevali, naj vlada oblikuje skupino, ki bo raziskala probleme trans-oseb. Dve leti pozneje, ko naj bi se Hayley poročila, a se je odvrnila od cerkve, je parlament oznanil rezultate te preiskave. Zaključili

so, da morajo nujno pristopiti k spremembam.

Katerim spremembam?

Sodišče je odločilo, da moramo imeti pravico do poroke, da moramo imeti pravico do zasebnosti naše zdravstvene preteklosti, pravico zamenjati vse dokumente. Uveljavitev teh pravic za transpolne ljudi namreč ne bi povzročala težav ali škodila nikomur. Sodišče je torej vlado poučilo, da mora nekaj narediti na to temo. Potrebovali so tri leta, vendar smo medtem mi postali glavni poverjeniki za trans-vprašanja. Z vlado smo imeli toliko sestankov, da sem že razmišljal o selitvi v London. Investirali smo veliko časa, delali smo z vsemi političnimi strankami, delali smo na tem, da bi večina v parlamentu podprla naša prizadevanja. Sodelovali smo z vsemi domovi našega parlamenta in skušali doseči, da bi nas podprli. In nazadnje so leta 2004 spremenili zakonodajo in sprejeli t. i. *Gender Recognition Act*. To je bilo zelo težko doseči, saj so si krščanska združenja na vso moč prizadevala, da ne bi prišlo do sprejema zakona. Ena od krščanskih organizacij je zapravila na sto tisoče funtov, da bi preprečila uveljavitev pravice transpolnih oseb do poroke. Ampak na koncu smo zmagali mi.

Gea Češnovar
geisha@email.si

Druga evropska transgender konferenca

Združena trans Evropa

V začetku maja je v Berlinu potekala druga evropska transgender konferenca, ki se jo je udeležilo nekaj manj kot tristo aktivistov iz 38-ih držav sveta, večinoma iz držav Evropske unije, poleg tega pa so bili na konferenci tudi predstavniki ZDA, Rusije, Peruja, Japonske, Namibije, Kirgizistana, Ukrajine, Izraela, Armenije, Azerbajdžana, Turčije, Gruzije, Srbije, Islandije, Hrvaške in Belorusije. Slovenska predstavnica sta bila Salome in Goran, slednji je bil tudi najmlajši udeleženec konference.

Glavni temi konference sta bili povezani z vprašanji človekovih pravic trans oseb in s sprejemanjem nediskriminatornih zakonov, pomemben izkupiček konference pa je bila izmenjava mednarodnih izkušenj s prizadevanji za pravice transspolnih oseb. Na konferenci so predstavili tudi prvo celostno študijo o položaju transspolnih oseb v Evropi *Press for Change*, ki sta jo pripravili mednarodni nevladni organizaciji Transgender Europe in ILGA-Europe. Študija kaže, da so transspolnim osebam v večini evropskih držav kratene njihove človekove pravice, tako v vsakdanjem življenju kot tudi pri zdravstveni oskrbi, ki je za transspolne osebe še kako pomembna. Eden od najbolj eklatantnih pri-

Michael Cashman

Stephen Whittle (foto: Miha Lobnik)

Salome

Goran

Foto: Anja Weber

merov kršenja človekovih pravic je zahteva, da se osebe, ki želijo spremeniti spol, sterilizirajo in odpovedo biološkemu starševstvu. To kot predpogoj spremembe spola postavlja devet evropskih držav. Slovenije ni med njimi, je pa res, da to področje pri nas ostaja neurejeno, saj nimamo posebne zakona, ki bi urejal spremembo spola.

Aktivistke in aktivisti, ki delujejo pod okriljem mednarodne nevladne organizacije Transgender Europe (TGEU), želijo v prihodnjih letih okrepi svoje delovanje in javnost še pogosteje opozarjati na kršitve človekovih pravic transspolnih oseb. Da bi to dosegli, bo TGEU še intenzivneje sodelovala z ILGA Europe in ILGA World, Evropskim parlamentom, Svetom Evrope in Amnesty International. Za doseganje teh ciljev so pomembne tudi globalne povezave. TGEU zato načrtuje ustanovitev posebne raziskovalne mreže, ki bo združevala znanstvenike in znanstvenice, ki se ukvarjajo z vprašanjem transspolnih oseb in raziskujejo njihovo življenje. Poleg tega bo TGEU ustanovila tudi mrežo novinarjev, ki so pomemben velen član pri obveščanju javnosti o transspolnih osebah.

Še vedno duševna bolezen

Transspolnost je – navkljub številnim znanstvenim dokazom – še vedno na seznamu duševnih bolezni Ameriškega psihiatričnega združenja in Svetovne zdravstvene organizacije. Zgodba, ki je na las podobna tisti o homoseksualnosti. Medtem ko je bila slednja s seznama duševnih bolezni Ameriškega psihiatričnega združenja črtana leta 1973, s seznama Svetovne zdravstvene organizacije pa leta 1991, si bo TGEU prizadeval za črtanje transspolnosti z obeh seznamov do leta 2011. Njihov glavni argument je trditev, da transspolnost ni duševna bolezen, pač pa gre za motnjo telesa – za napačno telo. Problem torej ni v psihi, pač pa v napačnem telesu in predvsem v družbi, ki transspolnosti ne razume. Zato se ne gre čuditi oceni, podani na berlinski konferenci, ki govori o tem, da je okrog 35% transspolnih oseb že poskušalo narediti samomor, vsak drug pa se spopada z depresijo.

Na strani <http://xxboys.20six.fr/> si lahko ogledate zanimiv fotografski projekt o transseksualnosti.

Nasilje

Michael Cashman, član angleškega parlamenta je konferenco otvoril z besedami: »Tu smo zato, da ne bo več mrtvih transspolnih oseb, da ne bo več žrtev in da bomo lahko svobodno živeli.« Še danes v mnogih državah sveta namreč pobijajo in se fizično izživljajo nad transspolnimi osebami. Policija tega nasilja ne preganja, nemalokdaj ga izvajajo celo državni organi. »Moramo se izobraževati, in izobraževati druge, saj se nezaslišane stvari dogajajo v srcu Evrope, ne v Afriki,« je povedal Stephen Whittle, trans aktivist in profesor na pravni fakulteti v Manchesteru.

Živeti razkrito je dvorezen meč. Vidnost je vsekakor dobrodošla, saj transspolne osebe s tem družbo opozarjajo na svoj obstoj, vendar je cena, ki jo za to plačajo, lahko visoka. Nasilje, diskriminacija ... in predvsem težave na delovnem mestu. Eden od glavnih problemov transspolnih oseb po spremembi spola je namreč prav služba, še posebej, če po operaciji ni možno zamenjati osebnih dokumentov. Tako te ti vedno »razkrijejo« kot transspolno osebo. Ob ločitvi pa praviloma zgubijo tudi vse starševske pravice, če so bili predtem starši. Vse to številne

transspolne osebe prisili v prilagoditev družbi: živijo v svojem biološkem spolu in potlačijo svoj pravi spol. Če pa spremenijo spol, pa poskušajo okolici prikriti svojo spremembo in zatajiti svoji biološki spol.

Zabava

Po osrednjih predavanjih je na konferenci potekalo še 20 različnih delavnic, raznolika pa je bila tudi umetniška razstava na temo transspolnosti. V nočnem utripu mesta sta zablestela tudi Salome in Goran. V Klubu SO36 na transgender zabavi, kjer so prevladovali nastopi kraljev, sta nastopila vsak s svojo točko. In to zelo uspešno! Za Gorana je bil to tudi prvi nastop v tujini. A vsekakor ne zadnji.

Brazilski minister za zdravje Jose Gomes Temporao je sporočil, da bodo operacije spremembe spola v Braziliji brezplačne. Stroške bodo krili iz nacionalnega zdravstvenega sistema. Od leta 2000 so v Braziliji opravili že okoli 250 tovrstnih operacij.

Doris Orel

gink.biloba@gmail.com

Timothy Kennedy, Queer Justice League

Newyorška policija – vljudna, profesionalna in spoštljiva ...NOT!

New York. Christopher Street, lokal Stonewall Inn in znameniti »Stonewall riots« – zibelka svetovnega LGBT aktivizma ... Vihrajo mavrične zastave, lokali so nabito polni, lgbt literatura se ne stiska na najbolj zakotnih policah, ampak ima zase kar celo knjigarno (*Oscar Wilde memorial bookshop*). V maju trans lepote zacvetijo na vsakoletnem *Trans Prom* plesu. Pred *Stonewall Inn* se pari zbirajo v parku *Sheridan Square*, ki ga krasi spomenik dveh istospolnih parov. Po ulicah v bližini parka neumorno jadra simpatična trans vedeževalka Simone v imponantni vijolični obleki, ki za skromno »napitnico« mimoidočim bere z dlani ... Paša za slovenske LGBT oči!

Polistam po *Time Out NY*, informativnem časopisu dogodkov in prireditvev, in odkrijem LGBT strani. Med množico zabav, srečanj, naj restavracij in lokalov, filmskih večerov in blage pornografije najdem oglas skupine QJL, *Queer Justice League* (*Zveza Queer pravičnosti*), ki vabijo na aktivistični sestanek. Pha! Saj imajo vse urejeno, tile Amerikanci, zakaj za vruga potrebujejo aktivistične sestanke? Prijazni QJL-ovec Timothy Kennedy je za *Narobe* spregovoril o delu in smislu organizacije ter o lastnih izkušnjah o »svobodi in toleranci« v New Yorku.

Na prvi pogled New York deluje kot varno in prijazno mesto za LGBT osebe – mavrične zastave vihrajo z lokalov, knjigarn, sex

Timothy Kennedy, foto: Katvan Studio Inc.

shopov in prodajaln, v *Time Out* kar mrgoli LGBT dogodkov in atrakcij ... Kakšna je sploh še potreba po aktivističnih skupinah in kakšno vlogo imajo?

V New Yorku deluje veliko specializiranih aktivističnih skupin: azijski geji, geji črnci, trans ženske, zelo močna je tudi skupnost *Chicks with Dicks* ... To je po eni strani dobro, saj so tovrstne skupine bolj usposobljene za delovanje proti specifičnim oblikam diskriminacije, hkrati pa obstoj tako specifičnih skupin ustvarja in pogloblja razlike znotraj LGBT skupnosti. *Queer Justice League* je bila ustanovljena z namenom združevanja ljudi vseh profilov, v imenu imamo tudi besedo *justice* (pravičnost), ki je ena od temeljnih vre-

dnov QJL. Naše delovanje ni omejeno samo na LGBT diskriminacijo; ukrepamo tudi na drugih področjih, sodelujemo z drugimi organizacijami.

S čim konkretno se ukvarja QJL?

Težko bi naštel vse, saj delujemo na širokem področju – imamo tudi mailing listo in blog (<http://queer-justice-league.blogspot.com>), kjer objavljamo aktualne dogodke in obvestila. Med bolj odmevnimi akcijami je bojkotiranje lokala *Caliente Cab*, ki ga je morala Khadijah Farmer, lezbijka možatega videza, zapustiti v spremstvu varnostnika. Khadijah, ki je tam obedovala s prijatelji, je šla na WC, varnostnik pa je prišel za

Timothy Kennedy, foto: Katvan Studio Inc.

Khadijah Farmer

Sean Bell

njo, tolkel po vratih in kričal, naj takoj zapusti prostor, ker je to žensko stranišče. Čeprav mu je Khadijah pokazala osebni dokument, iz katerega je bilo razvidno, da je ženska, je vztrajal pri svoji zahtevi – kosilo je morala pustiti na mizi, plačati in zapustiti lokal. Vključeni smo bili tudi v proteste ob smrti temnopoltega mladeniča Seana Bella – na svoj poročni dan je umrl pod streljo newyorške policije, ko so trije oboroženi policisti proti njemu izstrelili 50 nabojev. Policijsko nasilje je trenutno tema, ki ji posvečam največ svojega časa. Zbiram denar za projekte, ki bodo opozorili na ta problem, za QJL sem navezal stik s predstavniko policije, skupaj načrtujemo večer javnega dialoga na to temo, kjer naj bi poiskali rešitve ali vsaj predloge za rešitve. Zaradi osebnih izkušenj mi je še posebno v interesu, da se na tem področju situacija izboljša. Svet se zaveda, kako ZDA pod krinko demokracije napada tuje države in krši temeljne človekove pravice po svetu, ne pa tudi, kaj se dogaja znotraj ZDA in kako pod krinko zakonov organa nekaznovano izvajajo nasilje nad našimi državljani.

Si bil tudi ti kdaj žrtev policijskega nasilja?

Oh, imam veliko »prijetnih izkušenj« z roko postave; predvsem

Timothy Kennedy, foto: Katvan Studio Inc.

zaradi »neprimerne oblačnja«. Vse svoje odraslo življenje sem že zbiralec oblek in starega nakita; imam veliko oblek in kril iz ročno izdelanega blaga, narodnih noš, starih plemenskih oblačil – tako moških kot ženskih, pri oblačenju ne upoštevam tradicionalnih pravil, marveč sam sestavim kombinacijo, ki mi ustreza. Oblačenje je zame zunanji izraz moje notranje radosti. Zelo dobro se počutim v ročno izdelanem blagu, rad imam krila, uhane ... Zaradi svojega načina oblačnja še nikoli nisem zašel v težave – razen z zaposlenimi newyorške policije. Zgodilo se mi je že, da me je na podzemni policist v civilu potegnjen iz vagona, dal roko v moje

spodnjice in »pretipal« moje genitalije, nato pa ignoriral mojo zahtevo, naj mi pokaže značko. Bil sem ilegalno aretiran, zaprt med ščurki, podganami in fekalijami, kjer so mi policijski plačanci skušali prodati drogo, da bi me lahko za nekaj zašili. Nekoč so me prisilili, da sem se slekel do golega, medtem ko je debel policist pred menoj sesal ogromen črn dildo. V zadnjih 16-ih letih so me policiisti fizično napadli šestkrat ali sedemkrat, od tega dvakrat v zadnjem letu. Poniževali so me, mi ilegalno zasegli lastnino, me spolno nadlegovali in napadali. Zadnji napad, ki se je zgodil 28. maja 2007, bi me skoraj stal življenja. Vstopal sem v vežo domačega

Timothy Kennedy, foto: Katvan Studio Inc.

bloka, oblečen v črn kimono. Tik preden so se vrata zaprla, se je nekdo na silo skušal preriniti skozi. Bila sta dva predstavnika NYPD. Eden od njiju, policist Rodriguez, je rekel: »Dobili smo prijavo, da se tod okrog potika gol moški. Mislila sva, da si to morda ti.« 90% moje bele kože je bilo prekrito s črno tkanino, tako da sem vedel, da je vse skupaj izmišljotina. Rodriguez je zahteval osebni dokument in hotel vedeti, v katerem stanovanju živim. Ker mu nisem odgovoril (stala sva poleg nabiralnika z mojim imenom in številko stanovanja), me je treščil ob steno, vklenil in odvedel k policijskemu vozilu, kjer na vratih piše *vljudnost, profesionalnost, spoštovanje*.

V segretem avtu sem bil zaprt do bro uro, medtem pa je zunaj pet policistov diskutiralo, kakšen prekršek mi lahko naprtijo. Začel sem izgubljati zavest in vedno težje sem dihal. Ko se je »konferenca« zaključila, sem bil na robu nezavesti in morali so me odpeljati v bolnico. Ker sam nisem mogel več vstati, me je policist potegnjen iz vozila, kjer sem obležal naslonjen na okvir avtomobila, nato pa z vso silo treščil vrata vame. Ko sem zastokal od bolečin, je vprašal: »Je kaj narobe?«

Bolniškemu osebju sta rekla, da sem na drogah; moji družini pa so sporočili, da sta me našla in rešila, ko sem v spodnjicah hodil po mestu in se zmedeno obnašal.

Strašno!

Ja, vsak tovrsten dogodek mi pusti neko travmo, vendar sem sedaj najhujše že prebrodil. Ne nameravam igrati vloge žrtve, v nobenem primeru pa ne bom dopustil, da bo tako ravnanje ostalo nekažnovano. Povezal sem se z enim najboljših odvetnikov v New Yorku. Od tožbe si ne obetam zaslužke, marveč želim spremeniti zakon. Sedaj za zločine policistov plačujemo civilisti in smo tako dvakrat kaznovani. Ko bodo morali policisti prevzeti odgovornost za svoja dejanja in sami poravnati stroške tožb, bodo zagotovo dobro premislili, preden koga ilegalno napadejo. O policijskem nasilju in njihovih nezakonitih dejanjih nameravam spregovoriti na Združenih narodih. V rokavu imam kar nekaj adutov, vendar jih sedaj ne nameravam razkriti. NYPD je z ilegalnimi napadi name dregnila v Pandorino skrinjico, in ne bom odnehal, dokler ne dosežem svoje pravice.

Miran Solinc
miran.solinc@amis.net

Naš cilj je ustaviti epidemijo

V Sloveniji med geji in moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi (MSM), ni skrite epidemije okužbe z virusom HIV. Beležimo nizko število okuženih. To je dobra plat zgodbe. Druga plat iste zgodbe pa pokaže, da je med vsemi okuženimi z virusom HIV kar 80% gejev oziroma MSM. Tudi odkritega sifilisa, gonoreje in drugih spolno prenosljivih bolezni je največ med geji. Dejstvo je, da je spolno zdravje gejev v krizi.

V zadnjih letih nam je z uspešnim zdravljenjem uspelo ustaviti aids, kar je bistveno zmanjšalo število obolelih za aidsom. Okuženi s HIV živijo skupaj z naporno terapijo dokaj normalno vsakdanje življenje. Zdravniki spremljajo stanje okuženega, predpisujejo ustrezna zdravila, pri tem pa imajo vso finančno podporo. Drugače je pri ustavljanju prenašanja virusa HIV. Medicina sama ne more preprečevati novih okužb, stigmatizacije in diskriminacije okuženih oseb ali ranljivih skupin, kot so geji. Priznani strokovnjak Brian Gazzard je na konferenci v organizaciji Svetovne zdravstvene organizacije »HIV in Europe 2007«, ki je potekala novembra v Bruslju, izjavil »Združimo moči in znanje v boju proti HIV. Testiranje in dajanje zdravil ni velika znanost, prava raketna znanost pa je znati

foto: Besto-Baker

spremeniti visoko tvegano spolno vedenje pri najbolj ranljivih skupinah.«

Kako spremeniti spolne navade gejev? To je vprašanje za milijon evrov. Vsako leto namreč število novih okužb v svetu in tudi v Sloveniji narašča. Preventiva očitno ni dovolj učinkovita, saj se vanjo ne vlaga dovolj sredstev. Poleg tega je človeško vedenje delno nepredvidljivo in vsaka nova generacija zahteva nove pristope. Potrebne so nove raziskave in novi inovativni pristopi, prirejeni za mikro okolje.

Sprejeti partnerstva

Preventiva ima pri preprečevanju širjenja okužb neprecenljivo vlogo, pri tem pa je nujno potreben multidisciplinarni pristop vseh subjektov in ustanov, ki so vpleteni v preventivo. Kompleksnost HIV epidemije namreč presega

kapacitete enega samega sektorja. To pomeni, da moramo vzpostaviti partnerstva med medicino, pravom, psihologijo, socialnim delom, antropologijo, pa tudi med šolstvom, politiko, nevladnimi organizacijami in nenazadnje med geji samimi – tako med okuženimi kot neokuženimi.

Preprečevanje epidemija potrebuje posebne pristope in prijeme, s katerimi se bomo ustrezno lotili vzrokov ranljivosti posameznih skupin za HIV. Potrebno je več usklajevanja, stalnosti in čvrstosti ter medsebojne povezanosti. Medsektorsko partnerstvo je zato bistvenega pomena, preglednost, kritično mišljenje, učenje in deljenje našega znanja z drugimi pa so bistveni elementi tega partnerstva. Ker tovrstnega sodelovanja še vedno ni dovolj, geji na primer pogosto ugotavljajo, da jih zdravstveno osebje ne razume, da je še vedno polno predsodkov in moralnih sodb, še posebno v manjših

mestih. Zaradi nesodelovanja zdravstveno osebje pogosto nima ustreznih pristopov do GLBT populacije.

Stop Aids Slovenija

Lani so se tri nevladne organizacije, ki izvajajo HIV/SPO preventivo med geji – Magnus, DIH in Legebitra – dogovorile za partnerstvo in sodelovanje pri doseganju skupnih ciljev. Neformalni konzorcij se imenuje *Stop Aids Slovenija* ali SAS. Njihov skupni cilj je ustaviti HIV in druge spolne okužbe v Sloveniji na sploh, še posebej pa preprečevanje novih okužb med geji in odpravljanje stigmatizacije, diskriminacije in kršenja človekovih pravic. Naša skupna skrb je tako postalo ne samo spolno zdravje gejev, ampak celotno zdravje in kvaliteta življenja GLBTT oseb.

Arlie Beach

foto: Iztok Kugonič

Mission Beach

Townsville

Luka Pieri
pieri.luka@gmail.com

Avstralija: na glavo obrnjen svet

Noč pred odhodom nisem spal, da sem lahko v miru spakiral in pripravil dva cedeja z raznimi mp3 komadi, saj smo vedeli, da bo vožnja z najetimi avtom po severovzhodni obali Avstralije dokaj dolga. Nazadnje ugotovimo, da avtoradio *ne* predvaja mp3-jev. Tako so odpadli vsi načrti o arijah v orjaškem špičaku na strehi avtomobila, skupinsko prepevanje evrosongovskih štanc in tako naprej. Smo pa zato redno izvedeli, kje so poplave, kje jih še ni in katere ceste so že odprte. Tudi to nekaj šteje. Pa pojdemo po vrsti.

WC z akvariji

Po treh poletih, osmih filmih, slastnih obrokih, pridobljeno in pregnano vročino vašega na klimo občutljivega potopisca ter številu dni oz. ur v zraku, ki ga lahko izračuna samo doktor matematike, smo štirje sovražniki ljubljanske zime prileteli v vroči Brisbane. Brisbane je sicer glavno mesto Queenslanda, ampak to naj vas ne zavede. Vsaj ne v gejevskem smislu, to ni nobena »dežela kraljic«. Provinca je le provinca. Najzanimivejši element v tem oziru je bil falični mlin (ki je najstarejša zgradba v mestu, bla bla bla ...), zraven katerega je bil naš hotel. Od ne ravno številnih GLBT loka-

lov, ki so bili odprti, smo se morali zadovoljiti z zakotno luknjo, katere klientela je bila dejansko videti z drugega planeta. Razni čudaki v napol odpetih srajcah (po možnosti z gumbom v eni luknji prenizko), jaknah iz skaja, raztrganih kavbojkah in obvezno čeških frizurah à la Jason Donavan so se zbirali zunaj, vreščali kot srake in se kar tako smejali samim sebi, da bi nase naredili vtis. Super. Rdeči čevlji so me odpeljali le v vzporeden svet, kjer je vse kot doma, le da je na glavo obrnjeno. Svetla stran lokala so bili WC-ji, kjer je vsak pisoar imel pripadajoč

okrogel akvarij (ne, res), da so lahko pijane tetke med lulanjem oponašale ribice in razgibavale usta. Zakon!

Avstralska obala

Severovzhodna avstralska obala je lepa. Baje. Belih plaž in sinjega morja smo videli bolj malo, ker je vsak kraj, v katerega smo bili namenjeni, poplavilo dan ali dva preden smo tja prišli, zato so bile plaže blatne in drevesa so veselo rasla iz vode. V deževni sezoni je pač tako. Dobra stran poplav in dežja je to, da je bilo vse zeleno in

cvetoče, saj je sicer vse golo ali celo požgano. Tudi kraje, ki smo jih zapustili, je naslednji dan močno zalilo ali celo poplavilo. Po poti in med postanki pa nas je spremljalo sonce. Karma karma Chameleon ... No, kakorkoli že, manjša naselja so zanemarljiva (res pa je, da povsod dobiš kavo za s sabo – zelo »seks v mestu«), kliše, da so Avstralci sila vljudni, pa vsekakor drži. Ponekod naletiš na tipično »McDonald's« prijaznost, na splošno pa je njihova gostoljubnost čisto pristna. Cene so primerljive z našimi. Izjemoma smo se v majcenem Ayru najedli za 6 AUD (3,6 EUR).

Obalna mesteca so namenjena predvsem počitnikovanju in razen razgibanega Airlie Beacha smo na nočno življenje morali počakati kar nekaj dni. Kar pa je pomenilo več časa za branje in počitek ter jutranje sprehode po plaži. Če bi mi kdo rekel, da bom ob šestih zjutraj srkal *latte* ob slastni limono-

foto: pantone801

vi piti in se sprehajal po hladni mivki ob sončnem vzhodu, bi mu verjetno rekel, da je padel na glavo. Ampak temu se enostavno ne moreš upreti (pa tudi usekan bi bil, če ne bi izkoristil jutranjih ur, ko vročina še ni ubijalska) – sploh v idiličnih krajih, kot sta Townsville (s pomirjujočim Seagulls Resortom in njegovim notranjim rajskim vrtom) in Mission Beach (s Castaway Resortom s pogledom na plažo, od katere ga ločuje par deset metrov široka tratica s palmami). Tudi hrana v teh mestecih je prava poezija, je pa res, da so dobre restavracije malce dražje.

Zadnje tri dni na severu smo preživeli v Cairnsu, v trosobnem apartmaju (in hvala bogu za mo-

bilne telefone). Tu smo obiskali Green Island ob koralnem grebenu (snorkljanje, ladjica s steklenim dnom, pol-podmornica, bife na ladji ... zelo naporno). Ploha ob povratku na kopno me je prisilila v šoping, zvečer pa smo se ohladili s pivom v nadvse prikupnem gejevskem baru, da smo se počasi lahko pripravili na vrnitev v normalno življenje, ki nas je čakalo v južnem Sydneyju. Poslovili smo se od avta, se spokali na letalo in preden smo lahko rekli *Mardi Gras*, smo že bili v veličastni metropoli, ki je že dobre tri tedne proslavlja la GLBT ponos.

1984 še vedno protizakonita. V naslednjih letih se je *Mardi Gras* temeljito razvil in od leta 1981 se odvija v februarju. Dogodka se iz leta v leto udeleži več ljudi iz različnih skupnosti. Prva je homoseksualnost legalizirala Južna Avstralija leta 1972, zadnja pa Tasmanija leta 1997. Danes vse države in teritoriji priznavajo istospolno partnerstvo (vendar ne z vsemi pravica mi, ki jih imajo heteroseksualni

Sydney

Prvo neprijetno presenečenje v Sydneyju je bilo to, da so nama (bržkone zaradi navala ljudi, ki so prišli v Sydney zaradi zaključne parade) zamenjali sobo. V bistvu nadgradili. Morala sva v 23. nadstropje. Seveda sem sočustvoval s prijateljem, ki sta morala ostati v bednem šestem nadstropju, ampak edina razlika je bila v tem, da sva midva imela velik LCD televizor. Prava reč. No, ja, in prelep pogled na mesto. In ja, Sydney je dejansko očarljivo velemesto, kjer pride

pari), posvojitev pa je homoseksualnim parom dovoljena v Zahodni Avstraliji in Avstralskem glavnem teritoriju. Zadnjih 20 let se številne aktivistične organizacije zavzemajo za enakopravnost homoseksualnosti in avstralske države so med drugim sprejele različne zakone in amandmaje, ki prepovedujejo diskriminacijo na osnovi spolne usmerjenosti.

pregovorna prijazenost Avstralcev dejansko do izraza. V zraku je občutiti neverjetno sproščenost, ljudje radi pomagajo (po paradi se je neka pijana ženskička valjala po – celih treh – stopnicah ob hotelskem vhodu in mimoidoči par ji je zakričal, če slučajno potrebuje pomoč; pri nas bi prehodili tri vzporedne ulice, da bi se ji le izognili), predvsem pa sta me šokirala dva nerazložljiva dogodka. Na poti od hotela do Oxford Streeta, kjer je potekala parada, smo pri prehodu za pešce čakali na zeleno, ko nam je nenadoma nek taksist veselo in brez kakršnegakoli sarkazma zakričal: »Happy Mardi Gras!« in zavil v edino za promet odprto cesto v okolici. Halo? Ko sva se s fantom ob 6h zjutraj vračala z zaključnega žura, pa nam je voznik (brezplačnega!) avtobusa, ki nas je pripeljal do še vedno živahnega centra, nasmejana in čisto iskreno zaželel še veliko zabave in prijeten preostanek večera (!). Pomislil sem na naše voznike, ki čemerno dežurajo za novo leto, in nekaj časa razmišljal, ali naj zaprosim za avstralsko državljanstvo.

Craig in Shane

Dykes on Bikes

foto: www.nighttours.com, pantone801, happy little nomad, kontell, beta design, Iztok Kugonič

Kdor si privoščji vsaj en teden Sydneyja, mora – poleg Oxford Streeta in opere – obvezno izpolniti vsaj naslednje pogoje: izlet po zalivu z ladjo v spremstvu enkratne vodičke (ki vam bo povedala, kje živi Nicole Kidman, koliko je dala za hišo in kakšne barve je njen toaletni papir, predvsem pa, kje so nudistične plaže); Sydney Tower (305 metrov visoki stolp s pogledom na mesto okrog in okrog ter dvoranico s 3D predstavitevijo Avstralije, ki se niti slučajno ne more primerjati z našim XpandDom); akvarij in živalski vrt (Pravijo. Mi smo se med kenguriji in koalami sprehajali že v Billabong Parku na severu, zato smo tistih pet ur raje izbirali nove kavbojke) in večerjo v kvazi-španski

restavraciji na spodnjem Oxford Streetu (v bistvu nekje za vogalom, ampak tabla z menijem je na Oxfordu, boste že našli). Dopust pa bo seveda popoln in nepozaben, če vam uspe biti v Sydneyju v času Mardi Grasa.

Mardi Gras

Gejevski in lezbični Mardi Gras danes velja za enega najpomembnejših dogodkov v Avstraliji in na splošno so Avstralcji nanj tudi res ponosni. To ni enodnevna veselja-

ca, ampak pravi pravcati festival, ki traja en mesec in zajema številne prireditve, razstave, koncerte in podobne dogodke. Za vse, ki ne pridejo na Oxford Street dovolj zgodaj, da bi bili v prvi vrsti, ni neumno, če imajo s seboj plastične zaboje za pivo ali stolčke, če hočejo kaj videti. Tridesetletnico veselega dogodka je obeležilo 150 skupin, ki so se pred 300.000-glavo množico zvrstile za fantastičnimi *Dykes on Bikes* in skoraj 200 veterani prvega Mardi Grasa, ki jim danes ni več treba skrbeti, da jih bo policija aretirala. Na-

sprotno, predstavniki policije in oboroženih sil so prav tako korakali v paradi, z gejevskimi in lezbičnimi družinami in njihovimi otroki, predstavniki cerkve (ki so se tako simbolično opravičili za diskriminacijo gejev in lezbijk) in verskih organizacij.

Najbolj občuten aplavz pa sta požela Craig Gee in Shane Brennan, ki sta bila nekaj mesecev prej žrtvi surovega napada, ko sta ravno na Oxford Streetu zapuščala lokal. Napadalci so Craigovi mami z njegovega telefona poslali SMS, da so ubili njenega sina pedra. Zaradi poškodb, ki jih je utrpel, je moral Craig prestati več kirurških posegov. Pred napadom njegova starša nista vedela, da je gej, in sta z njim prekinila stik. In ko sta zdaj Craig in Shane z roko v roki stopala med navdušeno množico, ki ju je oblivala z resnično ganljivo toplino, je mladi par dokazal pravo moč človeškega duha in pravi pomen družine. Njuna je bila tisti večer zavidljivo velika. In polna ljubezni.

Jebite se, homofobi!

Najbolj razburljiv del letošnje parade je bilo poljubljanje gejevskih in lezbičnih parov pred parlamentom po vzoru podobnih *queer* akcij po svetu. S tem smo udeležence in udeleženci dobesedno stopili izza štirih sten, kamor nas javnost poriva (»nič nimam proti, ampak ne pred mojimi očmi«) in si vzeli del javnega prostora, ki nam pripada. Nekateri – žal tudi lgbtjevci – so akcijo komentirali kot nepotrebno provociranje. Cilj je bil očitno dosežen. Že zdavnaj je namreč dovolj vsečnosti in prilagajanja za vsako ceno: želeli smo provocirati! In si vzeti nazaj vse tiste poljube, ki smo jih morali zatajiti ali prikriti ob slovesih na železniških postajah, ob snidenjih pred Prešernovim spomenikom, ob sprehodih po starem delu mesta ...

Akcija je sprožila reakcijo. Najstniki, ki svojo »moškost« dokazujejo s tem, da prebutajo pedre, so zahtevali javni prostor nazaj. Pretepli so štiri fante – za te vemo. Morda jih je bilo več. Butanje po pedrih (fizično in verbalno) postaja nacionalni šport, ki ga legitimira govor s prižnic in političnih odrov.

Homofobi, vi kar tolcite! Z vsakim udarcem nam dajete novo energijo za to, kar počnemo. Vi kar butajte po naših pedrskih glavah, ne boste nas ustavili. Udarci več povedo o vas, kot o nas. Vi kar zahrbtno razbijajte po naših gobcih. S še večjim zanosom se bomo s svojimi fanti sprehajali po ulicah. Jih držali za roko. Jih poljubili vam v brk. Vam pomahali s svojo pedrsko ročico, da vam bo zavrela kri in boste stekli proti nam. Ko boste udarjali po nas, boste krepili našo vero v sebe. Naš ponos.

Peder ne pozebe.

Roman Kuhar

Foto: Nada Žgank / Memento

Pomoč

MAVRIČNA SVETOVALNICA – telefonsko, e-mail in osebno svetovanje za pomoč v stiski. Vsak ponedeljek, sredo in petek med 18. in 20. uro. Telefon: 031 258 685, e-mail: mavricna.svetovalnica@gmail.com

LEGEBITRINA SVETOVALNICA – poteka v obliki osebnega svetovanja, podpore in pomoči. Vsak torek in četrtek med 16. in 18. uro na Trubarjevi 76/a ali po telefonu 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

SKUPINA ZA SAMOPOMOČ OKUŽENIH GEJEV – v Sloveniji deluje internetna mreža HIV pozitivnih gejev in skupina za samopomoč: člani se dobivamo enkrat na dva tedna. Če bi se jim rad pridružil, vprašaj svojega zdravnika na Infekcijski kliniki za kontakt.

Gejevske in lezbične pogovorne skupine

DIC Legebitra organizira skupino, ki je namenjena mlajšim gejem in lezbičkam do 30. leta starosti. Praviloma vsak petek ob 19. uri poteka pogovorna skupina Legebitre na Trubarjevi 76/a v Ljubljani. Za program in vsebino pogovornih skupin glej: www.drustvo-legebitra.si

DIC Legebitra organizira tudi »Iskrene pogovore« za razpravo o tistem, kar želiš in te muči. Skupina se srečuje vsak drugi ponedeljek ob 18h na Trubarjevi 76/a. Glej: www.drustvo-legebitra.si

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorne skupine organizira izmenjaje vsak petek ob 19.30 uri v Ljubljani (Slomškova 11) in Kopru (klub MKC, Gregorčičeva 4, Koper). Za program in vsebino pogovornih skupin glej: www.dih-drustvo.si

Lezbična skupina Škuc LL praviloma enkrat mesečno ob torkih ob 19. uri organizira pogovore na različne teme, ki so povezane z življenjem gejev in lezbijk. Pogovori potekajo v lezbičnem klubu Monokel (Metelkova Mesto, Masarykova 24, Ljubljana). Za program in vsebino pogovornih skupin glej program Monokla: www.ljudmila.org/lesbo/monokel.htm

Pogovorna skupina za starše gejev in lezbijk

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorno skupino za starše organizira enkrat mesečno v Ljubljani (Slomškova 11). Za program in vsebino glej: www.dih.si

Informacijski centri in knjižnice

Kiss Legebitra (Kulturno informacijsko in svetovalno središče Legebitra), Trubarjeva 76/a, 1000 Ljubljana. Odprto vsak dan med 12. in 18. uro. E-mail: legebitra@siol.net. Telefon: 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

Lezbična knjižnica, Metelkova 6, 1000 Ljubljana (1. nadstropje, prostori Škuc-LL). Telefon: 01 432 73 06. Izposoja: četrtek in petek od 15. do 19. ure [www.ljudmila.org/lesbo/knjiznica.htm]

Galerija Media Nox (Kotiček za istospolno usmerjene mlade) in Homodok Maribor (Arhiv za gejevske in lezbične študije), Židovska 12, 2000 Maribor. [www.lingsium.org]

Revije ter radijske oddaje

Narobe [www.narobe.si]
eL magazin [www.elmagazin.com]
Lesbo [www.ljudmila.org/lesbo/lesbo.htm]
1xy [www.1xy.biz]
Revolver [www.ljudmila.org/siqrd/Revolver]

Lezbomanija na Radiu Študent (vsako tretjo soboto v mesecu ob 17. uri) [www.ljudmila.org/lesbo/lezbomanija.htm]

Transintegral na Radiu Marš (vsak zadnji četrtek v mesecu ob 13. uri) [www.radiomars.si]

GLBT organizacije

Gejevska sekcija Škuc Magnus [www.ljudmila.org/siqrd/magnus]
Lezbična sekcija Škuc LL [www.ljudmila.org/lesbo]
DIC Legebitra [www.drustvo-legebitra.si]
Društvo za integracijo homoseksualnosti DIH [www.dih.si]
Lingsium [www.lingsium.org]

Klubi

Tiffany – gejevski klub v okviru sekcije ŠKUC – Magnus, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). [www.ljudmila.org/siqrd/tiffany]

Monokel – lezbični klub v okviru sekcije ŠKUC – LL, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). [www.klubmonokel.com]

Klub K4 – nedeljski gejevski in lezbični disko, občasno tudi ob sobotah. Kersnikova 4, Ljubljana. [www.klubk4.org]

Kafeterija Lan – »strejtj frendli« lokal, Gallusovo nabrežje 27 (ob Ljubljani, blizu akademije za glasbo), Ljubljana.

Gymnasivm – klub in savna: »moški za moške«, Ulica pohorskega bataljona 34, Ljubljana. Telefon: 01 5342 485. Odprto: Nedelja, ponedeljek, torek, sredo, četrtek med 15. in 22. uro, petek in sobota med 15. in 23. uro. [www.klub-libero.si]

Izbrane internetne strani

Slovenski seznam virov za geje in lezbijke SIQRD [www.ljudmila.org/siqrd]
Slovenske gejevske strani [www.ljudmila.org/sgs]
Gaja Kafe – kavarna za ženske pogovore [www.gaja-kafe.org]
G! [www.gej.si]

Mejling liste

Mreža – poštni seznam (mailing lista), ki je namenjen diskusijam o queer (gejevskih, lezbičnih, biseksualnih, transvestitskih in traseksualnih) temah in obvestilih o queer dogodkih v Sloveniji. [www.ljudmila.org/siqrd/mreza]

Forumi

Forum Labris (samo za ženske) [www.gaja-kafe/labris]
Mavrični forum [www.mavricni-forum.net]
Queer forum [www.queer-forum.com/index.php]
Roza simbioza [http://galeb.mojforum.si/]
Drugačen [http://www.drugacen.org/smf/index.php]
Yingyang club [http://yingyangclub.mojforum.si/]
Rozalija (za roza mame in očete) [http://rozalija.editboard.com/]

Kultura

Ljubljanski festival gejevskega in lezbičnega filma – najstarejši tovrstni festival v Evropi. Poteka vsako leto konec novembra / začetek decembra. [www.ljudmila.org/siqrd/fglf]

Zbirka Lambda, zbirka literarnih in teoretskih del s področja homoseksualnosti. [www.ljudmila.org/siqrd/lambda.php]

Zbirka Vizibilija, lezbična knjižna zbirka. [www.ljudmila.org/lesbo/vizibilija.htm]

Turizem

Slovenia For Gay Travelers – koristne informacije za homo turiste [www.sloveniaforgaytravelers.com]

In še

Škratova čitalnica – radikalna gej frendli infoteka, Metelkova 4, 1000 Ljubljana (Metelkova mesto) Telefon: 01 4340 345. Izposoja: od ponedeljka do četrтка ob 17. do 21. ure [www.ljudmila.org/anarhiv]

I feel

HOMOPHOBIA
DISCRIMINATION
INEQUALITY
TRASHY
SLOVENIA
CENSORSHIP
BIAS
PREJUDICE
HOMOPHOBIA
DISCRIMINATION
INEQUALITY
TRASHY
SLOVENIA
CENSORSHIP
BIAS
PREJUDICE

Foto: Nada Zgank / Memento

ISSN 1854-8474
9 771854 847004

Parada ponosa 2008

Nika Dimec, 28
strastna psihologinja,
eurosong frik, repesor
lezbijka

Miha Kavčič, 18
jaz sem le jaz
gej

Eva Mladenovič, 25
ljubiteljica srbske
tradicionalne glasbe
in mesa
lezbijka

Foto razkritje

Če želite sodelovati pri akciji Foto razkritje,
kontaktirajte Doris Orel (tel.: 040/522-881;
e-pošta: gink.biloba@gmail.com).

Mateja Lojen, 32
življenje ni za resne
lezbijka